

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

**A hazafias és honvédelmi nevelés Magyarországon
Az Altiszti Akadémia „Acélkocka” képzést 2022 évben elvégzett
altisztjelöltek vizsgálatával**

Jelige: Acélkocka

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022.11.20

2023.

Tartalom

Bevezető.....	4
1. A hazaszeretet, mint társadalmi, nemzeti alapérték Magyarországon.....	9
2. A honvédelmi és hazafias nevelés intézményi keretei és formái Magyarországon a sorkatonaság megszüntetését követően.....	13
2.1. A honvédelmi és hazafias nevelés új rendszerének kialakításában szerepet játszó intézkedések.....	13
2.2. A Magyar Honvédség honvédelmi és hazafias nevelési programjai, képzései.....	15
2.2.1. Honvédelmi gyerektáborok.....	15
2.2.2. A Honvéd Kadét program.....	16
2.2.3. Legénységi állománykategória alapkiképzési rendszere.....	16
2.2.4. Altiszti állomány alapképzési rendszere.....	18
2.2.5. Tiszti állománykategória alapképzési rendszere.....	20
2.2.6. Tartalékos, önkéntes katonai szolgálatot vállaló állomány alapképzési rendszere.....	21
3. Kérdőív elemzése.....	23
3.1. „Aktív katonai szolgálatom megkezdése előtt megismert barátaim, illetve közeli hozzátartozóim között van olyan személy, aki jelenleg aktív katonai szolgálatot lát el.”.....	25
3.2. „A haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége.”.....	27
3.3. „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.”.....	28
3.4. „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, akár életem árán is megvédeném hazánkat.”.....	31
3.5. „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, igyekezném meggyőzni ismerőseimet, hogy vegyenek részt a haza fegyveres védelmében.”.....	32
3.6. „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.”.....	34
3.7. „Gyermekekkorom óta a Magyar Honvédség katonája akartam lenni.”.....	35
3.8. „Kérem, válasszon ki hármat a felsoroltakból, amelyet Ön a "hazaszeretet" szóval azonosít. Amennyiben nem talál megfelelő választ, úgy saját (maximum 3) szóval határozza meg a "hazaszeretetet".”.....	37
3.9. „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.”.....	39
3.10. „Családom, baráti társaságom fontosnak tartja a honvédelem ügyét.”.....	41
3.11. „A döntésemben, hogy katonának jelentkeztek a hazaszeretet vagy a megélhetési, anyagi szempont volt a legfontosabb tényező.”.....	42
3.12. „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.”.....	44

3.13.	„Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.”	46
3.14.	„Középiskolai képzés és a honvédelem ügyének fontossága.”	50
3.15.	„Családom, baráti társaságom egyhangúan támogatta a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépésemet.”	53
3.16.	„A honvédelem fontossága alulértékelt jelenleg Magyarországon.”	54
3.17.	„A haza szolgálata fontosabb, mint az egyéni érdekeim/fontosabb, mint a család.”	55
3.18.	„Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.”	57
3.19.	„Visszaállítanám a sorkatonaságot Magyarországon.” – „Minden állampolgárnak részt kéne vennie élete során legalább egy katonai alapkiképzésben.” ..	59
3.20.	„A haza védelme szempontjából fontosnak tartom: Magyarország NATO tagságát, illetve a NATO missziókban történő részvételt.”	60
3.21.	„A haza védelme szempontjából fontosnak tartom a tartalékos rendszer felállítását, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét.”	61
3.22.	„A katonai kollégiumi rendszerre szükség van Magyarországon.” - „Gyermekeimet szívesen beiskoláznám a Honvéd Kadét programban résztvevő iskolába.”	62
4.	Kutatás eredményeinek összegzése az előzetesen elkészített interjúk és a feldolgozott szakirodalom fényében.....	64
	Befejezés	70
	Ábrajegyzék	73
	Irodalomjegyzék.....	76
1.	számú melléklet: Fogalomjegyzék.....	81
2.	számú melléklet: Kérdőív.....	83
3.	számú melléklet: Interjú sorkatonai szolgálatot teljesített, civil személlyel:	86
4.	számú melléklet: Interjú altiszti képzést teljesített személlyel	93

Bevezető

A Varsói Szerződés megkövetelte a nagy létszámú, bármikor készenlétbe helyezhető haderőt. Ennek egyik velejárója volt a sorkatonai szolgálat szükségessége. Járulékos, azonban fontos szempont volt, hogy sorkatonai szolgálaton keresztül a teljes magyarországi lakosság megismerhette a katonai hivatást, a honvédelmi rendszer működését. Ily módon a Magyar Honvédség társadalmi szinten reprezentálva volt a teljes lakosság körében a szolgálatot teljesítő, vagy teljesített katonák révén. A honvédelem ügye és a hazaszeretet fogalmának értelmezése egyértelműnek tűnhetett minden állampolgár számára ebben az időszakban, hiszen a lakosságnak valós veszélyként volt bemutatva egy esetleges háború lehetősége és az arra történő felkészülés szükségessége. Szintén ennek a rendszernek voltak szerves elemei a katonai kollégiumok, melyek már egész fiatal kortól - 14-15 éves korosztály - lehetővé tették, hogy a fiatalok megismerjék, és későbbiekben hivatásuknak válasszák a katonai szolgálatot.

A rendszerváltás, és a Varsói Szerződésből történő kilépés után megjelenő társadalmi változások miatt azonban erősödött a lakosság előítéletessége a hadsereggel és a háborúval szemben. Megjelentek, vagy a már meglévő mozgalmak megerősödtek, melyek követelték a hadkötelezettség megszüntetését (Jobbágy-Krizbai, 2019).

Magyarország NATO csatlakozását követően a Magyar Honvédség alkalmazásának új feladat- és alkalmazási rendszere került kidolgozásra. Ez volt az önkéntes szolgálaton alapuló, expedíciós jellegű, hagyományos feladatokat jelentősen ártértékelő koncepció (Jobbágy, 2015). Ennek egyik eleme volt a sorkatonai szolgálat megszüntetése, melynek eredményeképp egy, az előzőnél kisebb létszámú, professzionális hadsereg kialakítása kezdődött el, és ezzel egyidőben a Magyar Honvédség társadalmi jelenléte is redukálódott. Így a honvédelem ügyének, és annak fegyveres védelmének fontossága is egyre kisebb mértékben jelent meg a közbeszédben. Magyarország NATO csatlakozásától egészen napjainkig nem tört ki nyílt fegyveres konfliktus Európában.¹ Országunk katonai szempontból vett biztonságát a lakosság nem kérdőjelezte meg, NATO tagságunkat garanciának vehették biztonságuk megőrzése szempontjából. A Honvédelem ügye háttérbe szorult ebben az időszakban, egyéb gazdasági tényezők számos esetben előnyt élveztek a haderő fejlesztésével szemben (Szenes-Tálas, 2012).

¹ Magyarország NATO csatlakozásakor (1997) már zajlott a délszláv háború, így módon az folyamatban levő konfliktus volt, továbbá a dolgozat készítésének évében tört ki az Oroszország-Ukrajna közötti fegyveres konfliktus, melynek aktualitása szintén megakadályozza annak hatásvizsgálatát.

Bár a Magyar Honvédség tevékenysége, és sikeres feladat-végrehajtása ebben az időszakban is megjelent a nyilvánosság előtt több alkalommal, azonban ezek nem a haza fegyveres védelmének vonatkozásában, sokkal inkább természeti, egyéb katasztrófák elhárítása során, vagy missziós tevékenységgel kapcsolatban valósultak meg. A haza fegyveres védelmének képességét és szükségességét a társadalom nem feltétlen tapasztalta meg ezekből a hírekből, így módon a Magyar Honvédség alaprendeltetésének – mely a haza fegyveres védelme – reprezentálása kevésbé mondható sikeresnek.

Jelentős változást hozott a Magyar Honvédség feladatrendszerében, és folyamatos médianyilvánosságot biztosított a 2015-ös migrációs hullám. Ezen időszaktól kezdve akár az országhatár védelmében, későbbiekben pedig a járványügyi veszélyhelyzet okán az állami intézményekben, kórházakban, rendőrséggel közösen végzett tevékenység ráirányította a figyelmet a Honvédség feladataira, képességeinek, az állomány megbecsültségének fontosságára.

A magyar kormány felismerte, hogy a honvédelem ügyének fontosságát ebben a gyorsan változó világban össztársadalmi szinten szükséges erősíteni. Így módon nem csak a honvédelem ügyével kapcsolatos erőforrások felhasználása válik a lakosság számára kívánatosná, hanem ezzel egyéni szinten is képes pozitívan hatni a fiatal korosztály tagjainak életére. További pozitív eredménye feltételezhető az intézkedéseknek, hogy ezekkel társadalmi szinten kedvező változásokat idézhet elő a lakosság teljes körében (Simicskó, 2019).

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a köznevelés feladata, mely már a 2012. évi Nemzeti Alaptantervben is súlyozottan megjelenik. Az oktató feladata, hogy átadja a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait a diákok számára. A nemzeti öntudat és hazafias nevelés elemei közé tartozik a közösséghez tartozásra történő nevelés, hazaszeretet érzésének megismerése és megélése, továbbá a felismerés, hogy Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet). Mindez későbbi törvények és rendeletek által még hangsúlyosabbá vált.

„A honvédelem nemzeti ügy” (2021. évi CXL. törvény), annak érdekében azonban, hogy a honvédelem ügyét megvalósító fegyveres szervezet megfelelően képes legyen sikeresen működni, szükség van a társadalom széles körű támogatására (Tucsányi, 2008).

„Minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére” (Magyarország Alaptörvénye, XXXI. cikk), azonban, ha az állampolgárok a „haza” fogalmát eltérően, annak fontosságát pedig nem súlyának megfelelően értelmezik, úgy hogyan lehet tőlük elvárni, hogy akár életük árán is megvédjék azt?

Emellett figyelembe kell venni, hogy a hazafias nevelés terhét nem lehetséges csak a tanárok vállára helyezni. A Magyar Honvédség katonái, megfelelő pedagógiai felkészültséggel és szemléletmódjuk átadásával képesek lehetnek segíteni a tanárok munkáját ebben a folyamatban. A honvédelmi ismeretek tantárgy bevezetése bizonyos középiskolákban, illetve a katonai kollégiumi rendszer bevezetése a köznevelés és honvédelmi nevelés sikeresebb tételét szolgálja többek közt. A hazaszeretet és a hazafias nevelés, mint a közoktatásban szereplő célok számos korábbi vizsgálat tárgyát képezik (például Fürstné Kólyi, 1998; H. Varga-Czank, 2012). Ezen tanulmányok többsége a társadalom különböző rétegeit vizsgálják, többek között a középiskolai oktatásban megjelent Honvédelmi Alapismeretek tantárgy bevetésének okán (Lacsny, 2017). Jelen dolgozat, - tekintettel a téma aktualitására - más oktatási rendszerben, felnőttképzésben részesülő, honvédségi végzettséget szerzett csoporton végezte el vizsgálatát, mely vizsgálat ezen területen hiánypótlónak számít.

Fontos tudni, hogy a hazafias és honvédelmi nevelés azonban nem fejeződik be a tankötelezettség lezárulásával. A Magyar Honvédség különböző szintű oktatási tevékenységet végző szervezeteinek szükséges a hazaszeretet és a honvédelem ügyének fontosságát átadni, vagy erősíteni a katonai pályát megkezdő, illetve a már rendszerben szolgáló katonák között. A dolgozat erre az aspektusra koncentrált, azaz a katonai hivatás betöltéséhez szükséges honvédelem és hazaszeretet értékének meglétét vizsgálta.

Magyarországon, az Altishti Akadémia szervezeti egységein belül zajlik az altisztképzés.² Az altishti pályára Magyarország több régiójából, eltérő korú és előképzettségű jelentkezők nyernek felvételt minden évben. Ennek a sokrétű kiképzendő csoportnak a vizsgálata lehetőséget biztosított arra, hogy a honvédelmi nevelés eredményessége elemezhető legyen a képzés előtti, illetve utáni időszakban is. Emellett a különböző korosztályok és eltérő iskolai végzettséggel rendelkezők tekintetében is összehasonlításra kerülhetett a Nemzeti Alaptantervben célkitűzésként megjelenő „*hazafias és honvédelmi nevelés*” (Nemzeti Alaptanterv) sikeressége.

Mindezek alapján a dolgozat a következő kutatási kérdések megválaszolását tűzte ki célul:

- A Magyar Honvédség új nevelési és kiképzési rendszere, az „Acélkocka képzési program” milyen mértékben járul hozzá az altisztjelöltek hazaszeretetre történő és honvédelemi neveléséhez?

² Az „Acélkocka képzési rendszer” keretein belül a szakmai képzések delegálásra kerültek más alakulatok részére, melyek rendelkeznek olyan alegységekkel, melyek az adott szakmai képzés során oktatott tevékenységet végzik. Az Altishti Akadémia, Kinizsi Pál Altishti Oktatási Osztály oktatói segítik, szakmai szempontból támogatják továbbra is a képzést.

- Hogyan változott a hazaszeretet és honvédelemi nevelés Magyarországon a sorkatonaság megszűntetése óta?

- Mi a kapcsolat a Magyar Honvédség társadalmi megítélése és a Honvédség a honvédelmi és hazafias nevelésben betöltött szerepe között?

A vizsgált kérdések és az azokra adott válaszok kiemelt fontosságúak a világban, és ezáltal hazánkban is jelen levő kihívások, továbbá a Magyar Honvédség folyamatosan növekvő társadalmi szerepvállalásának és jelenlétének tekintetében.

Dolgozatom témaválasztását a Magyar Honvédség kötelékében eltöltött több, mint egy évtizednyi szolgálat, illetve az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Szociálpedagógiai Mesterképzésén folytatott tanulmányaim indokolták. Mint a Magyar Honvédség hivatásos állományú katonája és egyben egykori oktatótisztje, folyamatosan követem a képzési-oktatási rendszer különböző szintű átalakítását, illetve ezek hatását a Honvédségben szolgálatukat megkezdő és teljesítő katonákra.

A kutatás során megvizsgáltam a vonatkozó szakirodalmak, törvényi hivatkozások, illetve tan- és képzési tervek széles skáláját. A kérdőív kiegészítéseként kettő interjút készítettem egy csak a kötelező sorkatonaságot elvégzett, és egy, az altiszti képzést már befejezett személlyel. Ezekkel a kvalitatív vizsgálatokkal a szakirodalomból összegyűjtött és a személyes, tapasztalaton alapuló tudást kívántam kiegészíteni, illetve a kérdőív elemzést esetlegesen tovább árnyalni, kiemelve kutatásom témájának feltételezhetően megváltozott megítélését a sorkatonaság és az önkéntes katonai képzésben résztvevők meglátásai alapján. Ennek megfelelően az interjúkat a szakirodalmi áttekintés és a kérdőívelemzés eredményeinek komplex vizsgálatába építettem bele.

Kérdőíves felmérést az altisztképzést 2022-ben elvégzett állomány körében végeztem. A kérdőív kitöltése írásban, személyes jelenléttel, azonban a kutatást végző jelenléte nélkül valósult meg. A kérdőív elsősorban kötött kérdéseket tartalmazott, melyek a kutatási kérdésekhez kapcsolódó állítások megítélését kérte a válaszadóktól egy számskálán belüli érték megadásával. Az állítások mind expliciten (a hazaszeretet megértésének mértéke az altisztképzés során), mind impliciten (motiválná-e ismerőseit a fegyveres honvédelemre az ország megtámadásakor) vizsgálták a megkérdezettek honvédelemmel és hazaszeretettel kapcsolatos állásfoglalását, hiszen a szakirodalomban és a jelenlegi képzési rendszerben is mindkét mód megjelenik. A dolgozat és a kutatás időszaka 2021 november és 2022 november között valósult meg. Az interjúkat 2022 áprilisában készítettem, a kérdőíves felmérés időpontja 2022 július hónap volt, a képzésen résztvevő állomány sikeres záróvizsgáját követően, az eskütételre történő felkészülés időszakában.

Dolgozatomban először ismertetem a honvédelmi, és hazafias nevelés fogalmát, célkitűzéseit. Majd a sorkatonaság megszűnése után kialakuló magyarországi honvédelmi és hazafias nevelés rendszert mutatom be, illetve a Magyar Honvédség ebben betöltött szerepét. A következő fejezetben a kérdőív eredményeket többtényezős összehasonlító módszerrel elemzem, hogy a kutatásba bevont, „Acélkocka képzési rendszert” elvégző altisztjelöltek hazaszeretethez és honvédelem ügyéhez való hozzáállását vizsgáljam. Az utolsó tartalmi egységben a kérdőívelemzés alapján kapott eredményeket összevetve a félig strukturált interjúk és a feldolgozott szakirodalom tartalmával következtetéseket vonok le a képzés eredményéről ezen szegmensekben.

A dolgozat eredményei referenciaként szolgálhatnak a képzési rendszer későbbiekben megvalósuló további fejlesztéséhez, illetve visszacsatolást biztosít a jelenlegi képzés sikerességéről egy fókuszált területen. Emellett összehasonlítási alapot jelenthet más képzési egységek, például a Honvéd Kadét program későbbi hatásvizsgálatakor.

1. A hazaszeretet, mint társadalmi, nemzeti alapérték Magyarországon

A dolgozat elkészítése érdekében tanulmányozott szakirodalmak széles skálájában visszatérő elemként szerepelt, hogy a rendszerváltást követő időszakban megerősödtek a sorkatonaság megszüntetését támogató mozgalmak, illetve jelentős társadalmi elutasítottsága volt a sorkatonaság intézményének (Varga, 2011). Fel lehet tenni a kérdést, hogy ezen mozgalmak vezetői és tagjai nem szerették hazájukat? A válasz nem olyan egyértelmű, mint ahogy az elsőre tűnik. Egy pedagógust, aki egész életét az ifjúságnevelésre tette fel, azonban sosem fogna fegyvert a kezébe, motiválhatja a hazaszeretetet. Egy kutató, aki Magyarország hírnevét kívánja öregbíteni felfedezéseivel, azonban nem támogatja a Magyar Honvédségre szánt erőforrások növelését, szintén nem lehet a hazaszeretet hiányával vádolni. Egy nacionalista nézeteket valló személy, aki gyűlölet-bűncselekményt követ el a hazaszeretet nevében, elítélendő a jog, illetve a társadalom által követett értékrend alapján is, mégsem lehet azt mondani, hogy ne szeretné hazáját. A Magyar Nyelv Értelmező Kéziszótára szerint a hazaszeretet: „Az az áldozatokra, sőt önfeláldozásra is kész szeretet, amelyet az ember hazája, népe iránt érez” (Bárczi, Országh, 1959-1962). Azonban, hogy melyek ezek az áldozatok, illetve mik azok a korlátok, melyeket be kell tartani, amennyiben valaki a hazaszeretettől vezérelve cselekszik, azt Magyarország törvényei tartalmazzák. Ezek a törvények azonban rendszeresen változnak, esetenként jelentős mértékben. Elég a rendszerváltástól eltelt időszakot vizsgálni, hogy ezt a következtetést levonjuk.

A hazaszeretet, mint érték, gyakran egy megfoghatatlan, elvont fogalomként mutatkozik meg társadalmunkban. Történelmünk során tartalma sokszor széttöredezett, megváltozott. Amennyiben a kommunizmusban értelmezett hazaszeretet fogalmát összehasonlítjuk a rendszerváltást követő időszakokkal, láthatjuk, hogy még egymás mellett élő generációk is máshogy értelmezhetik a hazaszeretet fogalmát. Pedig annak érdekében, egy személy magáénak tudja érezni ezt az értéket, egészen gyermekkortól szükséges egy egységes, társadalmi konszenzussal elfogadott értékrendszer elsajátítása.

A történelem során megmutatkozott, hogy a sikeres társadalmak számára központi szerepe van a hazaszeretnek. A hazaszeretet érzésére hivatkozva jelentős tömegek voltak képesek egy célért küzdeni, és áldozatot vállalni.

Magyarország történelmében is kiemelt fontosságú, alapvető értéknek jelenik meg ez a fogalom. Országunk történelme során a haza fegyveres védelmének fontossága és a

hazaszeretet fogalma gyakran jelent meg egymás mellett. Eddigi történelmünk során, társadalmi szinten elfogadott volt, hogy a hazaszeretet egy természetes erény, mellyel minden magyarnak bínia szükséges. Mások mellett például az 1788-ban született Várallyai Dr. Haulik György, teológiai doktor, bíbornok és zágrábi érsek úgy fogalmaz, hogy a hazaszeretet nem más, mint „az Istentől szívünkbe oltott erény”. Meggyőződése szerint - mely egyben a kor szellemiségét is jól tükrözi - a haza tagjainak legégetőbb vágya kell, hogy legyen a haza iránti elkötelezettség, és hogy annak minél hasznosabb szolgálatot tehessen. Várallyai példáján keresztül is megmutatkozik, hogy a keresztény egyház tagjai fontos szerepet foglaltak el a társadalom hazaszeretetre nevelésében. Várallyai leírja, hogy meggyőződése szerint a hazaszeretet a keresztény vallásból nyeri „lángjait”, hisz a hazaszeretben megjelenik az egymás iránti tisztelet és szeretet is egyben (Mendlik, 1864, p. 118).

A keresztény Magyarország történelmének fontos jellemzője, az egyházi és világi intézményeknek közös célja a lakosság hazaszeretetre és közös társadalmi alapértékekre történő nevelése. Ezen erőfeszítések összessége lehetővé tette az összetartozás, és a hon védelme érdekében tett közös erőfeszítések megvalósítását. Az ifjúság hazaszeretetre történő nevelésének fontosságát történelmi távlatban is jól mutatja Herrmann Ferencz 1866-ban tett megfogalmazása a *Tanodai neveléstan* című könyvében, miszerint:

[A] hazaszeretet legszebbike, s legnemesebbike azon érzelmeknek, melyek iránt a nemesebb emberi kebel fogékonysággal bír, és már csak ezért is gyermeknevelésben a leggyengédebb figyelmet érdemli (p. 176).

A II. világháború lezárását követő, a rendszerváltásig eltelt időszak vizsgálata nem célja dolgozatomnak. Mégis fontos kiemelni, hogy a magyar társadalomra rákényszerített szocialista hazafiság, illetve az arra történő nevelés alapjaiban határozta meg az ebben a korban született magyar generációk hozzáállását a haza fogalmához.

A szocialista hazafiság magában foglalta „a hazai táj szeretetét, a szellemi kultúra és az anyanyelv megbecsülését, a nép haladó történelmi hagyományainak ápolását” (Pap, 2013, p. 71). Ezzel szemben elítélte a reakciós hazafiságot, mert a hazaszeretet addigi fogalmát a burzsoá nacionalizmussal azonosította (Pap, 2013). A keresztény egyházak értékrendszerének - és így módon a hazaszeretet fontosságának - közvetítése a lakosság felé minimálisra redukálódott ebben az időszakban.

A rendszerváltást követő időszakban Magyarországnak egyszerre kellett megküzdenie számos problémával. Az oktatási rendszer átalakítása egy volt ezekből, mely nem állt készen az új társadalmi kihívásokra, és ezzel együtt a hazaszeretet érzésének átadására sem az új generációk számára.

A „hazaszeretet” mint társadalmi alapérték számos alkalommal újradefiniálásra került a 20. századi Magyarországon, azonban a társadalom életének valamilyen módon mindvégig fontos részét képezte.

A gyorsan változó társadalmi folyamatokra, globalizációra, és járulékos káros veszélyeire Magyarország kormánya az ezredfordulót követően határozott választ kívánt adni. Az Alaptörvény 2011-es elfogadása egyfajta szimbolikus jelentéssel is bírt, hiszen egyik célja volt, hogy ezáltal a kommunista múltat lezárja. Annak érdekében, hogy a modern kor kihívásaira a magyar társadalom sikeresen tudjon reagálni, az Alaptörvény első fejezete megfogalmaz olyan alapvető, minden magyar ember számára követendő értékeket, melyek napjaink rohamosan változó világában gyakran megkérdőjeleződhetnek.

A Nemzeti Hitvallásban, mely az Alaptörvény részét képezi, megjelenik a „büszkeség gondolata saját nemzetünkre”. A magyar nemzet tagjaiként büszkék lehetünk őseinkre, akik nemzetünk szabadságáért és függetlenségéért küzdöttek, az európai történelemben elfoglalt helyünkre, hogy évszázadokon keresztül védte nemzetünk Európát, valamint egyedülálló nyelvünkre, kultúránkra és keresztény gyökereinkre (Nemzeti Hitvallás 2011). Többek közt ezen gondolatok összességének társadalmi és egyéni szinten történő elmélyítése biztosítja a haza szeretetének kialakítását a fiatalokban, segíti országunk, társadalmunk építését és nemzetünk akár fegyveres úton történő sikeres védelmét szükség esetén.

Tóth Zoltán József, jogász, jogtörténész és politológus megfogalmazása szerint a Nemzeti Hitvallás második részében megtalálhatóak a természetjogi alapokon nyugvó állam és közösség szemlélet alapvető pillérei. Ezen közösség szemlélet egyik fontos eleme a hazaszeretet, a hazáért történő kiállás és a haza építéséért végzett munka, annak jelentősége (Tóth, 2013).

Amennyiben a hazaszeretetet, mint értéket vizsgáljuk, látható, hogy Magyarország jelentős kihívásokkal szembesül. A világháborúk, a kommunista megszállás, majd a rendszerváltás és azt követő szövetségi változások már eleve megnehezítették a hazaszeretet egységes értelmezését a különböző generációk számára. Azonban a korunkra jellemző globális társadalmi kihívások és fegyveres konfliktusok veszélye tovább nehezíti a hazaszeretet értékének átadását és össztársadalmi szinten történő egységes értelmezését.

A Magyar Honvédség tagjaitól elvárás, hogy szeressék hazájukat. A hazaszeretet fontosságát mutatja, hogy *A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatában* a parancsnoki kötelek közé tartozik a hazaszeretet növelésének, elmélyítésének feladata (Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata, 22. pont „c” bekezdés).

Magyarország kormányának döntése értelmében a Magyar Honvédség feladatrendszere kibővül, az eddiginél nagyobb feladatot kap a köznevelésben.³ A honvédelmi alapismeretek tantárgy középszintű és felsőoktatásban történő bevezetése, a katonai kollégiumok ismételt megnyitása mind kiegészíti, és segíti a honvédelmi és hazafias nevelés megvalósulását, melynek alapvető feladata a hazaszeretet átadása és elmélyítése az ifjúságban.

³ Ennek érdekében alkotta meg a Honvédelmi Minisztérium a Honvédelmi nevelési szakstratégiáját a 2022-2030 közötti időszakra.

2. A honvédelmi és hazafias nevelés intézményi keretei és formái

Magyarországon a sorkatonaság megszüntetését követően

2.1. A honvédelmi és hazafias nevelés új rendszerének kialakításában szerepet játszó intézkedések

A kötelező sorkatonai szolgálat, mely hazánkban 1868-tól (Bodó, 2022) 2004-ig volt életben (2004. évi CV törvény), a teljes társadalmat érintette valamilyen formában. A sorkatonaság intézménye nem kizárólag az ország védelmi képességét befolyásolta jelentősen, hanem a felnőtt korba lépő férfi lakosság számára gyermekkorukat lezáró, részben nevelési célzattal bíró képzése is volt (Somlai, 2007). Több negatív és pozitív eredményét is fel lehet sorolni a sorkatonai szolgálatnak. Itsik Ronen ezredes, szociológus kutató és oktató, egyben az Izraeli Védelmi Erők egykori dandárparancsnoka elemzéseiben például kimutatásra került, hogy olyan nemzetek esetén, ahol napjainkban is kötelező a sorkatonai szolgálat, kisebb mértékben fordul elő a társadalom más rétegeiből érkezettekkel szembeni előítéletesség (Itsik, 2020).

A sorkatonaság megszűnésével a Magyar Honvédség tevékenységének és feladatainak társadalom irányába történő reprezentálása is nagymértékben lecsökkent, hasonló hatású intézmény vagy program azóta sem valósult meg. Így a honvédelmi nevelés legfőképp a szülők, illetve a közoktatási intézmények feladatává vált 2004 óta.

Ugyanis az önkéntességen alapuló, professzionális haderő kialakításának eredményeképp 2004-től csak a Magyar Honvédségbe jelentkező állampolgárok kapták meg a katonai alapkiképzést, és így csak ők részesültek honvédelmi nevelésben.

A hivatásos haderőt kiegészítve létezik a tartalékos rendszer is, melynek megalapozó koncepcióját már 1999-ben elfogadta a Honvéd Vezérkar Katona Tanácsa (Urbán, 2010). Azonban ennek a rendszernek a feltöltése a kezdeti időszakban csak korlátozottan valósult meg, így a sorkatonai szolgálat funkcióit – ebbe beleértve a honvédelmi neveléssel összefüggő feladatrendszert – nem tudta ellátni.

Azonban a honvédelmi nevelés fontos eleme, illetve mutatja a honvédelmi nevelés irányát a Honvédelmi Minisztérium és számos hazai felsőoktatási intézmény közötti megállapodás részeként 2007-től meghirdetésre került honvédelmi alapismeretek nevű tantárgy. A honvédelmi alapismeretek tantárgy megjelenése a felsőfokú oktatásban lehetővé teszi, hogy a honvédelem ügye iránt érdeklődő diákok jobban megismerkedjenek a hadtudomány és hadelmélet alapjaival, biztonságpolitikai alapismeretekkel, illetve Magyarország védelmi igazgatási rendszerével (Stummer-Visi, 2020).

Magyarország közoktatási rendszerében is megjelenik a hazaszeretetre történő nevelés feladata. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről meghatározza a nevelés legfontosabb területeit, melyeket a gyermeknek az iskolai rendszerben el kell sajátítania. A közoktatási törvényben többek között megnevezésre kerül a hazaszeretetre történő nevelés feladatrendszere is. A hazaszeretetre történő nevelés megjelenik mások mellett a történelem, az irodalom, a hon- és népismeret, valamint a vizuális kultúra oktatásában is. Az alapelvek és célok tekintetében egyértelműen fogalmaz a kapcsolódó kormányrendelet. Ezen tantárgyak oktatásának egyik célja, hogy a „gyermek személyiségébe beépüljenek a nemzeti közösséghez tartozás, és hazaszeretet emocionális összetevői” (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet).

A 2012-ben jóváhagyásra került Nemzeti Alaptanterv alapján a hazaszeretetre történő neveléshez nem rendeltek különálló tantárgyat. Az irodalom és történelem oktatásában egyértelműen, súlyozottan megjelenik nemzetünk nagyjainak életműve, azonban az oktató elhivatottsága, példamutató magatartása alapvetően determinálja a nevelés sikerét (Pálvölgyi, 2015). A honvédelmi ismeretek már az 5. évfolyamtól megjelenik a történelem, állampolgári ismeretek fejlesztési feladatai között. Továbbá a 8. és a 12. évfolyamokon bevezetésre kerülő állampolgári ismeretek közműveltséget érintő tartalmi elemeknek is része (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet).

A honvédelmi nevelés még sikeresebbé tétele céljából az Emberi Erőforrások Minisztériumának minisztere 30/2018. (VIII. 30.) EMMI rendelete bevezette a honvédelmi alapismeretek kerettantervet a középiskolai hallgatók részére. Egy évvel később a honvédelmi miniszter 51/2019. (VII. 26.) HM utasítása 2. § egyértelműen meghatározza az általános honvédelmi nevelés feladatát: „A fiatalok fizikai, érzelmi és szellemi felkészítése a haza védelmére, az országban élő emberek és a nemzeti értékek megóvásához szükséges tudás és attitűdök elsajátíttatása”. Ennek érdekében a Magyar Honvédség három pillérből álló rendszert alakított ki a Honvéd Kadét program végrehajtása céljából, melynek részét képezte a bevezetett honvédelmi alapismeretek kerettanterv megvalósítása is.

A Magyar Honvédség belső, saját állományának kiképzési rendszere is folyamatos fejlesztés alatt áll. Az Egységes Alapkiképzés programja, melyet minden katonának teljesíteni kell, többször is átalakításra került az elmúlt időszakban. Az átalakítás érintette a képzésért felelős alakulatokat, illetve ezzel egyidőben a képzés időtartamát és tartalmi elemeit is.

A magasabb szintű képzések tekintetében is átalakítások mentek végbe. Az altisztképzésben 2019-ben bevezetésre került az „Acélkocka képzési rendszer”, mely az altisztképzés új koncepcióra történő helyezését tűzte ki célul. A tisztképzés rendszere is változik, melynek egyik elemeként 2022-től a Nemzeti Közszerződési Egyetem többek között már a képzés során

magasabb juttatásokkal biztosítja a megfelelő képességekkel és motivációval bíró tisztjelöltek jelentkezését, és rendszerben tartását (2021. évi CXLI. törvény).

A Magyar Honvédség képzési rendszereinek folyamatos fejlesztése nem csak a mindenkori kihívásokra válaszol, hanem sok esetben a nemzetközi elvárásoknak, és a NATO, mint szövetségi rendszer iránymutatásainak tesz eleget. A fentiekén túl a Magyar Honvédség szervezeti keretein kívül is egyre nagyobb szerepet vállal a hazaszeretet és honvédelem fontosságának átadásában a fiatalabb korosztály körében. Mindez a jövőben tovább folytatódik, hiszen a Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi nevelési szakstratégiája a 2022-2030 közötti időszakra célul tűzi ki, hogy a honvédelmi feladatokban érintett magyar állampolgárok 2030-ra rendelkezzenek alapvető honvédelmi ismeretekkel. Ennek érdekében az ifjúsági és a köznevelésben feladatot végző intézményekkel elengedhetetlen a szoros együttműködés, és a célok megvalósítására tett erőfeszítés. A következő alfejezetben a Magyar Honvédség szervezeten belüli, és kívüli képzési rendszerei kerülnek vázlatos ismertetésre, melyeknek kivétel nélkül eleme a hazaszeretet és honvédelem fontosságára történő nevelés.

2.2. A Magyar Honvédség honvédelmi és hazafias nevelési programjai, képzései

2.2.1. Honvédelmi gyerektáborok

A honvédelmi gyerektáborok, bár nem az iskolarendszerszerű képzésben járulnak hozzá a honvédelmi neveléshez, azonban jelentős szerepük van abban. A Magyar Honvédség által szervezett gyerektáborokra minden 12-18 éves, magyar állampolgár jelentkezhet, így már az általános iskolától kezdve lehetőséget biztosít a szülőknek, hogy a honvédelemmel kapcsolatos ismereteket jobban elsajátítsa gyermekük. Számos katonai alakulat szervez honvédelmi táborokat, mellyel lehetővé teszi a gyermekek biztonságos, kontrollált körülmények közötti ismeretbővítését. A táborok érdekessége, hogy angol, illetve német nyelven is megtartásra kerülnek, így bővítve a jelentkezők körét.⁴ A gyerektáborokat a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állománya vezeti. A megbízható táborvezetés, illetve érdekfeszítő foglalkozásoknak köszönhetően ezek a táborok rendszerint a megengedett legmagasabb létszámmal kerülnek levezetésre.⁵

⁴ További információ olvasható: <https://honvedelmitabor.hu/pages/ang.php> Megtekintés ideje: 2022.11.06.

⁵ További információ olvasható <https://honvedelem.hu/hirek/iden-ismet-rendeznek-honvedelmi-taborokat.html> Megtekintés ideje: 2022.11.01.

2.2.2. A Honvéd Kadét program

A Honvéd Kadét program a köznevelésbe szorosan integrálódó, azt elemeivel kiegészítő rendszer, mely elősegíti a Nemzeti Alaptantervben kijelölt hazaszeretet és honvédelmi nevelés terén kitűzött célokat.

- Az első szinten alapvetően közismereti képzés zajlik. A köznevelő és szakképző intézmények vállalják, hogy szakmai programjukba felvételre kerül a honvédelmi alapismeretek tantárgy. Ez a tantárgy 9. és 12. közötti évfolyamok számára nyújt lehetőséget a honvédelemmel kapcsolatos ismeretek még mélyebb elsajátítására. A tantárgyból érettségire történő felkészítés is megvalósul az intézményekben. Emellett a Magyar Honvédséggel, illetve a Honvédelmi Sportszövetséggel közreműködve, a diákok számára rendszeresen terveznek és valósítanak meg honvédelmi tematikájú és tartalmú programokat.
- A második szinten már honvéd kadét szakképzés kerül megvalósításra. Ez a szint alapvetően a technikumokban, a Magyar Honvédséggel szerződést kötött iskolákban zajlik, és a tanulók honvéd kadét szakképzettséget szereznek a képzés befejeztével.
- A harmadik szinten valósul meg a kötelező katonai kollégiumi elhelyezés. A kadétek számára rendszeres honvédelmi tematikájú szabadidős elfoglaltságot, illetve honvédségi pályaorientációs foglalkozásokat szervez és biztosít a Magyar Honvédség. A kadétek ebben az esetben kötelező napirend szerint élnek, illetve nevelőtisztek felelősek az órai foglalkozáson túli képzésükért (A Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi nevelési szakstratégiája a 2022-2030 közötti időszakra).

A Honvéd Kadét programban résztvevő diákokat nem kötelezik, hogy későbbiekben a Magyar Honvédség kötelékében teljesítsenek szolgálatot. Azonban a tematikus foglalkozások, bemutatók, illetve pályaorientációs előadások lehetővé teszik, hogy jobban megismerjék a szervezet működését, feladatait és a haza védelmének fontosságát.

2.2.3. Legénységi állománykategória alapkiképzési rendszere

A katonai pályára jelentkezők mindegyikének teljesítenie szükséges a Magyar Honvédség Egységes Alapkiképzési és Lövész Alapozó Felkészítési Programját, mielőtt megkezdene szolgálatát.⁶ A jelentkezők már a képzés időtartamára állományba vételre kerülnek, és ezzel

⁶ Kivételt képez ez alól az az állomány, akinek sorkatonai szolgálata elfogadásra kerül az Egységes Alapkiképzés helyett.

együtt illetményben is részesülnek. Azonban a sikertelen alapkiképzés esetén pályafutásukat nem folytathatják, az alapkiképzést ismételten meg kell kezdeniük, illetve elvégezniük, hogy szolgálatukat megkezdhessék. A kiképzés időtartama 8 hét. Amennyiben a katonai pályára lépő személy legénységi állománykategóriában vállalja a szolgálatot, az alapkiképzést követően az általa elfogadott, vagy választott alakulathoz kerül szolgálatteljesítés céljából. A kiképzés időtartama alatt az állomány a kiképzés helyszínén szállást kap amennyiben kéri, azonban a kötelező laktanyai fektetés, illetve a hétvégi eltávozás már nincs érvényben a kiképzés idejére. A kiképzendő a kiképzési nap befejeztével otthonába távozhat, illetőleg visszaérkezése a képzés helyszínére a reggeli napirend kezdete. A katonai szocializáció az alapkiképzés időszaka alatt kezdődik meg azon állomány esetében, aki előzetesen katonai tematikájú kiképzésben nem részesült.

A katonai szocializáció egy irányított folyamat, amelyben a kiképzést vezető alegységparancsnoknak és a kiképzőknek rendkívül fontos szerep jut. Célja a kiképzendő értékrendjének és személyiségének formálása, a szigorú parancsuralmi rend elfogadtatása, annak szerepének megértetése a katonai szervezetekben. A katonai pályára jelentkezők ideális esetben tisztában vannak a honvédelem ügyének fontosságával, azonban a kiképzés során tovább kell mélyíteni bennük ezt az ismeretet, és meg kell érteniük annak helyét a társadalom életében (Levy, Sasson-Levy, 2008). A bajtársiasság kialakítása és a csoportkohézió megteremtése szintén ennek a folyamatnak a része, megvalósítása nélkül a katonai kiképzés nem lehet teljes mértékben sikeres (Kümmel, 2018). Ez a katonai szocializációs folyamat másik rendkívül fontos eleme. Tekintettel arra, hogy immáron a 8 hetes kiképzési időszakban sem kerül eredeti környezetéből kiemelésre a kiképzendő, és így hiányzik a délutáni, esti, illetve reggeli napirend, amely a katonai szocializáció fontos részét képezte előzőleg, várhatóan még hosszabb időszakot igényel majd a jövőben egy kiképzendő katonai szocializációjának megvalósítása.

Az alapkiképzés végrehajtásáért 2022-től a területvédelmi alegységek felelősek. Az oktatás során a felkészítő állomány hangsúlyt fektet a személyes példamutatásra. A kiképzők, akik esetenként szolgálati érdekből berendelt tartalékos katonák, pedagógiai és módszertani felkészültségének továbbfejlesztése mindenképpen szükséges a jövőben. Ez a folyamat elkezdődött, az Altiszti Akadémián a kiképzők egy része részesült kiképzés-módszertani felkészítésben, azonban a teljes, kiképzőként bevonásra tervezett állomány felkészítése egy hosszabb folyamatot vesz igénybe.

Az Egységes Alapkiképzés során a honvédelem ügyének fontossága és jelentősége oktatásra kerül, azonban az erre szánt időkeret rendkívül alacsony. A kiképzőknek az órán kívüli

időkeretben is foglalkozniuk szükséges a kérdéskörrel, azonban ennek szakmai, központi elvek alapján történő megjelenése nem minden esetben valósul meg. A szerző személyes tapasztalata alapján megfogalmazható, hogy a képzési idő rövide, illetőleg a képzési program által tartalmazott jelentős ismeretanyag átadásának szükségessége csak az alapvető, közvetlen parancsokra történő tevékenységre kondicionálást teszi lehetővé. A megszerzett tudást ismeret, esetleg képesség szinten tudják alkalmazni az alapkiképzést elvégzett katonák, a készség szintű végrehajtásra csapathoz történő kibocsátást követően szükséges a parancsnokaiknak felkészíteni a honvédeket.

2.2.4. Altiszti állomány alapképzési rendszere

Magyarországon az altisztképzés a szentendrei Altiszti Akadémia bázisán, illetve annak kihelyezett szervezeti egységeinél valósul meg. Az Altiszti Akadémia alapvetően egy köznevelési, illetve szakképzési feladatokat ellátó katonai szervezet (Vartmann, 2021). Az Altiszti Akadémia bázisán az altisztképzésen túl nemzeti és nemzetközi szakmai tanfolyamokat, nyelvi továbbképzéseket tartanak. Mint a Magyar Honvédség hadrendjében szereplő alakulat, az itt szolgáló katonák egyéb feladatokat is ellátnak, mint gyakorlatokba történő bevonás, határszolgálat, illetve missziós feladatok.

2019-ben bevezetésre került az Altiszti Akadémián az „Acélkocka képzési rendszer”. A megújult rendszer új, alapvetően tanfolyam típusú keretek között végzi az altisztjelöltek felkészítését tervezett beosztásukra. Fontos eleme a megújult rendszernek, hogy az általános és parancsnoki képzésért az altiszti állomány felelős, a tiszti állománykategória feladatrendszere a szakmai képzési blokkban jelenik meg első alkalommal. A parancsnoki képzés altiszti állománykategóriának történő delegálása a Magyar Honvédség honvédelmi és haderőfejlesztési programkeretébe illeszkedő elem, továbbá a NATO 2014-ben kiadott altiszti képzésre vonatkozó ajánlásait is követi (Non-Commissioned Officer Professional Military Education Reference Curriculum).

Az állomány azon tagjai, akik a civil életből érkeznek, először teljesítik (a 2.2.3. pontban ismertetett) a Magyar Honvédség Egységes Alapkiképzési és Lövész Alapozó Felkészítési Programját. Ezt az alapkiképzést azonban nem tartalékos, hanem az Altiszti Akadémia Altisztképző Központjának felkészített, huzamosabb ideje kiképzői beosztást ellátó állománya tartja. Feltételezhető, hogy bár a képzési program azonos a legénységi állomány és az altisztképzést megalapozó alapkiképzés folyamán, a második esetben a kiképző állomány

szakmai, pedagógiai tapasztalata nagymértékben növeli a képzés hatékonyságát a honvédelmi, illetve hazaszeretetre történő nevelés tekintetében is.

Az alapkiképzést sikeresen elvégzett altisztjelöltek következő képzési modulja a 12 hetes Altishti Alaptanfolyam. Az Altishti Alaptanfolyamon részt vesz az Egységes Alapkiképzést frissen elvégzett altisztjelölt, és az az állomány, aki azelőtt már a Magyar Honvédségben szolgált (jellemzően legénységi állománykategóriában). A második csoport már rendelkezik alapkiképzéssel, illetve szervezeti tapasztalattal. Ebben az esetben alegységparancsnoka jelöli altishti beosztásra a katonát, és az alakulat parancsnoka iskolázza be az Altishti Akadémiára. Ezen második csoport tagjai Magyarország több alakulatától, eltérő szakmai tapasztalattal, illetve vezetői kompetenciákkal érkeznek a képzésre. Az Altishti Alaptanfolyam egyik kiemelt célja, hogy a végzett altisztek személyes, társas, módszer kompetenciája kialakuljon. Elmélyítésre kell kerülnie a katonai szocializációnak, továbbá a leendő altiszteknek képviselnie kell a Magyar Honvédség által a beosztással kapcsolatosan megfogalmazott és elvárt értékrendszert és elhivatottságot (Alap Altishti Tanfolyam képzési programja). Ennek az elvárt értékrendszernek és elhivatottságnak egyik legfontosabb eleme a hazaszeretet, illetve a honvédelem ügyének fontossága. Az altisztjelöltnak, mint jövőbeli kisleadség parancsnoknak, valamint akár az általános és parancsnoki képzésben résztvevő katonának, képesnek kell lennie beosztottai motiválására, bizonyos szintig nevelésére, illetve példát kell mutatnia értékrendjével, a honvédelem ügyéhez történő hozzáállásával. (Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata, 125. pont „d” bekezdés)

Az altisztképzés harmadik, egyben az avatást megelőző modulja a szakmai képzés, mely a legtöbb szakág tekintetében 18 hétig tart. A szakmai képzés az Altishti Akadémia, Kinizsi Pál Altishti Oktatási Osztály szakmai felügyelete, és oktatóinak részvétele mellett a Magyar Honvédség különböző alakulatainál kerül levezetésre. A szakmai képzésbe bevont alakulatok kiválasztását elsősorban azok alegységei, képességei határozzák meg.⁷ Az általános, parancsnoki képességek az első képzési ciklus végén (Altishti Alaptanfolyam) kerülnek felmérésre, míg a szakmai képzés befejeztével az adott szak szakspecifikus ismereteiből (például harcászat, harcszolgálat, szakirány specifikus technikai ismeretek) vizsgálják az állományt.

Tekintettel arra, hogy az „Acélkocka képzési rendszeren” belül egységes kiképzői állománnyal csak az Egységes Alapkiképzés, illetve az Altishti Alaptanfolyam modulok kerülnek végrehajtásra, a felkészített állomány szocializációja gyakran eltérő mértékben fejeződik be a

⁷ Példaként jól mutatja, hogy a szakmai tüzér tanfolyamok megtartása a 25. Klapka György Lövészdandár alegységeinél kerül levezetésre, hiszen tábori tüzéralegység ezen alakulat kötelékében található.

közel egy éves képzési ciklus végére. Az Altishti Alaptanfolyam képzési programja meghatározza kimeneteli követelményként, hogy a tanfolyamon résztvevő katona ismerje meg az altishti értékeket, illetve az etikai kódexet, azonban azok a katonák saját értékrendjébe történő beépüléséről nem készül felmérés a tanfolyam során. A *Magyar Honvédség Etikai Kódexe* tartalmazza a katonai szolgálat kiemelt erkölcsi erőit, alapértékeit. Ezek között szerepel a hazaszeretet fogalma is, mely azonban röviden kerül kifejtésre: „a hazához való hűség és elkötelezettség” (A Magyar Honvédség Etikai Kódexe).

A dolgozat kérdőíves felméréssel többek közt ezen célok megvalósulását is vizsgálta, így ellenőrizve egy, már befejezett altisztképzés eredményességét, és benne a hazaszeretet és honvédelem fontosságának elmélyítését.

Az altishti előmeneteli rendszer további tanfolyamokat, képzéseket követel meg, melyeknek egy része honvédségi képzés (ilyen például az Összhaderőnemi Vezető Altishti Tanfolyam). A dolgozat a különböző állománykategóriák alaptanfolyami képzési rendszerét vizsgálja, így a lehetséges további előmeneteli tanfolyamok részletes bemutatása nem tárgya a tanulmánynak

2.2.5. Tiszti állománykategória alapképzési rendszere

A Magyar Honvédség felsőfokú képzésének elemzése egy külön dolgozat terjedelmében lenne csak lehetséges. Mindazonáltal a szervezeti átalakítások iránya, illetve folyamata egy olyan rendszer kialakítását eredményezik hosszútávon, amelyben a Magyar Honvédség mindegyik oktatással kapcsolatos szervezeti eleme összekapcsolódik. Ez okból szükséges a tisztképzés bizonyos aspektusait bemutatni, kiemelt tekintettel a honvédelmi nevelésre. A Magyar Honvédség tisztképzése a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán valósul meg. Az alapképzési szakokon a résztvevők 8 félévben sajátítják el azokat az ismereteket, melyek szükségesek a kezdő tiszti beosztás betöltéséhez (Nemzeti Közszerológati Egyetem hivatalos honlapja). A tisztképzés szoros együttműködésben valósul meg a Ludovika zászlóaljjal.⁸

Miután a tisztjelöltek felvételt nyertek a Nemzeti Közszerológati Egyetemre, végre kell hajtaniuk az Egységes Alapkiképzési és Lövész Alapozó Felkészítési Programot. Az alapkiképzés végrehajtását követően a BA szintű képzés mellett a parancsnoki, katonai szocializációs folyamatokért tanórákon az egyetem oktatói, azt követően pedig a Ludovika zászlóalj felel. A tanórák tematikája, illetve az oktatás módszertana mind azt a célt szolgálja, hogy a tisztjelöltek

⁸ Részletes információkat a zászlóaljról a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóaljának hivatalon honlapja tartalmaz: <https://honvedelem.hu/alakulat/mh-ludovika-zaszloalj.html> Megtekintés ideje: 2022. 11. 04.

ne csak szakmai ismereteket szerezzenek, de a Magyar Honvédség tisztjéhez méltó mentalitás, és világkép alakuljon ki bennük. A képzés során a kollégiumi elhelyezés kötelező. Ez lehetővé teszi, hogy esetenként tanítási időn túl, a hallgatói századok⁹ további foglalkozásokat tartsanak az állománynak, így biztosítva az eredményesebb honvédelmi nevelést, és parancsnoki képességek kialakítását. Kijelenthető, hogy a honvédelmi nevelés a tiszti képzés során is folyamatos, és a négyéves képzés során a tanórák, gyakorlatok, illetve irányított szabadidős elfoglaltságok alatt is végig megjelenik a tisztjelöltek életében.

A 2022. évben a tisztképzés rendszere is részleges átalakításra került a haderőreform keretein belül.¹⁰ A Magyar Honvédség az eddigi kettős jogállás helyett szerződéses jogviszonyt létesített a tisztjelöltekkel. Ezáltal anyagi megbecsültségük, illetve különböző feladatokba történő bevonásuk feltételei, az azokért nyújtott kompenzáció feltételrendszere is megváltozott. A megbecsültség növekedése lehetővé teszi az erősebb szervezeti kötődés kialakítását, és ezzel együtt a honvédelem ügye iránti mélyebb elköteleződést.

2.2.6. Tartalékos, önkéntes katonai szolgálatot vállaló állomány alapképzési rendszere

A tartalékos katonai szolgálat egy önkéntességen alapuló szolgálati forma a Magyar Honvédségben, melynek célja a felkészített állomány időszakos behívása kiképzés vagy feladat-végrehajtás céljából. A behívás időtartama lehet egy nap, de hosszabb időre is szolgálatba lehet állítani a tartalékos katonát, amennyiben abba ő beleegyezik (tartós behívás). Az önkéntes tartalékos állománynak is szükséges elvégeznie az Egységes Alapkiképzési és Lövész Alapozó Felkészítési Programot, mely modulokban, alapvetően hétfélig munkarendben kerül oktatásra. Az alapkiképzés programja 20 modulra kerül esetükben szétbontásra. A területvédelmi alegységek szinte minden hétféligére meghirdetnek egy adott modult, melyre behívják azon tartalékos katonákat, akik még az adott képzési részegységgel nem rendelkeznek. A részvétel ezen az oktatáson nem kötelező, azonban a kiképzendőnek teljesítenie kell az összes képzési részegységet annak érdekében, hogy végzett tartalékos állományú katonává váljon. A fizikai, egészségügyi kritériumok nem olyan szigorúak, mint a hivatásos, vagy szerződéses

⁹ Századokba kerülnek beosztásra a tisztjelöltek a felvételt követően. Egy század alapvetően egy évfolyamot jelöl, ahol gyakorló század, illetve szakaszparancsnokok ellenőrzik a napi életet, illetve részben irányítják a tisztjelöltek délutáni tevékenységét. A gyakorló parancsnokok a magasabb évfolyamos tisztjelöltekből kerülnek ki. Az ő tevékenységüket ellenőrzi a hivatásos és szerződéses állomány (Ludovika Zászlóalj katonái) és egyben feladatot szabnak, módszertani segítséget, illetve irányutatót nyújtanak a parancsnoki feladatok gyakorlásához.

¹⁰ További információ olvasható: <https://honvedelem.hu/hirek/uj-alapokon-a-honved-tisztkepzes.html>
Megtekintés ideje: 2022. 11. 04.

állomány esetén, továbbá a hétvégi kiképzések során a katonai szocializáció nem valósítható meg teljes mértékben.

A tartalékos képzés modulrendszerben történő végrehajtását ellensúlyozza, hogy alapvetően motivált, a haza védelmét fontosnak tartó emberek jelentkeznek a területvédelmi alegységekhez. A dolgozat készítőjének személyes tapasztalata, hogy a tartalékosok motiváltak, azonban a katonai szocializáció hiánya számos esetben hátrányt jelenthet számukra feladat-végrehajtás közben. Ez az állomány gyakrabban történő behívásával, további kiképzésével, illetve az állomány katonai tapasztalatának bővítésével javítható.

Összefoglalva megállapítható, hogy napjainkban a köznevelés jelentős spektrumában megvalósul a honvédelmi nevelés valamilyen formában. A hazafias nevelés erősen hangsúlyozva jelenik meg a középfokú oktatási intézményekben, kiemelt tekintettel a Honvéd Kadét Program valamely szintjén partnerséget kötött intézményekre. A jelenlegi tendenciákat figyelembe véve a partneriskolák száma a jövőben növekedni fog, továbbá a Honvéd Kadét Program harmadik szintje – katonai kollégiumi rendszer – szintén több településen kerül megnyitásra a jövőben. Ez nagymértékben elősegíti a Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi Nevelési Szakstratégiájának megvalósulását. A Magyar Honvédség keretein belül megvalósuló altiszti és tiszti képzésben is gyakorlott, motivált és professzionális kiképzők dolgoznak, akik szakmailag felkészülten, a szükséges pedagógiai módszereket alkalmazva oktatják az állományt, de még számukra is sokszor kevés idő marad a strukturált, pedagógiai elveken alapuló hazaszeret és honvédelemi nevelés megvalósítására. Bár az új, folyamatosan bővülő képzések és programok ellenére sem áll a Magyar Honvédség a társadalom egészével olyan közvetlen kapcsolatban, mint a kötelező sorkatonaság idején, mégis a differenciált és egyre szélesebb körű oktatási, képzési lehetőségek, a megváltozott globális biztonsági helyzet, és a kormányzati támogatás arra enged következtetni, hogy a Magyar Honvédség szerepe a honvédelmi nevelés területén tovább fog növekedni. Ezért is szükséges és aktuális a jelenlegi kutatás, mely bár egy nagyon szűk populációt, mégis átfogóan vizsgálva kíván rámutatni a már meglévő kiképzés további fejlesztési lehetőségeire.

3. Kérdőív elemzése

A dolgozat készítésekor a Magyar Honvédség, Altiszti Akadémia Parancsnoka engedélyezte a 2022-es tanévben végzett „Acélkocka” Szakmai Altiszti Tanfolyamokon résztvevő állomány kérdőíves felmérését. A felmérés célja a képzésben résztvevők hazaszeretethez, illetve honvédelem ügyéhez történő hozzáállásának vizsgálata. A kérdőívet kitöltő 54 főből 53 férfi, 1 fő nő. Az állomány a kérdőívet a szakmai tanfolyamok befejezését követően, az altisztavatást megelőző héten töltötte ki, mely időszakban a teljes végzett csoport a szentendrei laktanyában tartózkodott. A kérdőív kitöltése önkéntes alapon, a dolgozat készítőjének távollétében került kitöltésre. A dolgozat készítője egyrésztől oktatója volt az állomány egy részének¹¹, másrészt feljebbvalója a felmérésbe bevont állománynak. Távollétének célja az volt, hogy így elkerülje a kutatásba bevont csoport indirekt befolyásolását, akik sikeresen teljesítették az altiszti alaptanfolyamot, illetve az ezt követő szakmai tanfolyamokat. Míg az alaptanfolyam egységes képzési program alapján, a Görgey Artúr laktanyában (Szentendre) valósult meg, addig a szakmai tanfolyamok az ország különböző laktanyáiban, eltérő oktatói állománnyal és gyakran különböző didaktikai módszerekkel történt. Emiatt is érdekes a Magyar Honvédség képzési rendszerének egy korai szakaszát elvégzett, a szervezet összetettségét ezáltal jól reprezentált vizsgálati csoportban felmérni a hazaszeretet, illetve a honvédelem megítélését.

Az altisztképzést a Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő legénységi állományú katonák, valamint a civil szférából érkezett, de már alapkiképzésüket végrehajtott személyek kezdték meg. A Magyar Honvédség különböző alakulatainak érdeke, hogy a képzés feltételeivel rendelkező legénységi állományt a megfelelő tapasztalat megszerzését és parancsnoki képességeinek felmérését követően minél előbb beiskolázza az altisztképzésre. Ezáltal nem csak az üres őrmesteri beosztásokat tudja feltölteni az állománytáblájában, hanem további fejlődésre ösztönzi legénységi állományát, perspektívát nyújt a többi katonának. A magasabb rendfokozat, és beosztásba történő helyezés továbbá elismerése a jelölt addigi munkájának, így jelentős belső motivációt képes kialakítani ezzel a beiskolázott altisztjelöltben.

A civil életből érkezett jelöltek megismerhették a jelentkezés lehetőségeit a Magyar Honvédség toborzási rendszerén keresztül, a Magyarországon megnyitásra került katonai kollégiumi rendszeren keresztül, illetve gyakran a jelentkező ismeretségében található katonai szolgálatot teljesítő, vagy teljesített személy ajánlja a honvédségi pályát a jelentkezőnek. A képzésre azok a „civiliek” jelentkezhetnek, akik a bemeneteli követelményeknek megfelelnek. Ezek

¹¹ A felmérés készítésének időpontjában a dolgozat írója a Magyar Honvédség, Altiszti Akadémia Kinizsi Pál Oktatási Osztály tűzér oktatótisztje volt, így a tűzér szakmai képzés az ő vezetésével került végrehajtásra.

tartalmazzák az iskolai végzettséggel kapcsolatos előfeltételeket (minimum érettségi), egészségügyi- és pszichológiai vizsgálat meglétét, valamint alkalmas eredmény meglétét (10/2015. (VII. 30.) HM rendelet).

Korosztály	Kutatásban résztvevők száma
18-20 év közötti (továbbiakban 1. korcsoport vagy korosztály)	6
21-23 év közötti (továbbiakban 2. korcsoport vagy korosztály)	10
24-27 év közötti (továbbiakban 3. korcsoport vagy korosztály)	10
27-30 közötti (továbbiakban 4. korcsoport vagy korosztály)	12
31-35 év közötti (továbbiakban 5. korcsoport vagy korosztály)	5
35 év fölötti (továbbiakban 6. korcsoport vagy korosztály)	11

1. sz. ábra: kutatásba bevont személyek életkor szerint felosztása – darabszám szerinti bontás

A jelentkezők átlagéletkora jól behatárolható spektrumon mozog. A minimum jelentkezési korhatár 18 év. Maximum korhatár az altisztképzés esetén nincs meghatározva, azonban jellemzően 50 év alatti jelentkezők kerülnek felvételre az orvosi és fizikai követelmények okán. Ezt a következtetést a kérdőívet kitöltők életkorának vizsgálata is alátámasztotta, a kutatásba bevont személyek 79%-a (43 fő) a 18-35 év közötti korcsoportok valamelyikéből került ki, míg csupán 21% a 35 évnél idősebbek aránya. Mivel az altisztképzés alapfeltétele az abszolút érettségi vizsga, így az 1. korcsoport a középiskolai tanulmányait követő rövid időn belül, vagy azonnal jelentkezett az altishti pályára. A 2.-6. korcsoport tagjai valószínűsíthetően rendelkeznek munkatapasztalattal, ezáltal összehasonlítási alappal a kötelezettségek és járandóságok tekintetében más munkahelyek esetén. A Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő katonáknak nincs lehetőségük önállóan jelentkezni az altisztképzésre. Mindenképp szükségük van az előjáró pozitív megítélésére, és beiskolázásuk támogatására, és ily módon többségében megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkeznek a képzés megkezdése előtt. Jellemzően nem az 1. korcsoportból kerülnek így ki, hiszen az előjárónak ismernie kell a

kompetenciáikat, ehhez pedig megfelelő (több éves) szolgálati idővel rendelkeznek az esetek többségében. A megkérdezett 54 főből 37 (69%) középfokú, 11 fő (20%) felsőfokú alapképzéssel rendelkező¹², továbbá 6 fő (11%) felsőfokú, MA végzettséggel rendelkezik. Az 1. korcsoport tekintetében feltételezhető, hogy az érettségi után egyből, vagy minimális „civil” munkatapasztalat megszerzését követően jelentkeztek a katonai szolgálatra. A Magyar Honvédség állományilletékes parancsnokának (adott katonai szervezet vezetője) jogkörében áll, hogy anyagi, és-vagy szabadidőben történő támogatással biztosítsa a már rendszerben levő tiszt, altiszt és legénységi állománykategóriákban szolgálatot teljesítő katonák továbbképzését (pl.: érettségi megszerzése, egyéb, a katonai szervezet számára fontos kompetenciák-végzettségek megszerzése). A megfelelő vezetői és katonai kompetenciákkal rendelkező legénységi állományú katonák tanulmányi továbbképzésére lehetőséget tud biztosítani abból a célból, hogy altiszti képzésre küldje későbbiekben.

A felsőfokú alap- vagy mesterképzéssel rendelkezők számára lehetőségként merül fel későbbiekben a tiszti pályára történő jelentkezés, amennyiben végzettségük megfelelő egy olyan beosztás betöltésére, amely az adott pozíció szempontjából releváns. Tekintettel arra, hogy egy rendszerben levő, az esetleges megüresedett pozíciókra rálátással bíró altiszt könnyebben pályázhat tiszti beosztásra, így mindenképp előnyös minden csoport számára az „Acélkocka” Szakmai Altiszti Tanfolyamon való részvétel.

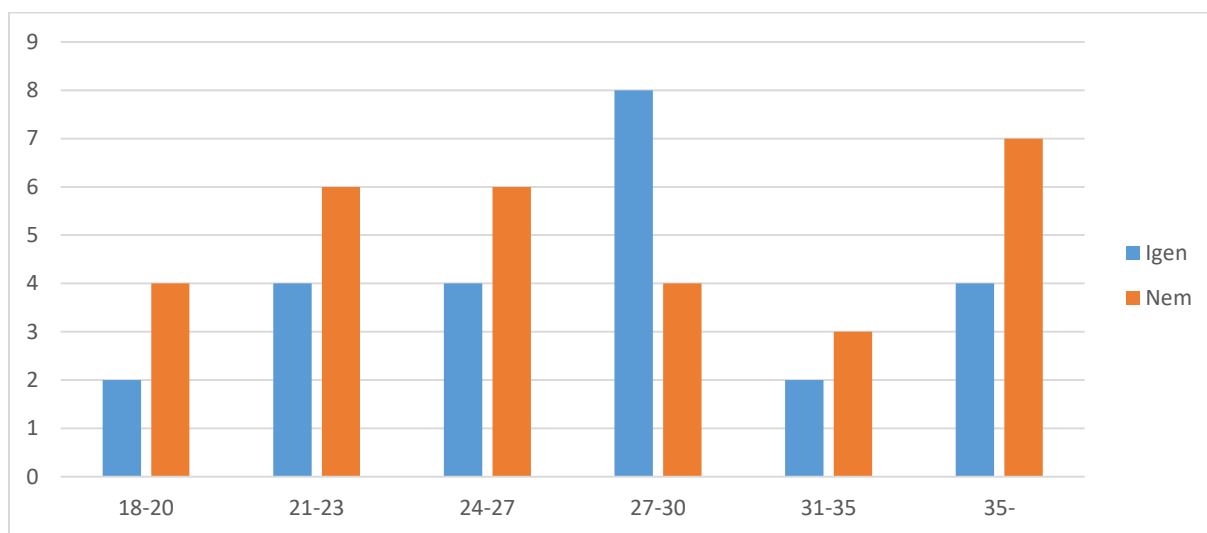
A dolgozat alábbi alfejezeteiben részegységenként, több esetben egymással összevetve kerülnek elemzésre a kutatásba bevont személyek kérdésekre adott válaszai.

3.1. „Aktív katonai szolgálatom megkezdése előtt megismert barátaim, illetve közeli hozzátartozóim között van olyan személy, aki jelenleg aktív katonai szolgálatot lát el.”

A Magyar Honvédség tagjainak napi élete zárt rendszerben működik, a médianyilvánosság és információáramlás erősen szabályozott (2012. évi CCV törvény III. fejezet). A toborzásért alapvetően a Honvéd Vezérkar Kiképzési és Oktatási Csoportfőnökség, és egyéb katonai szervezetek felelnek (64/2017 HM utasítás). A Magyar Honvédség toborzásért felelős szervezete nyilvántartást vezet a toborzási rendezvényeken megjelent, érdeklődő, továbbá jelentkezését beadott állampolgárokról, ily módon a döntéshozók pontos információkkal rendelkeznek a toborzási rendszer eredményességéről. A szervezettel kapcsolatos információk megosztása a médiában csak engedéllyel történhet, így a közösségi médián történő hiteles,

¹² A kérdőív elemzésben felsőfokú alapvégzettséggel rendelkezőként kerül megnevezésre a felsőfokú alapképzést, vagy OKJ képzést elvégzett személy.

személyes és egyéni tapasztalatok megosztása nem jellemző. Részletes információkat a Honvédség működéséről a szerződéses és hivatásos állomány tud biztosítani saját ismeretségi körében, mely vonzóvá, vagy épp ellenkezőleg, taszítóvá teheti a katonai pályát mások számára. A 3.1.-es alcímben szereplő kérdőívbeli kijelentésre adott válasz megmutatja, hogy hány fő rendelkezett a szervezetről olyan információkkal, melyek vélhetően a katonai szolgálat mind pozitív, mind negatív aspektusait tekintve is személyes tapasztalatokon alapultak. A kérdésre 24 fő (44%) „Igen”, 30 fő (56%) „Nem” választ adott. Ez az érték mutatja, hogy a jelentkezők közel fele rendelkezik olyan ismerőssel, aki feltételezhetően többségében pozitív véleménnyel van a katonai szolgálatról, és ajánlotta a Magyar Honvédségbe történő belépést az altisztjelölt számára.

2. sz. ábra: „Aktív katonai szolgálatom megkezdése előtt megismert barátaim, illetve közeli hozzátartozóim között van olyan személy, aki jelenleg aktív katonai szolgálatot lát el.” – életkor szerinti bontás.

A korosztályos bontás alapján következtethetünk arra, hogy melyek azok a korcsoportok, amelyek feltételezhetően már eleve érdeklődtek a honvédelem ügye iránt, és személyes ismeretségtől függetlenül, a Magyar Honvédség toborzási rendszerén keresztül jelentkeztek annak kötelékébe. Az adatok alapján feltételezhető, hogy a legfiatalabb korcsoport a toborzási rendszeren, médianyilvánosságon keresztül értesülhetett a Magyar Honvédségbe történő jelentkezés lehetőségéről és életpályamodellről, hiszen ebben a korcsoportban a legmagasabb azoknak az aránya, akiknek nincs jelenleg állományban lévő családtagja vagy ismerőse. Egyedül a 27-30 év közötti csoportból volt több olyan válaszadó, akinek valamely ismerőse vagy családtagja aktív katonai szolgálatot teljesített a felmérés idején (8 fő „Igen”, 4 fő „Nem” választ adott). Az 1.-5. korcsoportok már biztosan nem vettek részt a sorkatonai szolgálatban,

így az ő kapcsolati rendszerükben is vélhetően elsősorban az önkéntes alapú haderő tagjai tájékoztatták a szervezethez történő csatlakozás előnyeiről és hátrányairól az altisztjelölteket. A 6. korcsoport tagjai esetében életkorukból adódóan elképzelhető, hogy teljesítettek sorkatonai szolgálatot. Amennyiben aktív katonai szolgálatot láttak el az altisztképzés megkezdésekor, valószínűsíthetően hosszabb ideje az állomány tagjai. Ebben az esetben az állományra korábbi években jellemző magas fluktuáció okozhatja a „Nem” válaszok magasabb számát (64%), azaz, hogy jelenleg nincs állományban családtagjuk vagy barátjuk.

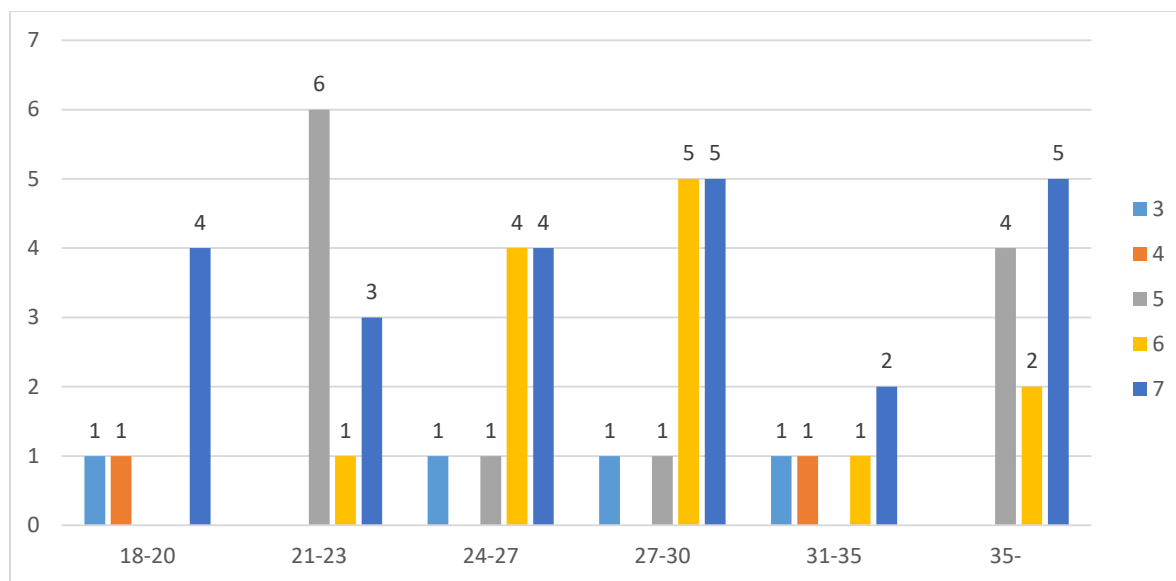
A katonai kollégiumok elterjedésével, és a Honvédség feladatrendszerének bővítésével (egyéb oktatási feladatok), egy esetleges jövőbeni mérés során valószínűsíthető az „Igen” válaszok számának és arányának általános növekedése.

3.2. „A haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége.”

Az állítás megítélését befolyásolja a megkérdezettek választott hivatása, a katonai hivatás, melynek egyik alapelve a haza szükség esetén fegyveres védelmének fontossága, így a már szolgálatot teljesítőktől elvárt ennek az elvnek a támogatása. Emellett a kijelentés támogatása mutatja a kiképzés sikerét is a katonai szocializáció kialakításában. Az alapkiképzés egyik sarkalatos pontja a katonai szocializáció. A katonai szocializáció nemcsak a parancsvégrehajtási készség növelését, illetve a katonai alapismeretek képesség/készség szinten történő elsajátítását és parancsra történő, automatikus alkalmazását jelenti, hanem a honvédelem ügyének fontossága, a haza védelme iránti elköteleződést is (Franke, 2001).

Természetesen az alapkiképzést követően a katonai szocializáció folyamata nem szűnik meg, azonban annak későbbi sikerét is nagymértékben determinálja a bevonulást követő első időszak. Hiszen ekkor, az addigi környezetéből részlegesen kiemelve (hétvégi hazautazás engedélyezett) egy új környezetbe bekerülve, a katona értékrendszerét, személyiségét könnyebb formálnia a kiképzőknek. Tekintettel arra, hogy a Honvédség kötelékébe tartozó személyek kötelezettségei és leterheltsége esetenként meghaladja a civil szférában dolgozókéét (feladat-végrehajtásra történő vezénylések, veszélyhelyzet idején a szervezet elhagyásának korlátozása stb.), amennyiben hiányzik a belső motiváció, úgy az kihat majd az egyén, illetve az alegység sikerességére és eredményességére. Továbbá amennyiben egy parancsnoki beosztást betöltő katonának (altishti rendfokozattól felfelé) sikertelen a katonai szocializációja, úgy az szélsőséges esetben demoralizálhatja a teljes általa vezetett alegységet (Reed, 2004). A válaszok közül a kettő legalacsonyabb értéket mutatót (1., 2. érték) nem választotta senki, míg a legmagasabb értéket a válaszadók 43%-a, a 6. értéket 24% választotta, mely együtt a megadott

válaszok közel 70%-át teszi ki. Az értékekből megállapítható, hogy alapvető kötelességnek tartják a kutatásba bevont személyek a haza védelmét, azonban a válaszok korosztály szerinti vizsgálata érdekes megoszlást mutat.

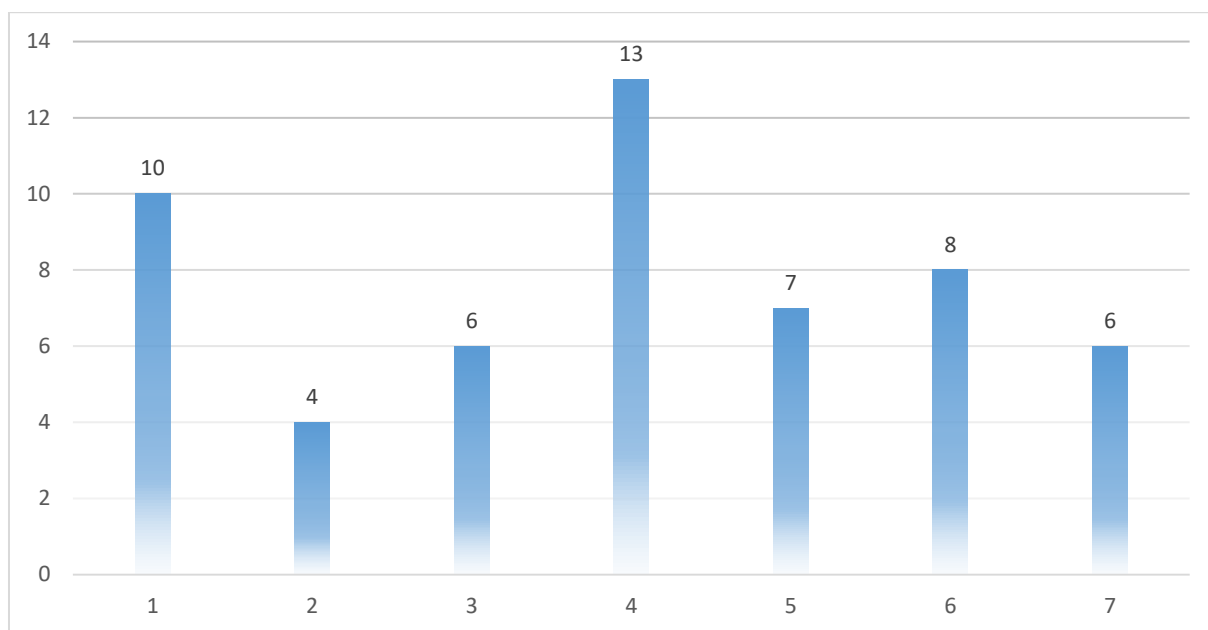
3. sz. ábra: „A haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége.” - korosztály szerinti bontás.

A 21 és 23 év közöttiek, valamint a 35 évnél idősebb válaszadók mindegyike kizárólag egyetértő választ adott (5., 6., 7. érték). A többi korosztályokban egy-egy fő jelölte meg a legalacsonyabb értéket. Akik alacsony értéket jelöltek a kérdőíven, ott a katonai szocializáció korlátozottan valósulhatott meg a képzés során. Azonban ők a megkérdezettek 8%-át sem adják, így bár válaszuk meglepő, mégsem tekinthető reprezentatívnak. Az 1. korcsoportban található a legnagyobb eltérés a válaszadók véleménye között, hiszen itt a csoport 2/3-a maximálisan egyetért a kijelentéssel, azonban egyharmaduk jóval alacsonyabb értékeket jelölt meg. Egy fő választotta a 3., illetve egy fő a 4. értéket. A legmagasabb értéket (7.) négy fő választotta. Esetükben, korosztályos jellemzők okán feltételezhető, hogy a Magyar Honvédség szervezetével először az alaptanfolyam során találkoztak, mely így valószínűleg nagymértékben befolyásolta a válaszadást.

3.3. „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.”

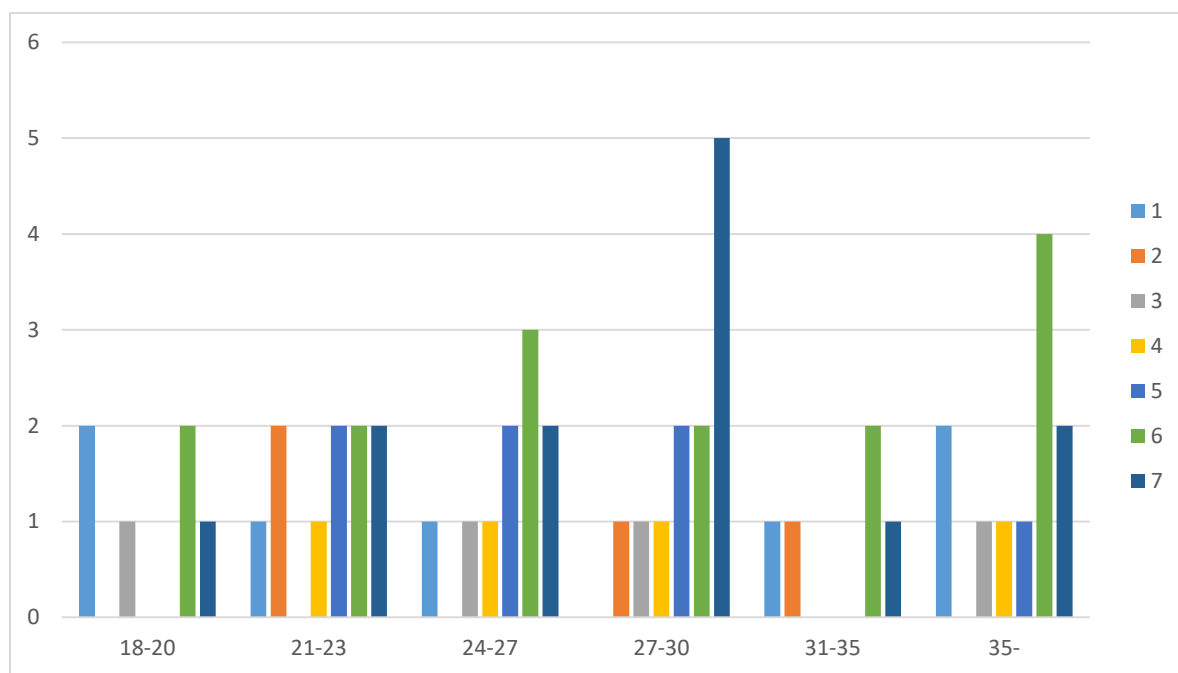
A kérdőív ezen kérdése a belső motiváció kialakításának sikerét, a tanfolyamon részt vett katonák elhivatottságát is méri. A kompenzáció nélküli feladatvállalás egy aktív tevékenységet

követel meg, továbbá konkrét lemondással hozza kapcsolatba azt (anyagi juttatás rendszere). A kérdés eredménye összehasonlítható az előző kérdéssel, hiszen ha a két kérdésre adott válasz eltérést mutat, úgy azzal a belső motiváció, illetve a külső irányba történő kommunikáció közötti különbség következtethető.

4. sz. ábra: „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontás.

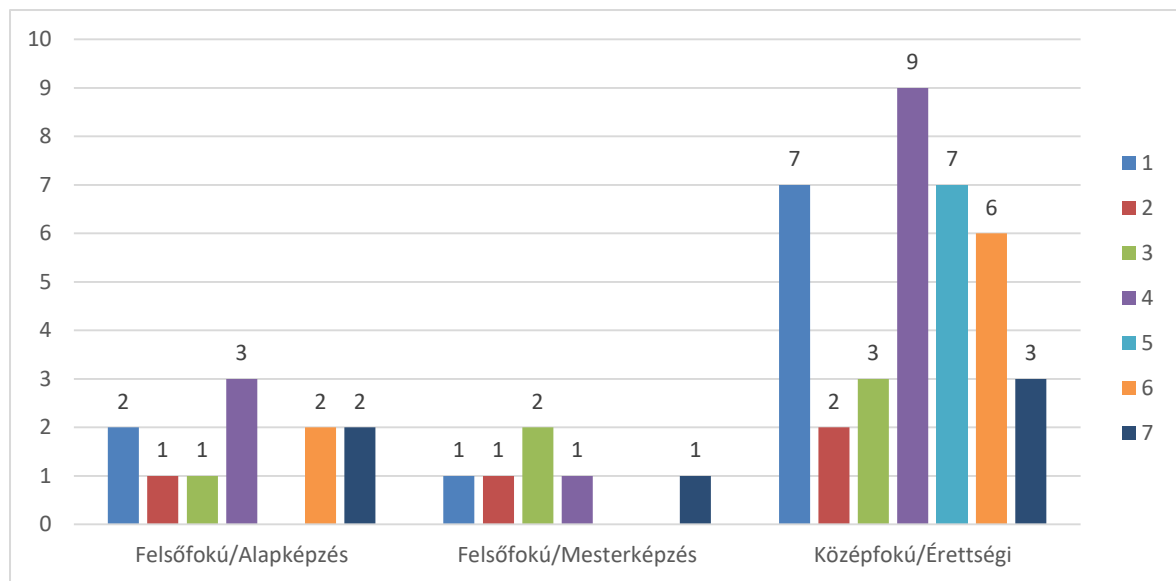
A kérdésre adott válaszok megoszlottságát jól mutatja, hogy amennyiben a köztesnek tekinthető (3., 4., 5.) értékeket kivesszük a megadott válaszok közül, úgy az 1.-2. és 6.-7. szélső értékeket választók száma megegyezik (14-14 fő). A véleménynyilvánítástól tartózkodónak tekinthető 4-es számú értékelést választották a legtöbben (13 fő). Ezt eredményezhette a közeg, melyben a kérdőívet kitöltötték, hiszen katonai környezetben elvárás az erős belső motiváció, melyet az egyetértő válaszadás (7.) jelentene. A fentiek figyelembevételével a semleges értéket választva tudták a kérdőívet kitöltők elkerülni a válaszadást. Ezt követően, a második legmagasabb számú csoport tagjai az önkéntes, kompenzáció nélküli kiképzési feladatokat teljesen elutasítanak. Ez szignifikánsan eltér a válaszadók a haza védelmének fontosságához történő hozzáállásához képest, hiszen abban az esetben az 1.-2. értékek nem kerültek megjelölésre. Ez azt jelentheti, hogy döntő többség támogatja a haza védelmének fontosságát, azonban ez jellemzően konkrétum nélkül, kommunikáció szintjén valósul meg, és így a haza védelmének fontosságát mérő általános kérdés önmagában nem feltétlenül ad releváns eredményt.

5. sz. ábra: „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - korosztály szerinti bontás.

A korosztályos különbségek alapján történő vizsgálat azt mutatja, hogy a „semleges választ”, a 4. értéket választók többsége az 1.-3. korcsoportokból kerül ki (9 fő, 69%). Ezen csoportok esetében a katonai hivatással, szervezettel (például a kiképzés általi előremeneteli lehetőségekkel) kapcsolatos ismeretek hiánya indukálhatta a választ. A kompenzáció nélküli képzést teljes mértékben elutasító válaszadók között azonban nem jelent meg az 1-2 korcsoport, ami mutatja, hogy megfelelő belső motiváció kialakítása esetén hozzáállásuk fejleszthető, szemléletük a szervezet szempontjából pozitív irányba terelhető. A 3-4. és 5. korcsoportok között jelentős a kompenzáció nélküli kiképzést elutasítók száma (8 fő, 80%). Esetükben a család megléte és prioritása adhat magyarázatot a válaszra.

A leginkább diverzifikált korcsoport a válaszadást tekintve a 35 év felettiek. Esetükben a válaszok teljes skálája megtalálható (1. érték: 2 fő, 2. érték: 1 fő, 3. érték: 2 fő, 4. érték: 2 fő, 5. érték: 2 fő, 6. érték: 1 fő, 7. érték: 1 fő). Ennél a korcsoportnál a válaszadást különösen sok tényező befolyásolhatja. Kialakult értékrendjük mellett, családi háttérük és pillanatnyi körülményeik, a Magyar Honvédség eltöltött szolgálati idő, vagy a civil életben, a közoktatás utáni jelentős hosszúságú élettapasztalatok mellett motivációjuk és feladat-orientált hozzáállásuk a honvédelem ügyéhez módosulhatott. Iskolai végzettség alapján vizsgálva a válaszokat szignifikáns különbség mutatkozik.

6. sz. ábra: „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - iskolai végzettség szerinti bontás.

Minden iskolai végzettség esetén megjelenik a legalacsonyabb és legmagasabb értékű válasz. A felsőfokú alapképzéssel rendelkezők 18%-a jelölte a maximális értéket, mesterképzéssel rendelkezőknél 17% ez az érték, míg a középfokú végzettséggel rendelkezők között arányuk a legalacsonyabb, 8% volt. A megfigyelt tendencia a korosztályi vizsgálattal mutat párhuzamot, hiszen a 21 és 31 év közötti megkérdezettek adták legnagyobb arányban a 7. értéket. Ezzel ellentétben, míg korosztály alapján a két legfiatalabb kategóriába tartozók nem jelölték meg a teljesen elutasító választ, iskolai végzettség szempontjából a legalacsonyabb csoportjába tartozók jelentős aránya (7 fő) utasítaná el a kompenzáció nélküli kiképzést. Ebből arra következtethetünk, hogy azok a megkérdezettek, akiknek nincs (pozitív) tapasztalata bármilyen jellegű továbbképzés hosszú távú előnyeiről, az a katonai kiképzés folyamán sem mutat erre nagy motiváltságot. A felsőfokú alapképzéssel, illetve a középfokú végzettséggel rendelkezők között is a semleges, 4. értéket választották a legtöbben (3 fő, illetve 9 fő), mely jelentheti mind bizonytalanságukat, ilyen téren lévő tapasztalatlanságukat, mind azt, hogy nem kívánják álláspontjukat jelölni a kérdőívben.

3.4. „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, akár életem árán is megvédeném hazánkat.”

A kérdés szintén szorosan egybefügg a katonai szocializáció sikerességével. Általános parancsnoki felfogás, hogy amennyiben az erre adott válasz nemleges, úgy még békeidőben az

ilyen személyt az állományból ki kell szűrni, és az alegységekből el szükséges távolítani. Ezen elv fontosságát mutatja a kiképzés végén tett eskü szövege is, melyben elhangzik: „Magyarország függetlenségét, az állampolgárok jogait és szabadságát bátran, az Alaptörvény és a törvények betartásával és betartatásával, a rám bízott honvédek és fegyverek erejével, életem árán is megvédem” (2021. évi CXL. törvény 2. melléklet).

Tekintettel arra, hogy az eskü szövege tartalmazza az önfeláldozás vállalását, így a csoport is tisztában van ezzel az elvárt értékrenddel. Következtetésképp az adott válaszok megbízhatóságát torzíthatja a fenti ismeret, elvárás. 2 fő (4%) a legalacsonyabb értéket, 1 fő (2%) a 2. értéket, 7 fő (13%) az 5. értéket, 11 fő (20%) a 6. értéket, 33 fő (61%) a legmagasabb értéket választotta. A 3.-4. értékeket nem választotta egyik kutatásba bevont személy sem. Tekintettel arra, hogy a válaszadók 94%-a az „inkább egyetérték”, illetve „maximálisan egyetérték” opciókat választották, ezen kérdés alapján a katonai szocializációs folyamat sikeresnek tekinthető. Az elköteleződést tovább erősítheti a csoportkohézió, illetve a bajtársiasság érzése (Restás, Szabó, Czibor, 2019).

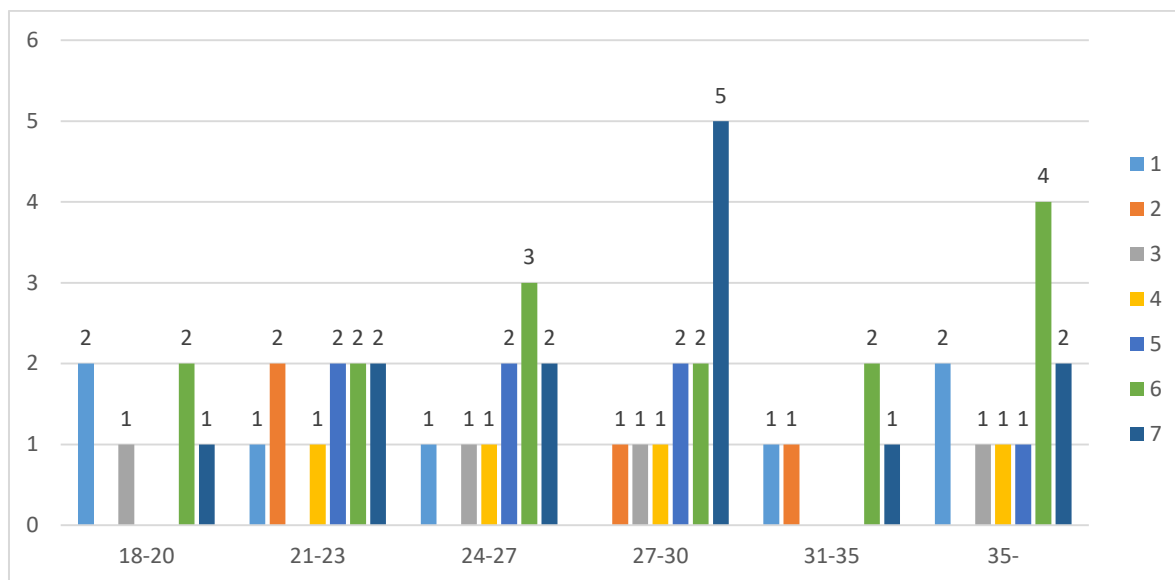
3.5. „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, igyekezném meggyőzni ismerőseimet, hogy vegyenek részt a haza fegyveres védelmében.”

Magyarország Alaptörvénye egyértelműen fogalmaz: "[M]inden magyar állampolgár köteles a haza védelmére" (XXXI. cikk), így bár a sorkatonai szolgálatot megszüntette az országgyűlés, azonban „a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára rendkívüli állapot idejére honvédelmi munkakötelezettség, illetve honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében sarkalatos törvényben meghatározottak szerint polgári védelmi kötelezettség írható elő” (2021. évi CXL. törvény, 29. fejezet). A törvényi előírások mellett a honvédelem ügye, és a hazaszeretet fontosságára történő nevelés szintén fontos pillére a katonai képzésnek, így amennyiben az erre a kérdésre adott válaszok értéke alacsony, úgy a képzés bizonyos elemeinek korrekciója szükségessé válhat.

Nemleges választ (1.-2. értékek) adott 11 fő (19%), 28 fő (52%) az „egyetért”, illetve „teljes mértékben” egyetért a kijelentéssel típusú lehetőséget jelölte meg. A közvetlen hozzátartozók, ismerősök bevonása egy esetleges fegyveres konfliktusba egy olyan kérdés, amelyre az oktatás során nem fordítanak a kiképzők jelentős hangsúlyt.

A honvédelmi nevelés rendszere a sorkatonaság eltörlésével és 2012-ben, a Nemzeti Alaptanterv alapján átalakításra került, és ez az átalakítás napjainkban is tart. A honvédelmi ismeretek tantárgy, a honvédelmi nevelés kollégiumi rendszerben, illetve a honvédségi

feladatrendszer médianyilvánosság előtt történő rendszeres elismerése mind segíti a honvédelem társadalmazásának ügyét. Mindezek alapján a honvédelmi nevelés, illetve a honvédelem ügyének fontosságára történő nevelés sikere is mérhető a kérdéssel, amennyiben korosztályos bontásban kerül vizsgálatra.

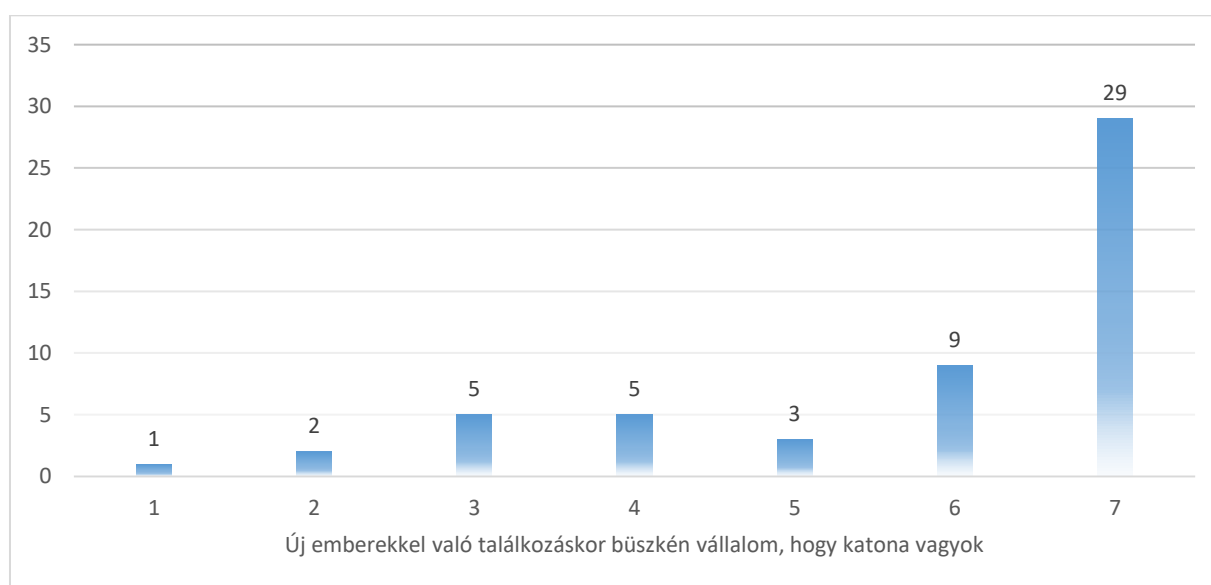

7. sz. ábra: „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, igyekezném meggyőzni ismerőseimet, hogy vegyenek részt a haza fegyveres védelmében.” - korosztály szerint bontás.

Hajlandóság tekintetében a legmagasabb értéket legtöbben a 27-30 éves korcsoportba tartozók közül jelölték meg (5 fő), korcsoporton belüli arányuk 41%. A 18-20 év közöttiek, illetve a 31-35 éves korcsoport esetében mindössze 1-1 fő adott a kérdésre „Egyértelmű igen” választ. A 18-20 év közötti korcsoport esetén 2 fő „Egyértelmű nem” választ adott, amellyel a korcsoporton belül 33%-os arányt mutatnak, mely a mért korcsoportok között is a legmagasabb. A kérdés alkalmas arra, hogy a kutatásba bevont személyek a haza védelme iránt érzett elhivatottságát mérje. Az előző ponthoz képest az önfeláldozás helyett, mások (a honvéd ismerőseinek) bevonására vonatkozik a kérdés, azaz azt vizsgálja, hogy a válaszadó a haza védelmének fontosságát saját személyes kapcsolatai elé helyezi-e. A Magyar Honvédség szempontjából mindkét esetben a legmagasabb értékelés a legideálisabb, hiszen amennyiben a honvéd saját ismeretségét (is) bevonja a honvédelem ügyébe, úgy feltételezhetően annak támogatottsága társadalmi szinten is nőni fog.

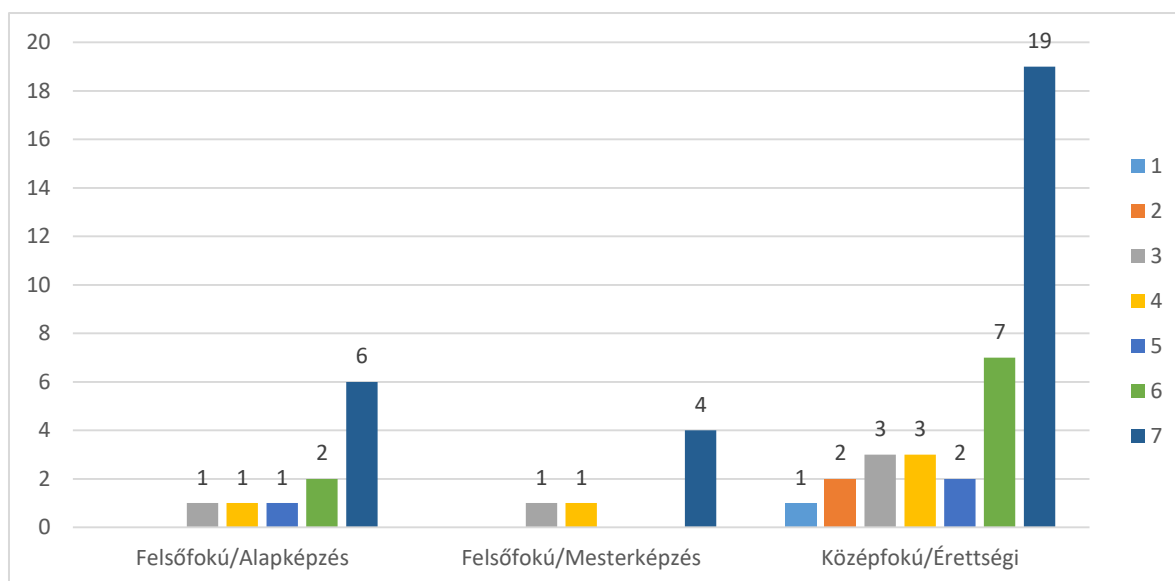
3.6. „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.”

A kérdésre adott válaszból közvetett módon következtetni lehet a katonai hivatás társadalmi megbecsülésére. Amennyiben a katonai szolgálat, mint hivatás társadalmilag elítélt lenne, vagy nem elfogadott, úgy a kérdésre adott válaszok feltételezhetően inkább nemlegesek lennének. Amennyiben a társadalom többsége támogatja a honvédelem ügyét, úgy a hivatására büszke személy bátrabban vállalja hivatását, és az azzal kapcsolatos diskurzust. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni a helyzet adta befolyásoltságot sem, hiszen a katonai képzés keretében a katonai szolgálat hivatásként jelenik meg, azaz annak pozitív megítélése is az oktatási és nevelési program része, így elvárt a pozitív válasz.

8. sz. ábra: „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontás.

A megkérdezettek döntő többsége (29 fő - 71%) „Határozott igen” vagy „Igen” (6.-7. értékek) választ adott. A büszkeség érzése egy hivatással vagy tevékenységgel kapcsolatban emeli az ott dolgozó személy motivációs szintjét, továbbá megerősíti az egyént abban, hogy a szervezetben további célokat tűzzön ki, és teljesítményével jobb eredményeket érjen el (Knippenberg, 2001). Egy olyan hivatásnál pedig, ahol a munkavállaló jogai részben korlátozva vannak, és alkalmanként a munkavégzés jelentős áldozatvállalással jár, a belső motiváció elengedhetetlen. A belső motivációs tényezőkön túl, amennyiben a katona büszkén reprezentálja hivatását, azzal a teljes szervezet megítélését is javítja környezetében.

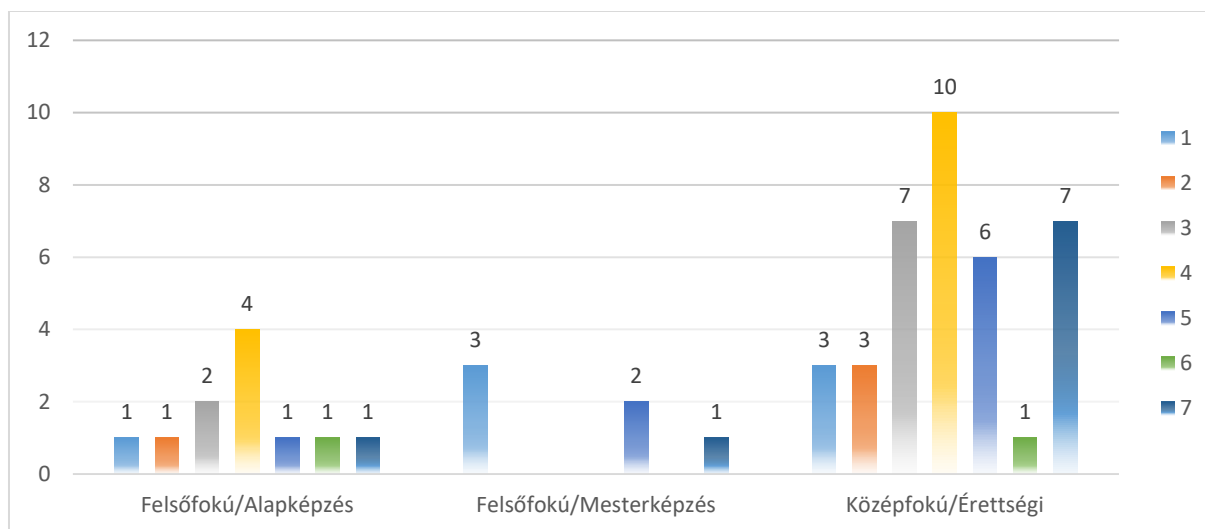
9. sz. ábra: „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.” - iskolai végzettség szerinti bontás.

Iskolai végzettség szerinti bontás alapján is megállapítható, hogy a „Határozott igen” válaszok minden csoportban döntő többségben vannak. A legalacsonyabb kettő értéket mindösszesen 3 fő választotta, akik mindnyájan csak középfokú végzettséggel rendelkeznek. Míg a legmagasabb kettő értéket 38 fő, közülük is a legnagyobb arányban (26 fő) nem rendelkeznek semmilyen típusú felsőfokú végzettséggel. Az adatokból következtethető, hogy a kutatásba bevont személyek iskolai végzettségre való tekintet nélkül, döntő többségben társadalmilag elfogadott és támogatott hivatásnak tartják a Magyar Honvédség kötelékében történő szolgálatteljesítést. Mindezek alapján feltételezhető az is, hogy a társadalom szélesebb rétegében valószínűleg szintén elfogadott, vagy legalább nem visszautasított a katonai hivatás.

3.7. „Gyermekkorom óta a Magyar Honvédség katonája akartam lenni.”

Amennyiben egy magyar állampolgár katonai pályára kíván lépni, úgy számos lehetőségből választhat a honvédségi életpályamodell szerint (például legénységi állománykategória, altiszti vagy tiszti pálya). A felmérésbe bevont csoport az altiszti pályára jelentkezett a civil életből, másik fegyveres szervezettől (rendőrség, büntetés-végrehajtás), vagy legénységi pályáról iskolázták be előljárói. A válaszok széles spektrumban kerültek megadásra, minden válaszlehetőséget megjelöltek a kérdezők. 7 fő (12%) az 1. értéket, 4 fő (7%) a 2. értéket, 9 fő (16%) a 3. értéket, 14 fő (25%) a 4. értéket, 9 fő (17%) az 5. értéket, 2 fő (4%) a 6. értéket, és 9 fő (16%) a 7. értéket választotta. Amennyiben eltekintünk a „semlegesnek” értelmezhető, 4. értéket választók jelentős létszámú csoportjától (14 fő, a megkérdezettek mintegy negyede),

ugyanannyian adtak inkább egyetértő (5.-6.-7. érték) választ, mint a másik végletet válaszolók (20-20 fő). Mindezek alapján arra következtethetünk, hogy a gyermekkortól élő elhivatottság a katonai hivatás felé, nem olyan meghatározó az altisztképzést elvégzők között.

10. sz. ábra: „Gyermekkorom óta a Magyar Honvédség katonája akartam lenni.” aktív iskolai végzettség szerinti bontásban.

A kérdést érdemes összevetni az iskolai végzettség szerinti felméréssel. Amennyiben a megkérdezett gyermekkorától katonának kíván lenni, úgy valamilyen akadályozó tényező játszhatott szerepet abban, hogy tanulmányait más irányba kezdte meg, illetve fejezte be. A szülői támogatás hiánya, főiskolai végzettség elvárása a család részéről befolyásolhatja az egyén életpályáját.

A fentiek fényében vizsgálva a kérdést, jelentős különbség mutatkozik a 7. értéket választó (7 fő), illetve az 1. értéket választó (3 fő) középfokú végzettséggel rendelkezők között. A semleges, 4. értéket választók aránya a legnagyobb a csoportban (10 fő), számukra a katonai pálya, mint lehetőség vélhetően megjelent gyermekkorban, azonban tudatosan nem készültek erre a hivatásra. A felsőfokú alapképzéssel rendelkezők között azonos értéket mutat a kettő legalacsonyabb, és kettő legmagasabb érték (2-2 fő). A mesterképzéssel rendelkezők között lényeges arányváltozás figyelhető meg. Esetükben 1 fő választotta a legmagasabb (7.) értéket, 2 fő az 5. értéket és 3 fő a legalacsonyabbat (1.). A legalacsonyabb értékeket választók esetében feltételezhető, hogy nem találták meg számításaikat a munkaerőpiacon végzettségük megszerzését követően, így jelentkeztek a Magyar Honvédség állományába. Esetükben a hivatástudatot, illetve a honvédelem ügyének fontosságát vélhetően erősíteni szükséges a képzés, illetve beosztásba helyezést követően. A legmagasabb értéket választók között azonban

a belső motiváció, a hivatástudat megjelenik, hiszen jelentős erőforrás-befektetést követően váltottak életpályamodellt, és jelentkeztek az „Acélkocka képzési programba”.

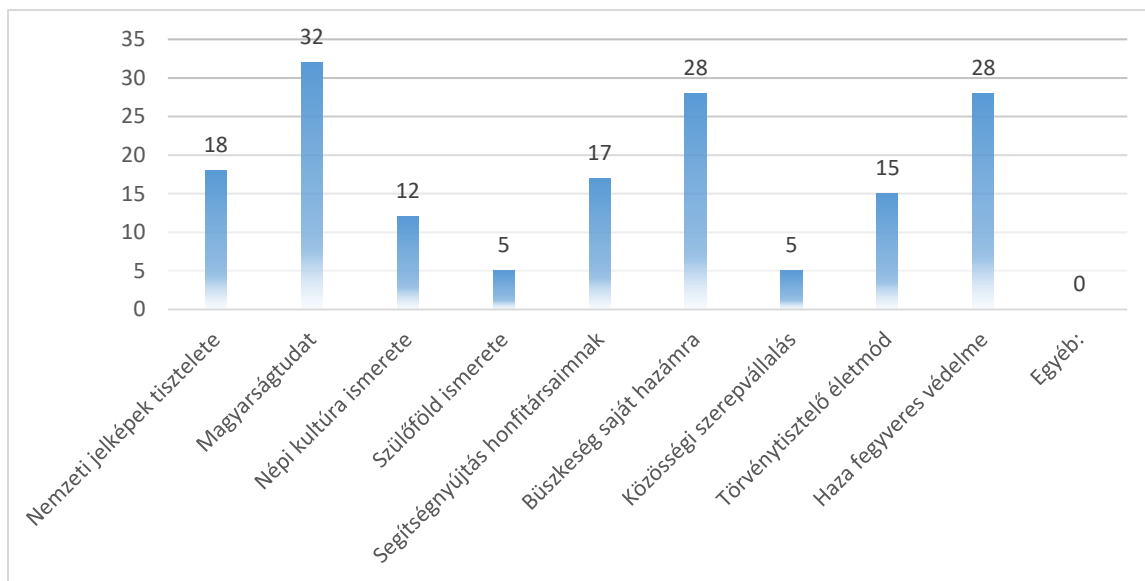
3.8. „Kérem, válasszon ki hármat a felsoroltakból, amelyet Ön a "hazaszeretet" szóval azonosít. Amennyiben nem talál megfelelő választ, úgy saját (maximum 3) szóval határozza meg a "hazaszeretetet".”

A kérdés azt vizsgálta, hogy a kutatásba bevont csoport milyen módon definiálja a hazaszeretet szót. A Nemzeti Alaptanterv kiemeli, hogy a honvédelmi nevelés egyik feladata a hazaszeretetre történő nevelés. Amennyiben egy személy nem képes definiálni, vagy saját szavaival leírni a „hazaszeretet” fogalmát, úgy a honvédelmi nevelés csak részben sikeres.

Mivel a válaszok tekintetében a kérdőívet összeállító személy értékrendje megjelenhet, így az „egyéb” opció lehetőséget adott a kutatásba bevont csoport tagjainak saját, a kérdőívben meg nem jelenő véleményük kinyilvánítására. Mégis a megkérdezettek mindegyike 3 választ jelölt meg a kérdőívben, az „egyéb” lehetőséget nem választotta senki. Ezt okozhatta a tény, hogy a kérdőívet összeállító személy hasonló szocializációban részesült, mint a megkérdezettek, vagy a „hazaszeretet” fogalmát nem definiálták előzetesen a kutatásba bevont csoport tagjai, és inkább a kérdőív adta lehetőségekre hagyatkoztak a válaszadók. A lehetséges válaszok között megtalálhatóak konkrét, aktív tevékenységet igénylő, elsősorban mások felé irányuló cselekedetekre vonatkozó válaszok („haza fegyveres védelme”, „segítségnyújtás honfitársaimnak”), illetve a válaszadóban megfogalmazódó, így egyéni értelmezésre lehetőséget adó fogalmak („magyarságtudat”, „büszkeség saját hazámra”) is.

A megkérdezettek 10 lehetőségből választhattak:

- Nemzeti jelképek tisztelete;
- Magyarságtudat;
- Népi kultúra ismerete;
- Szülőföld ismerete;
- Segítségnyújtás honfitársaimnak;
- Büszkeség saját hazámra;
- Közösségi szerepvállalás;
- Törvénytisztelő életmód;
- Haza fegyveres védelme;
- Egyéb.

11. sz. ábra: „Kérem, válasszon ki hármat a felsoroltakból, amelyet Ön a hazaszeretetet szóval azonosít (maximum 3). Amennyiben nem talál megfelelő választ, úgy saját szóval határozza meg a hazaszeretetet”. ”

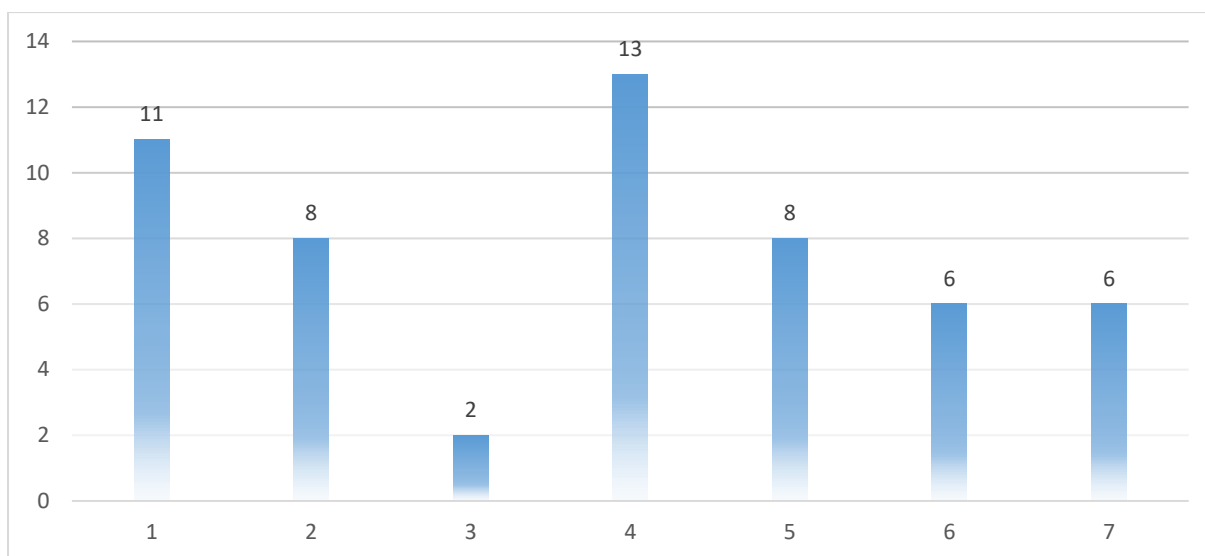
A válaszlehetőségek egy része alapvető állampolgári kötelesség („segítségnyújtás honfitársaimnak”, „haza fegyveres védelme”), míg más válaszlehetőségek a Nemzeti Alaptantervben is megjelennek, mint oktatási célok („népi kultúra ismerete”, „szülőföld ismerete”). A válaszok jól elkülöníthetően, hármas csoportokra bonthatók a megadott válaszok száma alapján.

A legtöbbet választott három fogalom: „magyarságtudat”, „büszkeség saját hazámra” és „haza fegyveres védelme” (32-28-28) volt. Ezek a válaszok jellemzően a katonai szolgálathoz kapcsolódó fogalmak. Többségük elvontabb, ahogy a hazaszeretetet is inkább érték, mintsem konkrét cselekvés. Ebből a szempontból vizsgálva mindenképp érdekes, hogy a „haza fegyveres védelme” csak a második legmagasabb értéket kapta azonos értékkel a „büszkeség saját hazámra” lehetőséggel.

A „nemzeti jelképek tisztelete”, „segítségnyújtás honfitársaimnak”, illetve „törvénytisztelő életmód” lehetőségeket szintén hasonló arányban (18-17-15) választották a kérdőívet kitöltők. Ezek közül nem mindegyik fogalom utal aktív tevékenységre, de mindenképp cselekvéshez köti a hazaszeretetet lényegét. A „népi kultúra ismerete”, „szülőföld ismerete”, illetve a „közösségi szerepvállalás” azonban mind tevékeny, tanulással, vagy konkrét cselekvéssel járó feladat. Ezeket a válaszokat jelölték legkevesebben, így a kapott válaszok párhuzamot mutatnak azzal a megállapítással, hogy a hazaszeretet definiálásakor a válaszadók inkább az elvont, nem konkrét cselekvést igénylő válaszokat adták meg, amennyiben arra lehetőségük adódott.

3.9. „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.”

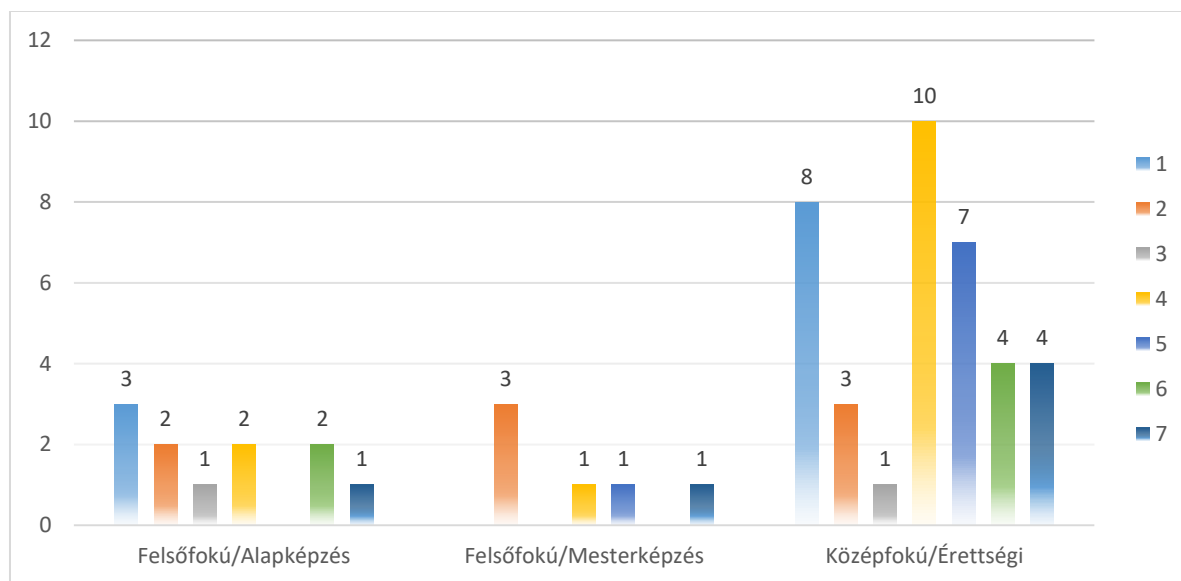
Az „Acélkocka képzési program” fontos eleme a hazaszeretet érzésének elmélyítése, és az érték összekapcsolása a honvédelem ügyének fontosságával (Alap Altiszti Tanfolyam képzési programja). Az altiszti alapképzés során a bajtársiasság és csoportkohézió kialakításán túl a kiképzők kiemelt figyelmet fordítanak az előadások közben is arra, hogy beépítsék a hazaszeretet és a honvédelem értékeit a kiképzendők személyiségébe. A kérdésre adott válaszok megmutatják, hogy ez a cél milyen sikeresen került megvalósításra.

12. sz. ábra: „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

A legalacsonyabb érték esetében feltételezhetjük, hogy nem következett be változás a hazaszeretet megértésével kapcsolatban. Az eredmény azonban a szervezet szempontjából nem minden esetben negatív, hisz, ha az altisztjelölt már kialakult, szilárd értékrenddel, illetve a hazaszeretet fogalmának alapos ismeretével érkezett a képzésre, úgy számára a fogalom további értelmezése nem szükséges. Ebben az esetben a semleges válaszok mennyisége sokkal jelentősebb. Amennyiben a semleges választ jelölte meg a kérdőívet kitöltő személy, úgy vagy nem kíván konkrét választ adni a kérdésre, vagy nem került benne olyan szinten elmélyítésre a hazaszeretettel kapcsolatos ismeretanyag, hogy határozott választ adjon. A 4. értéket 13 fő (24%) választotta, mely a legmagasabb érték. Amennyiben a tágabban vett semleges értékek összességét (3.-4.-5. érték) vizsgáljuk, úgy a válaszadók 43%-a nem tudott vagy kívánt konkrét választ adni a kérdésre. A fennmaradó 2-2 szélsőértéket vizsgálva szinte 3:2 arányban nem

értenek egyet azzal a megkérdezettek, hogy a hazaszeretet fontosságának megértése erősödött volna bennük a képzés hatására. Ebben az esetben, a jövőben az oktatás során nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni erre a területre, vagy más metodikát szükséges alkalmazni.

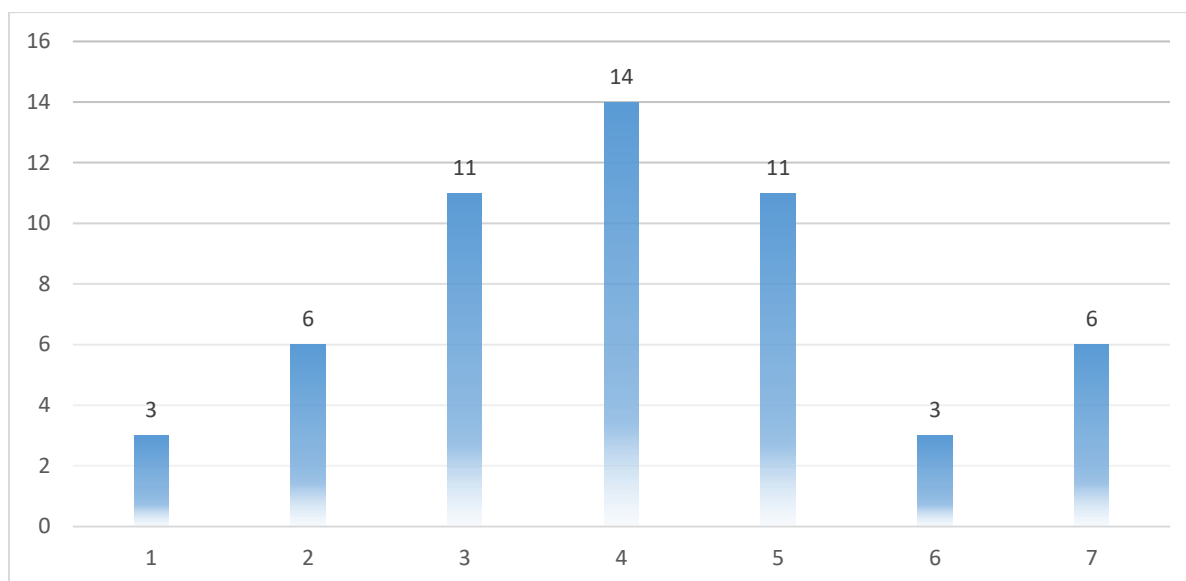

13. sz. ábra: „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megérttem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.” – iskolai végzettség szerinti bontásban.

Legmagasabb iskolai végzettség szempontjából vizsgálva a válaszokat, a 4. érték aránya a középfokú végzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb, de arányosan a másik két csoportban sem jelentéktelen ez a választott érték. A felsőfokú végzettséggel nem rendelkezők 27%-a adta ezt a választ, míg a felsőfokú alapképzéssel rendelkező csoport tagjainak 18%, a felsőfokú mesterképzéssel rendelkezők közül 16%. Az adatokból következtetésként levonható, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkező csoportok tagjai határozottabb véleményt tudtak nyilvánítani a kérdésről. Érdekes, hogy mindhárom kategória esetén a válaszadók inkább nem értenek azzal egyet (1. és 2. értéket többen választva, mint a 6. és 7. értéket), hogy jobban megértették volna a hazaszeretet fontosságát a képzésen. Közülük a felsőfokú mesterképzéssel rendelkezők jelölték meg legalacsonyabb számban (1 fő, szemben a 3-, illetve 8 fővel a másik két iskolai végzettség szerinti csoporttal), hogy jobban megértették a hazaszeretet fontosságát. Feltételezhető, hogy élettapasztalataik és korábbi tanulmányaik során már elsajátították mindezt. Mivel a válaszadók 43%-a a semleges választ jelölte meg, és a középfokú végzettséggel rendelkezők nagyobb arányban jelentek meg a képzésben, mint a magasabb iskolai végzettségűek, így kijelenthető, hogy a képzés keretében nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni a hazaszeretet fogalmának konkretizálására, értelmezésére.

3.10. „Családom, baráti társaságom fontosnak tartja a honvédelem ügyét.”

Amennyiben egy katona családja, baráti társasága nem tartja fontosnak a honvédelem ügyét, úgy a szolgálatteljesítés idővel az egyén személyes kapcsolatait veszélyeztetheti, és ez jelentősen ronthatja belső motivációját, mentálhigiénés állapotát. Hiszen például a gyakorlatok, missziók és egyéb feladatok megkövetelik, hogy esetenként heteket-hónapokat töltsön távol a honvéd a családjától rendfokozattól függetlenül. Előfordulhat, hogy a katonai alakulat távol van a szolgálatot teljesítő eredeti lakhelyétől, így nem csak a képzés során, de azt követően is távol kerül családjától az adott személy.

14. sz. ábra: „Családom, baráti társaságom fontosnak tartja a honvédelem ügyét.” – 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

A válaszadók döntő többsége a 4. értéket választotta (25%), azaz valószínűleg nem tud, vagy nem akar válaszolni az adott kérdésre. Amennyiben a 3.-4.-5. értékeket választókat együtt, konkrét választ inkább elkerülők csoportjaként kategorizáljuk, úgy a válaszok 66%-át ide sorolhatjuk. Az 1.-2., illetve 6.-7. értékeket megjelölők a megkérdezettek mindössze 17-17%-át teszik ki, ami a szervezet és az egyén szempontjából sem ideális. Amennyiben már a kiképzés alatt, a várható feladatok megkezdése előtt is negatív vagy semleges a család, barátok megítélése a honvédelem ügyével kapcsolatban, úgy ezen eredmény további romlása negatív hatással lehet a feladatot végrehajtó katonák honvédelem ügyével kapcsolatos érzéseire, motivációjára. Tekintettel arra, hogy a felmérésbe bevont csoport szülei, idősebb rokonai feltételezhetően részt vettek a sorkatonai szolgálatban, úgy annak negatív tapasztalatai befolyásolhatták az eredményt, és épp ezért a megkérdezettek családja a honvédelem ügyének

fontosságát lehetséges, hogy nem érzik magukénak. Feltételezhető, hogy a megkérdezett nem gátolták a katonai pályára történő jelentkezésben, azonban az egyén támogatása ellenére is közömbösek a honvédelemmel kapcsolatban. Az eredmények javulását idézhetné elő a honvédelem szélesebb társadalmi reprezentációja, illetve a kiképzést végző intézmény, katonai alakulat által tartott rendezvények, előadások, melyekre meghívásra, bevonásra kerülnének a szolgálatot teljesítő katonák családtagjai, ismerősei.

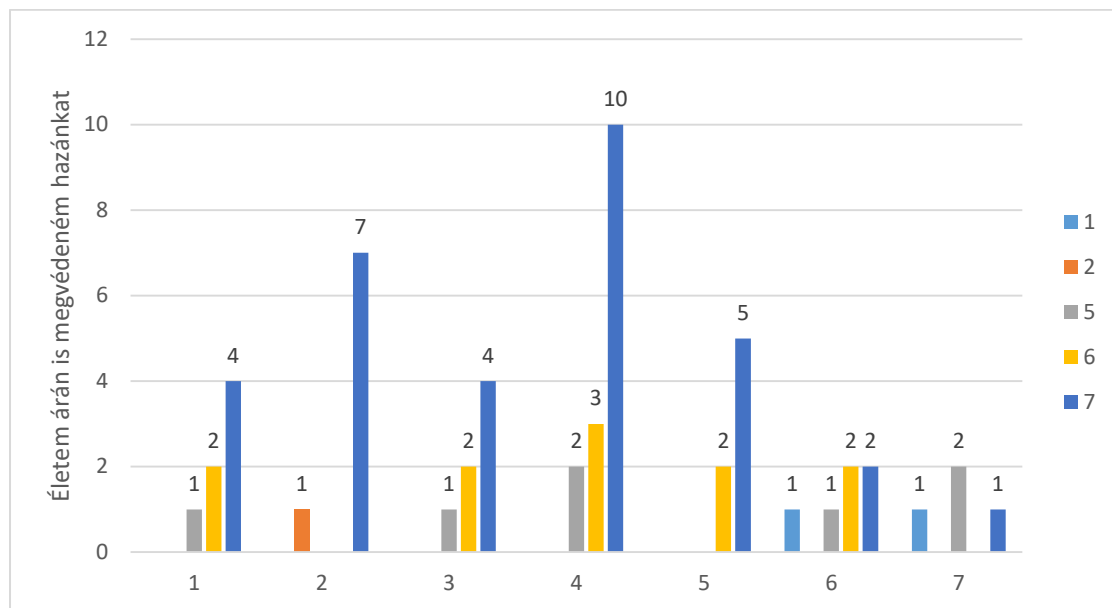
3.11. „A döntésemben, hogy katonának jelentkeznek a hazaszeretet vagy a megélhetési, anyagi szempont volt a legfontosabb tényező.”

A kérdőív kettő különböző kérdésben mérte fel, hogy milyen mértékben jelentett motivációt a Magyar Honvédségbe jelentkezéshez az anyagi okok, vagy a hazaszeretet. A jelentkezés mögött álló anyagi motiváció nem szükségszerűen negatív tényező. A kiképzés egyik legfontosabb feladata a megfelelő belső motiváció kialakítása (ilyen többek között a hazaszeretet érzésének elmélyítése). Amennyiben az altszisztjelölt anyagi okokból csatlakozott a Magyar Honvédséghez, úgy belső motivációjának kialakítására nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni. Mindazonáltal megfelelő parancsnoki gondoskodás esetén a belső motiváció a képzés és munkavégzés során is kialakítható, illetve fejleszthető (Sári, 2019). Az anyagi megbecsülés nagymértékben hozzájárul a szervezeti kötődés fenntartásához, azonban a külső motivációs tényezők számos esetben elégtelenek a megterhelő feladatok teljesítéséhez, illetve feltételezhetően kevésbé biztosítják az önfeláldozást szükség esetén. A szervezeti érdek a belső motiváció kialakítása, illetve megtartása a szolgálatot teljesítők esetében.

A kérdésre, miszerint jelentkezést illetően az anyagi tényezők voltak-e a legfontosabbak 14 fő (26%) válaszolt „Iggennel”, vagy „Határozott igennel” (6.-7. értékek), míg 13 fő (24%) adott „Nemleges”, vagy „Határozott nemleges” választ (1.-2. értékek). A köztes értékek jelennek meg legnagyobb számban (3.-4.-5. értékek), melyek 50%-os arányt képviselnek a válaszok között. Ez utóbbinak mások mellett az is lehet az oka, hogy az anyagiak, anyagi indíttatás nem általános beszédtema, és jelentőségüket sokszor elítélendő emberi magatartásokkal szokták párhuzamba állítani. Mindezen feltételezett képzettársítások elkerülése végett választhatta a megkérdezettek fele a semleges válaszlehetőségek valamelyikét.

A kérdést összefüggésben vizsgálhatjuk a 3.4 ponttal („Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot akár életem árán is megvédeném hazánkat”) amennyiben

feltételezzük, hogy az anyagi szempont nem elegendő az önfeláldozáshoz. Így következtetés vonható le a katonai szocializáció sikerességéről.

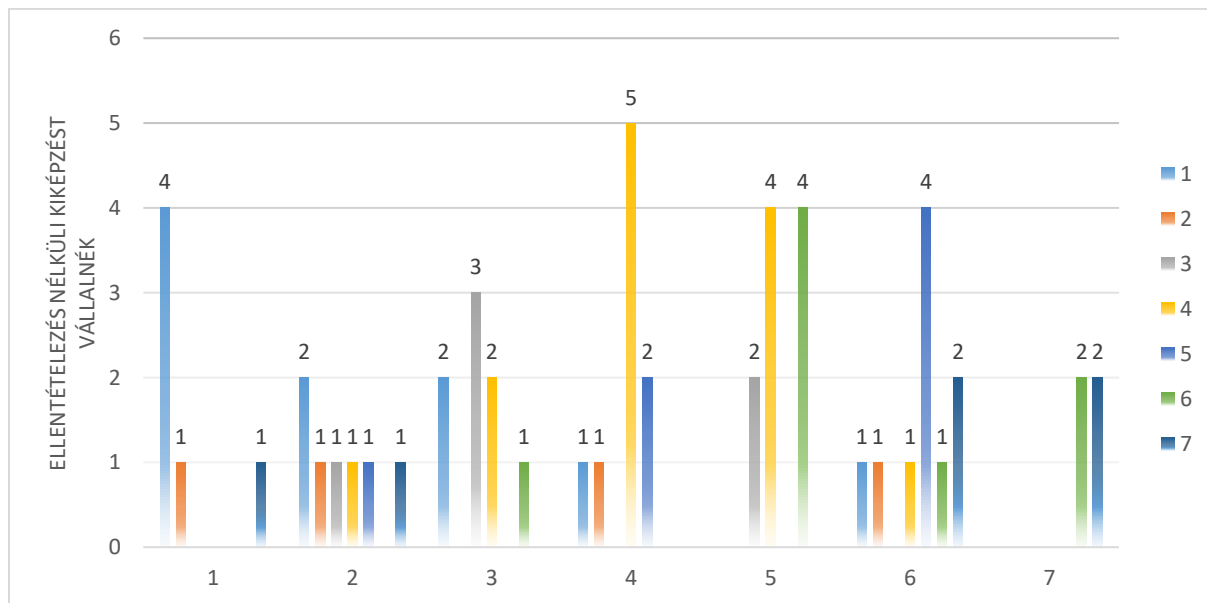

15. sz. ábra: „A döntésemben, hogy katonának jelentkezsek a megélhetési, anyagi szempont volt a legfontosabb tényező.” – önfeláldozásra való hajlandósággal összevető vizsgálata.

A diagramról leolvasható, hogy azon válaszadók, akik a Magyar Honvédséghez való csatlakozás legfontosabb tényezőjeként az anyagi szempontot jelölték meg, a képzés végeztével vegyesen mutatnak hajlandóságot az önfeláldozásra egy esetleges fegyveres konfliktus során. Ahogy az anyagi szempont érvényessége csökken, úgy nő a hajlandóság az önfeláldozásra. Feltételezhető, hogy a kizárólag anyagi motiváció okán jelentkezett egyének egy részénél nem volt sikeres a katonai szocializáció, és a hazaszeretet fontosságát nem értették meg teljes mértékben a képzés végeztével sem. Szervezeti szempontból sikeresnek tekinthető az eredmény, hiszen azok, akik az anyagi szempontot vizsgáló kérdésnél semleges választ adtak (3.-4.-5. értékek), jelentős arányban mutatnak hajlandóságot az önfeláldozásra (65%).

A kérdésre, miszerint a jelentkezésük legfontosabb indoka a hazaszeretet volt, azonos arányban érkeztek válaszok. 14 fő az „Igen”, vagy „Egyértelmű igen” választ jelölte meg, 13 fő az „Egyértelmű nem”, vagy „Nem” válaszokat. Megvizsgálva a 2-2 szélsőértéket megjelölők arányát, a két kérdés esetén elmondható, hogy a megkérdezettek 19%-a legalább egy, 22%-a mindkét kérdésben (anyagi okok vagy a hazaszeretet vezérelte a katonai hivatás választásakor) határozott véleményt (1., 2., 6. vagy 7. érték) adott. Ez alapján feltételezhető az is, hogy a kérdőívkitöltők többsége (59%) több, a kérdőívben felsorolt ok miatt is választotta a Magyar Honvédséget, vagy valamely egyéb tényező volt döntésénél a legmeghatározóbb. A toborzás

jövőbeli sikerességének növelése érdekében, ebben az irányban érdemes lenne további vizsgálatokat folytatni. Ezt támasztja alá az az adat is, hogy három válaszadó számára sem a hazaszeretet, sem az anyagi okok nem jelentettek fontos tényezőt (1. és 2. értékeket jelölték meg mindkét esetben).

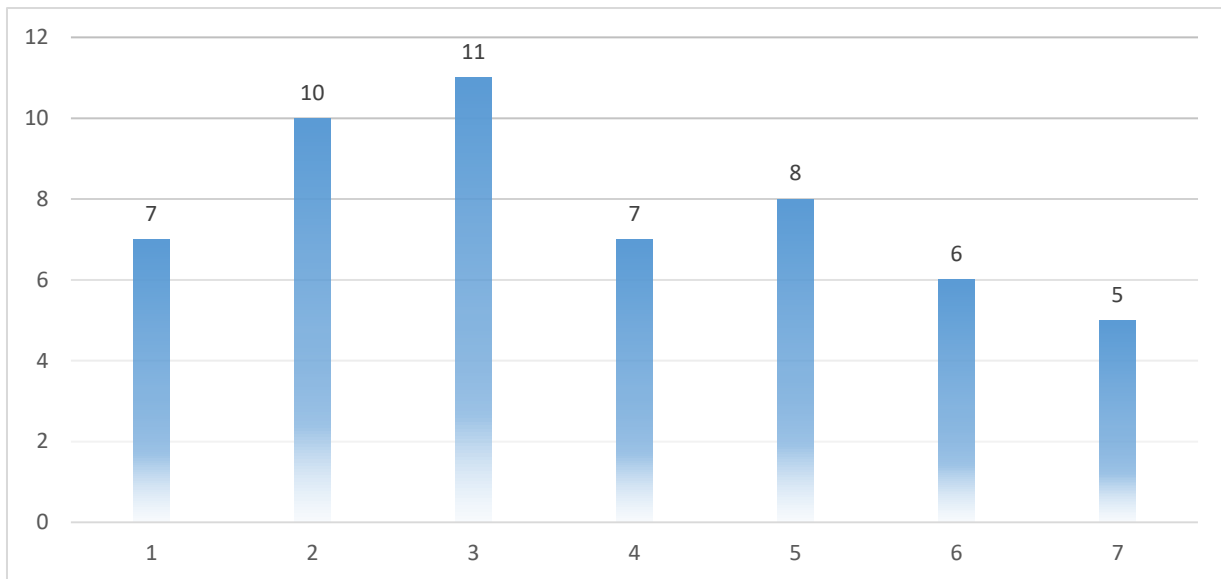

16. sz. ábra: „Döntésemben, hogy katonának jelentkeztek a hazaszeretet volt a legfontosabb tényező.” – kompenzáció nélküli kiképzési hajlandósággal összefüggésben vizsgálva.

A hazaszeretet, mint meghatározó tényezőre vonatkozó válaszokat ellenőrizhetjük összehasonlítással a kompenzáció nélküli továbbképzésre vonatkozó adatokat felhasználva. Mindazon személyek, akik a hazaszeretetet jelölték meg, mint jelentkezésük legfőbb oka vállalnának kompenzáció nélkül is további katonai kiképzést (6.-7. értékek). Ahogy csökken jelentkezéskor a hazaszeretet fontossága, azzal közel egyenes arányban csökken a hajlandóság a kompenzáció nélküli kiképzésre is. A kapott értékek alapján megállapítható, hogy azon személyek hazaszeretet és honvédelem iránti elkötelezettségét, akik egyértelműen vagy anyagi okok vagy a hazaszeretet miatt jelentkeztek a honvédséghez, a kiképzés nem javította. Ennek javítása érdekében a képzés további fejlesztése ezen a területen indokoltnak mutatkozik.

3.12. „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.”

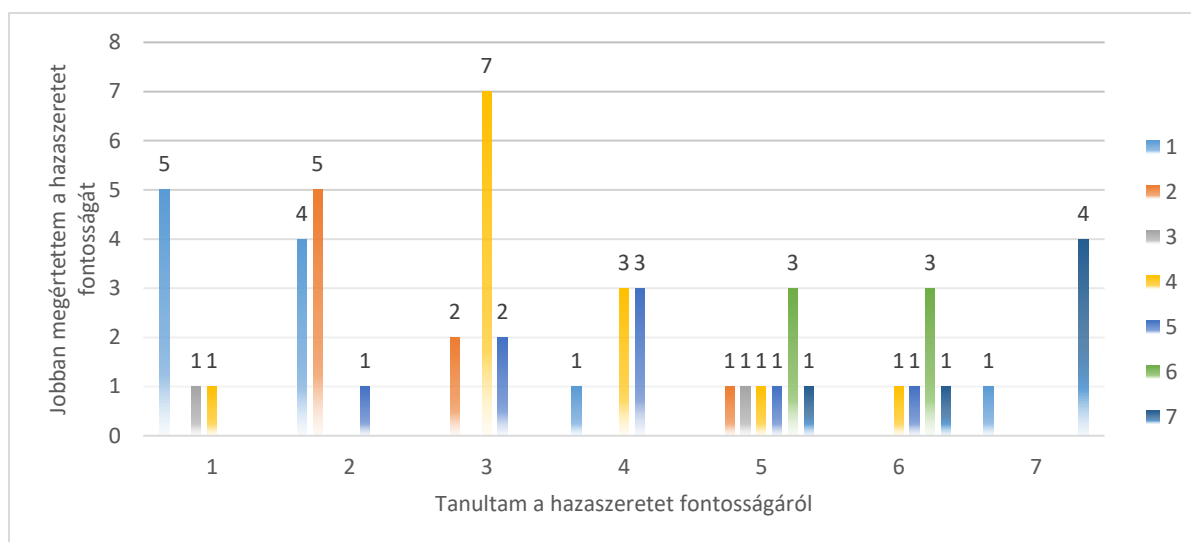
Az altisztképzés során megjelenik a hazaszeretet fontossága több elméleti foglalkozáson is. Nem csak lexikális tudásként kerül átadásra, hanem a foglalkozásvezető más témákkal kapcsolatban is elmélyíti annak fontosságát (Alap Altiszti Tanfolyam képzési programja). Amennyiben az altisztjelöltek nemleges választ adnak a kérdésre, úgy szükséges lehet a foglalkozások bizonyos elemeinek átalakítása, továbbá az oktatási módszerek változtatása.

17. sz. ábra: „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

17 fő „Határozott nem,” vagy „Nem” választ adott, míg 6 fővel kevesebben, 11 válaszadó „Igen”, vagy „Határozott igen” lehetőségeket jelölt be, azaz a megkérdezettek közül többen úgy vélekednek, hogy nem tanultak a hazaszeretet fontosságáról. Bár a válaszok igen aggasztóan is értelmezhetők, azonban oka lehet mindennek az is, hogy a hazaszeretet fontossága nem explicit módon jelenik meg a képzésben, illetve, hogy a hazaszeretet értelmezése (ld. 3.8 fejezet) nem egységes, vagy egyértelmű a megkérdezettek számára. A megkérdezettek 49%-a a köztes értéket választotta, esetükben feltételezhető akár az is, hogy nem kívántak negatívan nyilatkozni a képző intézményükről, esetleg kiképzőikről.

Amennyiben a kérdésre a kutatásba bevont személyek nemleges választ adnak, azonban 3.9. kérdésre, miszerint: „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem” magas értékelést adtak, úgy a foglalkozások részben sikeresnek tekinthetők, mivel az oktatás során számukra átadásra került közvetett módon az elvárt ismeretanyag.

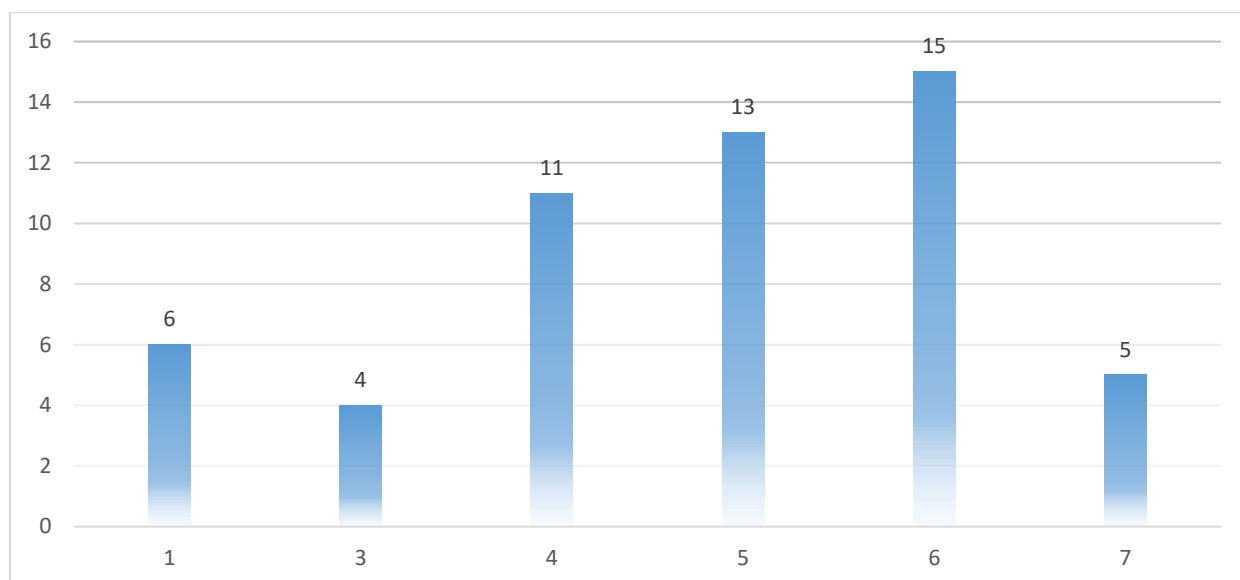
18. sz. ábra: „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.” - „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megérttem a hazaszeretet fontosságát.” összefüggésében vizsgálva.

Azon válaszadók 80%-a, akik a legmagasabb értéket (7.) jelölték meg arra a kérdésre, miszerint tanultak a hazaszeretet fontosságáról, arra a kérdésre is a legmagasabb értéket adták, hogy jobban megértették annak fontosságát. Ezzel párhuzamban, azon válaszadók (70%), akik a legalacsonyabb választható értéket jelölték meg a hazaszeretet fontosságának képzésben való megjelenésére vonatkozóan, egyértelmű nemmel feleltek arra is, hogy jobban megértették volna a hazaszeretet fontosságát. A kapott adatokból megállapítható, hogy a kettő kérdésre adott válaszok nagyrészt párhuzamosságot mutatnak. Tekintettel a fenti következtetésre, a képzés során alkalmazott módszerek és eszközök változtatása indokolt lehet.

3.13. „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.”

A kérdésre adott válaszokból következtetni lehet, hogy a megkérdezettek mennyire tartják valós perspektívának a honvédségi pályát egy fiatal számára. A kutatásba bevont személyek egy része a kiképzés során lépett először kapcsolatba a Magyar Honvédséggel, így ismereteik nem teljesek a különböző feladatok, egyéni lehetőségek és későbbiekben felmerülő nehézségek tekintetében. Feltételezhető, hogy későbbi beosztásukban véleményük valamely irányba változni fog. A kérdőívben adott válaszokból arra lehet következtetni, hogy az oktatók, kiképzők mennyire sikeresen motiválták az altisztjelölteket, mennyire mutatták be pozitívan a Magyar Honvédség által nyújtott előnyöket. A kérdés nem tesz különbséget aközött, hogy a

válaszadó a hosszú távú szolgálatot javasolná egy fiatal számára, vagy a Magyar Honvédség kötelékében történő rövid ideig tartó szolgálatot támogatja, esetleg utasítja el. Mindazonáltal következtetést lehet levonni az altiszti képzést befejező megkérdezettek a katonai kiképzés és szolgálat hasznosságát, illetve az abban felételezett perspektívákról alkotott álláspontjáról.

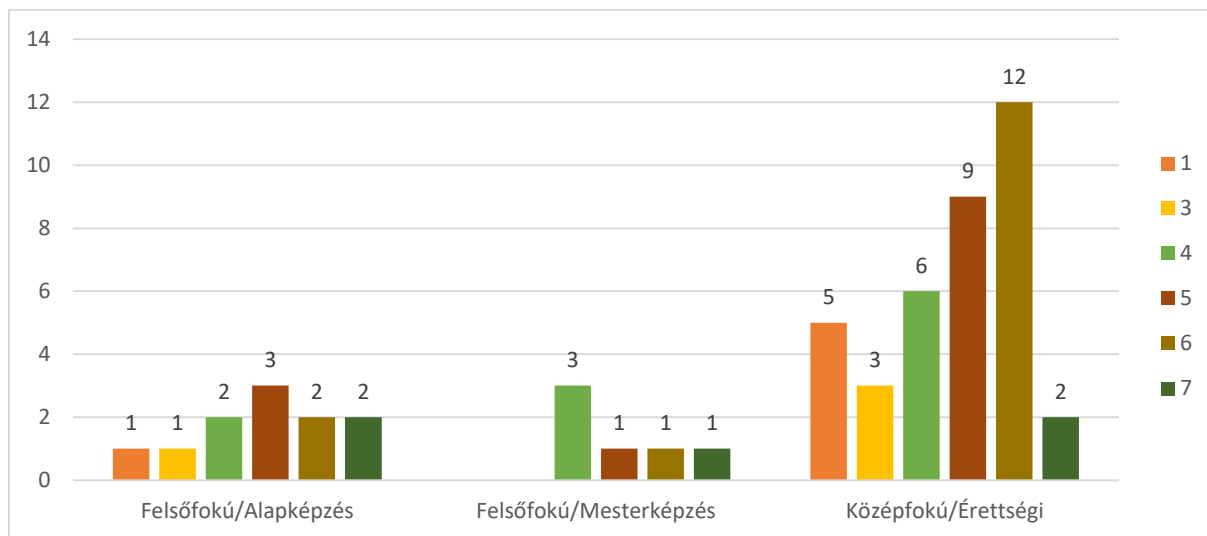

19. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

A kérdést teljesen elutasító és támogatók száma közel megegyezik (6, illetve 5 fő). A legnagyobb csoport, 15 fő inkább javasolná egy fiatal számára a katonai szolgálatot. A szélső értékeket figyelembe véve, kétszer annyian javasolnák egy fiatal számára a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépést. A válaszokat több tényező befolyásolhatta, például a szervezetről alkotott pozitív vélemény, az oktatók elhivatottsága a Magyar Honvédség pozitív színben történő bemutatása érdekében. Azonban külső tényezők is hatással lehetnek a válaszáadásra, például más életpályamodellek elérhetősége, hazai és nemzetközi biztonságpolitikai helyzet, és a képzés előtti egyéni tapasztalatok. Mivel a pozitív értékű válaszok (6.-7.) aránya 76% a negatív válaszokkal szemben (1.-2. értékek, melyből a 2. értéket nem jelölte senki), így a kutatásba bevont személyek véleménye mindenképp jónak mondható, ha a Magyar Honvédség által nyújtott perspektívát vizsgáljuk egy fiatal vonatkozásában.

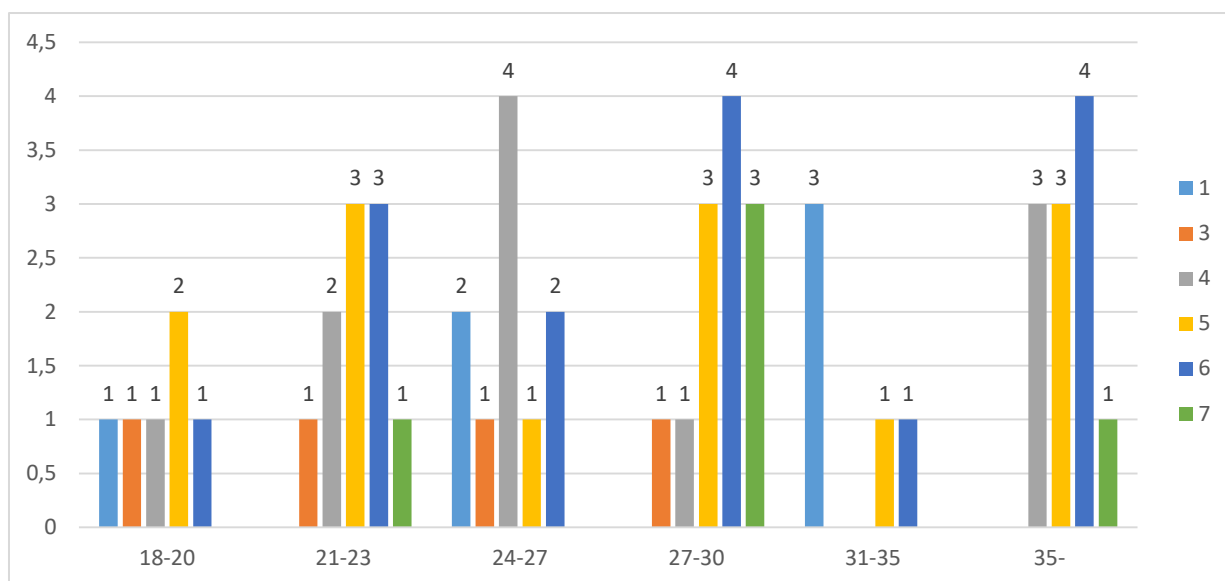
A köztes értéket választók jelentős számaránya 28 fő, mely a teljes csoporton belül 52%-ot tesz ki. Ez az érték adódhat a szervezettel kapcsolatos tapasztalatok hiányából, azonban valamilyen irányba történő változása a szolgálati idő alatt mindenképp várható.

A kérdést több más szemponttal összevetve lehetséges elemezni. Más iskolai végzettségű személyek előtt más karrierpályák állnak. Az altiszti pálya alapkövetelménye az érettségi, azonban a megkérdezettek között mérhető arányban (31%) jelennek meg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők. Tekintettel arra, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők saját szakterületükön is elhelyezkedhettek volna, így feltételezhető, hogy perspektíva szempontjából összehasonítási alappal rendelkeznek a Magyar Honvédség és saját szakterületük vonatkozásában.

20. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - iskolai végzettség szerinti bontásban.

A középfokú végzettséggel rendelkezők utasítják el legnagyobb számban azt, hogy egy fiatalnak ajánlják a belépést a Magyar Honvédségbe. Százalékos arányban ez 13%-ot jelent, míg a felsőfokú alapképzéssel rendelkezők között ez csupán 9%, míg a mesterképzéssel rendelkezők között ez az arány 0%. Azon személyek, akik más szakterületen mester diplomával rendelkeznek, feltételezhetően sokkal pozitívabbnak látják a Magyar Honvédség által nyújtott lehetőségeket. Az is feltételezhető, hogy bár más szakterületen magas végzettséget szereztek, jelentős motiváció hatására váltottak pályát, és jelentkeztek a képzésre. Előzetesen alaposabban mérlegelték a pozitív és negatív aspektusait is a katonai szolgálatnak, és úgy választották ezt a hivatást. A katonai pályát mind a három képzettségi kategóriával rendelkezők körülbelül 30%-a javasolná, illetve inkább javasolná (6.-7. értékek). A pontos értékek ugyan kis mértékben, de a végzettség fokával ellentétes arányban növekednek (a felsőfokú mesterképzéssel rendelkezők 33%, a felsőfokú alapképzéssel rendelkezők között ez az arány 36%, a középfokú végzettséggel rendelkezők között ez az érték 38%).

21. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - életkor szerinti bontásban.

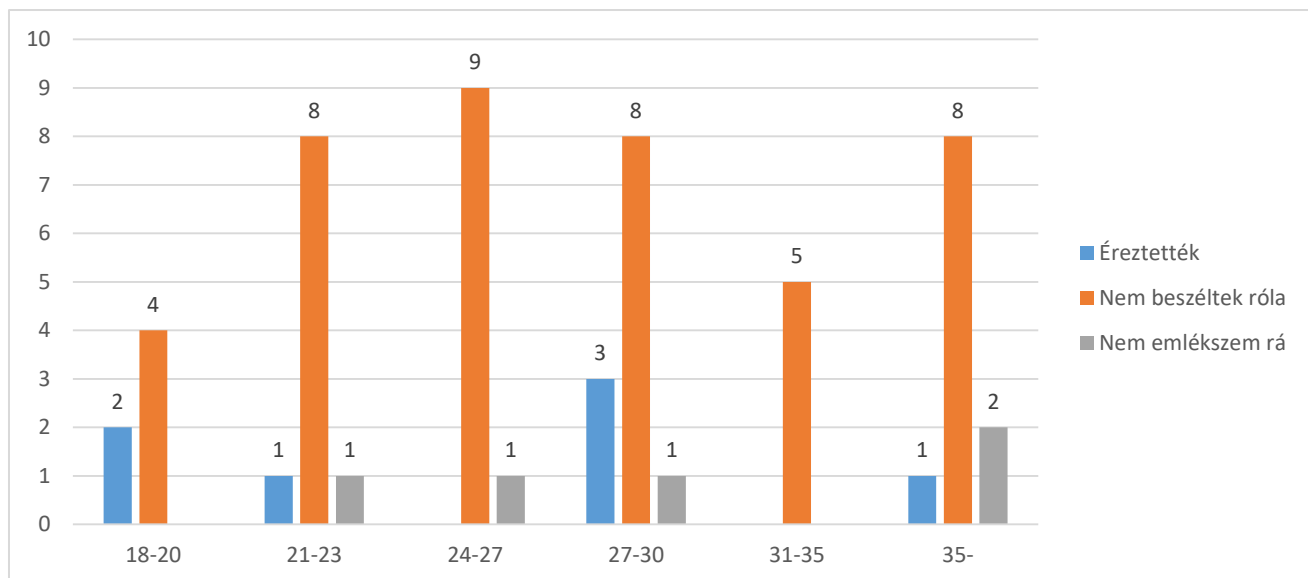
Életkor szerinti bontásban vizsgálva a kérdést, nem figyelhető meg lineáris változás az életkor előrehaladtával és a kérdésre adott pozitív vagy negatív válaszok vonatkozásában. Ez a tendencia tovább erősíti azt, hogy a megkérdezettek jelentős aránya nem feltétlenül követte a katonai képzés előtt a klasszikus tanulási szakaszokat. Az idősebb korcsoportok tagjai között előfordulhat, hogy tanulmányaik befejezését követően, munkahelyen eltöltött huzamosabb időszak után kezdtek bele ismét egy képzési folyamatba, így a kívánt oktatási célok nem feltétlenül valósultak meg. Ebben az esetben az oktatási módszer változtatása lehet szükséges esetükben. Az 1. korcsoport (18-20 év) esetében közel azonos arányban ajánlanák, vagy határozottan nem ajánlanák a Honvédséget a fiatalabb korosztály számára. A két legfiatalabb korcsoport esetén a semleges válaszok jelentős aránya amiatt is lehetséges, mert itt feltételezhető a legkisebb korkülönbség a tanácsot kérő és adó között, ami elbizonytalaníthatja a válaszadót a határozott tanács megfogalmazásától még elméleti szinten is. A legidősebb korosztály esetében azonban nem található negatív értékelés, sőt a semleges, vagy pozitív értékeket választotta a korcsoport minden tagja. Az 5. korcsoport (31-35 év) tagjai között találhatóak legnagyobb arányban, akik nem ajánlanák a Honvédséget a fiatalabb korosztálynak (60%). Figyelembe véve, hogy az eggyel előtűk, illetve utánuk található korcsoportok (4., 6. korcsoportok) között nem található olyan válaszadó, aki egyértelműen elutasítaná az ajánlást, sőt egyedül 4. korcsoport esetében jelölte meg a válaszadók többsége azt, hogy javasolná a Magyar Honvédségbe történő belépést egy fiatal számára. A kérdésre adott válaszok elemzése során egy határozott váltást lehet azonosítani a korcsoportok szerinti elemzéskor. Az eloszlás

mindenképpen sajátosnak mondható, és további vizsgálat lehet szükséges ezen két korcsoport esetében.

3.14. „Középiskolai képzés és a honvédelem ügyének fontossága.”

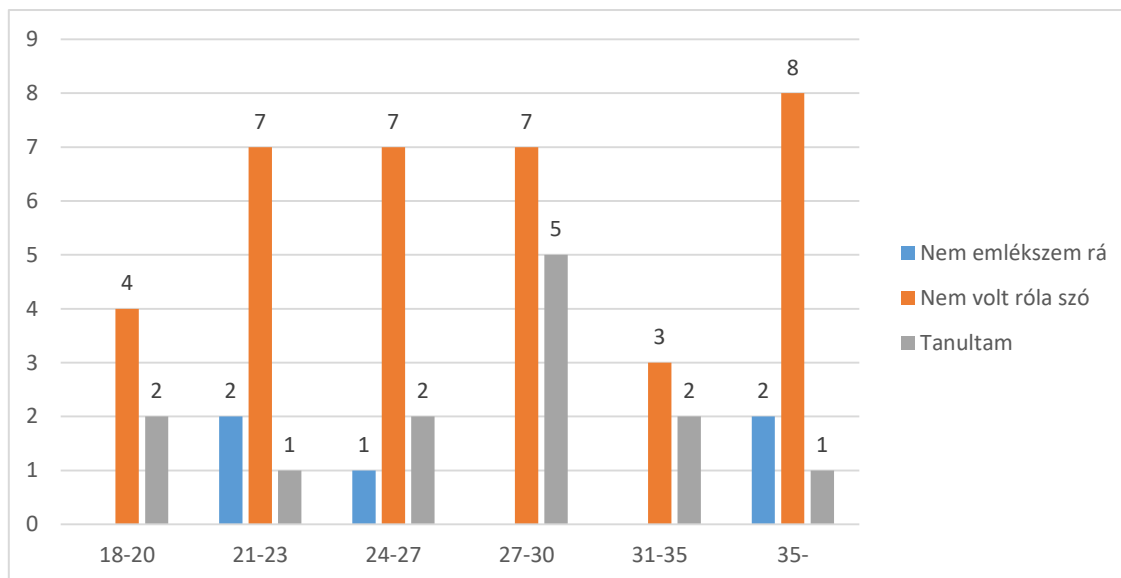
A tanároknak jelentős szerepe van a diákok belső motivációjának, értékrendjének alakításában (Berta, Csabai, 2018). A diákok tanulmányaik során megtapasztalják, hogy tanáraik hogyan viszonyulnak egyes értékekhez. A pedagógusok modellként is szolgálnak a diákok életében. Egy adott tantárggyal kapcsolatos ismeretanyagon túl számos más tapasztalatot, értéket is közvetítenek a tanulók felé (Trencsényi, 1988).

A kérdőív négy kérdésben vizsgálta, hogy a kutatásba bevont személyek középiskolai képzésük során megtapasztalták-e a honvédelem ügyének fontosságát, tanáraik oktatták-e a hazaszeretet jelentőségét társadalmi szinten is, beszéltek-e nekik a katonai hivatásról, jelentőségéről, vagy támogatták-e a Magyar Honvédségbe lépést. Ezekre az állításokra nem számskálán kellett a megkérdezetteknek kifejezni, mennyire érvényes rájuk az adott mondat, hanem három, illetve négy szöveges opció egyikét kellett megjelölniük. A megkérdezettek döntő többsége (78%) úgy válaszolt, hogy középiskolai képzése során tanárai nem éreztették a honvédelem ügyének fontosságát, míg 13% ellentétes álláspontot jelölt meg, és a kérdőív kitöltők 9%-a nem emlékezett ilyen jellegű iskolai élményre. Hasonló eredmények születtek a hazaszeretet fontosságáról, mint tanult ismeretről a középiskolai tanulmányok során. A válaszadók 67%-a azt a lehetőséget választotta, hogy erről nem volt szó középiskolájában, a megkérdezettek 13%-a tanult a hazaszeretet fontosságáról és társadalmi szerepéről, míg 6% nem emlékezett erre. A kettő kérdésre, mely a hazaszeretet és honvédelem fontosságának átadását vizsgálta, a megadott hasonló értékek igazolják, hogy a honvédelem ügye nem kapott megfelelő hangsúlyt a válaszadók középiskolai tanulmányai során, holott már a 2012-ben kiadásra került Nemzeti Alaptantervben egyértelműen megjelölt alapelveként szerepel a „nemzeti öntudat, hazafias nevelés” (Nemzeti Alaptanterv - I.1.1. Fejlesztési területek – nevelési célok).

22. sz. ábra: „Középiskolai képzésem során tanárain többször éreztették az osztállyal, hogy a honvédelem ügye fontos.” - életkor szerinti bontásban.

Kiemelt tekintettel szükséges vizsgálni a 2012 utáni időszakot, melyet követően a kiadásra került Nemzeti Alaptantervekben súlyozottan megjelenik a honvédelem ügyének, és az erre történő nevelés fontosságának szerepe. A honvédelem ügyének jelentősége, annak átadására vonatkozó kérdés esetén az 1. korcsoportnál találhatók a legmagasabb arányban azok (33%), akik szerint éreztették velük a hazaszeretet fontosságát. Ebben a korosztályban már mindenki az új, 2012-es oktatási változtatások után legalább 4 évvel kezdte meg a középfokú tanulmányait, mely kellő időnek bizonyult a változtatások bevezetésének megalapozására. Az 5. korcsoportot leszámítva, a középiskolai tanulmányok és a kérdőív kitöltése közti időbeli távolsággal arányosan nő azoknak a válaszadónak a száma, akik a „nem emlékszem” opciót jelölték meg. A két legidősebb korosztály esetén azért is elképzelhető, hogy arányaiban a legkevésbé éreztették a középiskolai tanárok a honvédelem ügyének fontosságát, mert akkor még létezett a sorkatonaság kötelező intézménye, mely ezt a funkciót is feltételezetten el kellett, hogy lássa.

23. sz. ábra: „Középiskolai képzésem során tanultam a házasszeretet fontosságáról, annak szerepéről a társadalomban.” - életkor szerinti bontásban.

Azon kérdésre, miszerint a megkérdezettek tanultak-e a házasszeretet fontosságáról, jelentős eltérés mutatkozik az 1., illetve 4. („Igen” válaszok aránya: 33% és 38%) és a többi korcsoport között. Mindezek alapján következtethető az oktatáspolitikai előírásoknak és az adott kor intézményi keretének hatása a megkérdezettekre. A kapott eredményekből megállapítható, hogy a megkérdezettek elválasztották, hogy „tanultak” a témáról, vagy „érezgették velük” a házasszeretet fontosságát. Nem szabad elfelejteni, hogy a megkérdezettek éppen befejezték az altiszti képzést, melynek része a házasszeretet és honvédelem fontosságának átadása. E célzott, intenzív szakképzéshez képest eltörpülhet, vagy akár észrevehetetlenné válhat a középiskola hasonló célú oktatói tevékenysége.

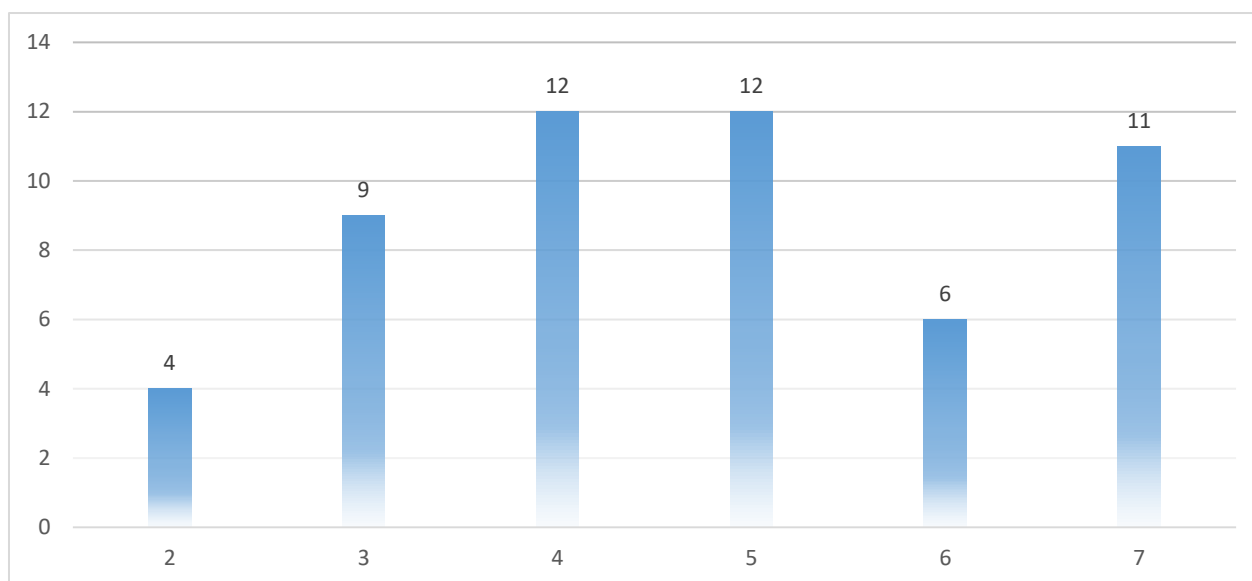
A másik két középiskolai élményekre vonatkozó kérdés a tanárok a katonai hivatás és a Magyar Honvédséggel kapcsolatos ismeretátadására és hozzáállására vonatkozott. A kérdőív elemzése alapján jelentős többségben voltak azok a válaszadók, akiket tanáraik nem tájékoztattak a katonai pályára történő jelentkezés lehetőségéről 80% (43 fő), 15% (8 fő) esetében támogatóan beszéltek róla, míg 5% (3 fő) nem emlékszik rá, hogy kapott-e tájékoztatást. A Magyar Honvédség kötelékébe történő jelentkezést 2% (1 fő) esetén elleneztek tanáraik, 70% (38 fő) szerint az oktatók nem beszéltek róla, 20% (11 fő) esetében támogatták a jelentkezést. 7% (4 fő) nyilatkozott úgy, hogy nem emlékszik rá, hogyan reagáltak tanárai. A kérdőív kiértékelése alapján feltételezhető, hogy a középfokú oktatási intézményekben a katonai szolgálat, mint pályaválasztási lehetőség nem kap jelentős hangsúlyt. Amennyiben mégis szó esik erről a

lehetőségről, akkor a kérdőívet kitöltők válaszai alapján a középiskolai tanárok többségében támogatón nyilatkoztak a Magyar Honvédségbe lépésről.

Tekintettel arra, hogy a jövőben több katonai kollégium kerül megnyitásra országos szinten, illetve a honvédelmi ismeretek tantárgy 2018 óta a középiskolai oktatás részévé vált, feltételezhető, hogy egy esetleges jövőbeli felmérésben mind a négy kérdésre adott válasz jobban megfelel a Nemzeti Alaptantervben rögzített céloknak. A hazaszeretet és honvédelmi nevelés nagyobb teret kap a közoktatásban, illetve a diákok előtt abban az esetben is megjelenik a katonai szolgálat, mint lehetőség, ha a Magyar Honvédség toborzási rendszerének egyéb csatornáin keresztül arról nem értesülnének.

3.15. „Családom, baráti társaságom egyhangúan támogatta a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépésemet.”

A kérdés megmutatja, hogy a kutatásba bevont személyek hozzátartozói mennyire tartják a katonaságot egy hozzájuk közelálló személy számára támogatható életpályának. Tekintettel a tényre, hogy a katonai szolgálatot vállalók esetenként életük kockáztatásával járó feladatokat hajtanak végre, a család és barátok támogató hozzáállása különösen nagy jelentőségű, hiszen mutatja körükben a Magyar Honvédség pozitív megítélését, amit feltehetőleg a válaszadónak is átadtak, azaz az altiszti képzésben résztvevők személyes kapcsolataikon keresztül is interiorizálhatták a hazaszeretet és honvédelem fontosságát. A válaszok alapján a kérdőívet kitöltők közel egyharmadát (17 fő) maximálisan, illetve inkább támogatták a Magyar Honvédséghez történő jelentkezésben. A jelentkezést teljes mértékben elutasító hozzátartozókról (1. érték) nem nyilatkoztak a válaszadók, azonban a megkérdezettek közel negyede (13 fő) a 2.-3. értékeket jelölte be. Az értékekből így megállapítható, hogy a kutatásba bevont személyek családi, baráti körének egy része, ha nem is teljes mértékben elutasítóan, de biztosan nem támogatón állt a Honvédséghez, mint hivatáshoz amennyiben személyes kapcsolatát érintette az. Ennél a kérdésnél is a legtöbben a középű (4.), illetve az 5. értéket jelölték be. Elképzelhető, hogy a megkérdezettek jelentős aránya a kérdést érzékenynek találta, és nem akart rá választ adni.

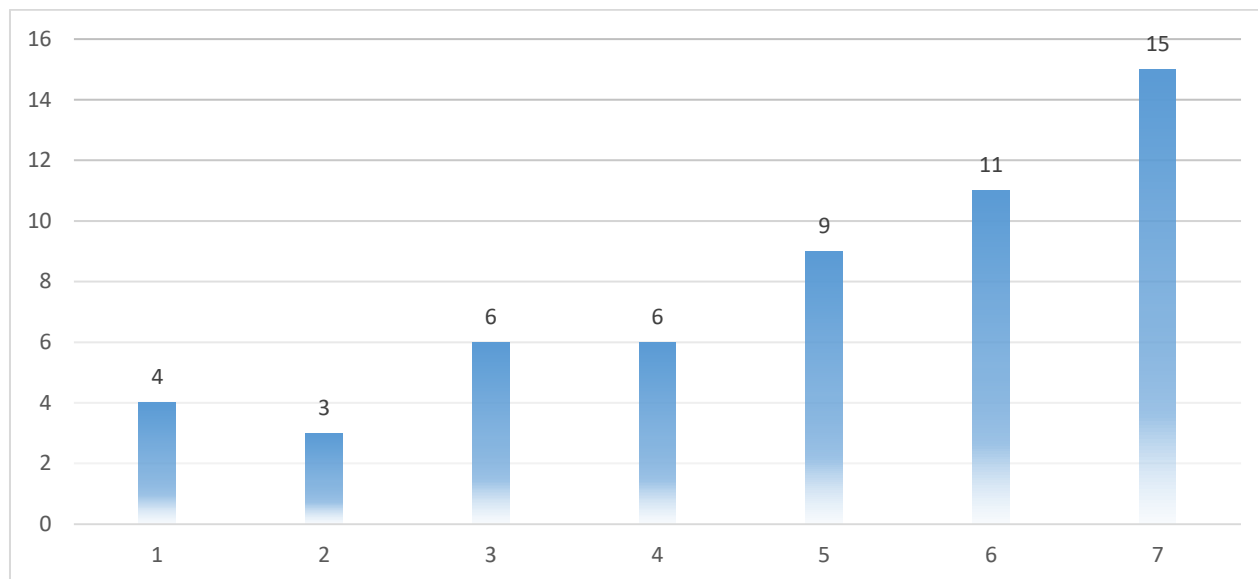
24. sz. ábra: „Családom, baráti társaságom egyhangúan támogatta a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépésemet.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

A család jelentős hatással van a fiatalok jövőképre, és érték-orientációjára. Amennyiben az egyén közvetlen környezete, családja teljes mértékben egy adott hivatás, szakmai irány ellen foglalt állást, úgy számos esetben a fiatal más irányban fog továbbtanulni, hivatást választani (Márton, 2020). Amennyiben a honvédelem ügyének fontossága, illetve a katonai pálya értéke nem megfelelő súllyal jelenik meg össztársadalmi szinten, úgy már rövidtávon is számos jelentkezőt veszít a Magyar Honvédség. Feltételezhető, többüket még azelőtt lebeszéli családja a katonai szolgálatról, hogy a honvédség toborzási rendszerével kapcsolatba kerülhetne. A honvédelmi táborok, média nyilvános események, toborzással kapcsolatos egyéb feladatrendszerek további bővítése mind lehetővé tenné a honvédelem ügyének szélesebb társadalmi réteg felé történő reprezentálását, így a katonai szolgálatot vállalók száma, akik a család támogatásával jelentkeznek, még magasabb lehetne a jövőben.

3.16. „A honvédelem fontossága alulértékelt jelenleg Magyarországon.”

A kérdés a kutatásba bevont személyek szubjektív véleményét vizsgálja, feltételezve, hogy a Magyar Honvédség tagjaként a honvédelem ügyét fontosnak tartják, és saját értékrendjükhöz viszonyítva adtak választ a kérdésre. A kérdés önmagában nem határozza meg, hogy ki vagy mi értékeli alul a honvédelem fontosságát, és nem kívánja értelmezni sem azt. Míg a megkérdezettek egyes csoportjainak a honvédelem fontossága járhat például a sorkatonaság visszaállításával, mások számára a honvédelmi nevelés hangsúlyozását, vagy a honvédelem

ügyére fordított anyagi erőforrások növelését is jelentheti. Más kérdésekre adott válaszok kontextusában lehetne pontosabb képet kapni a válaszadók ezen irányú véleményéről.

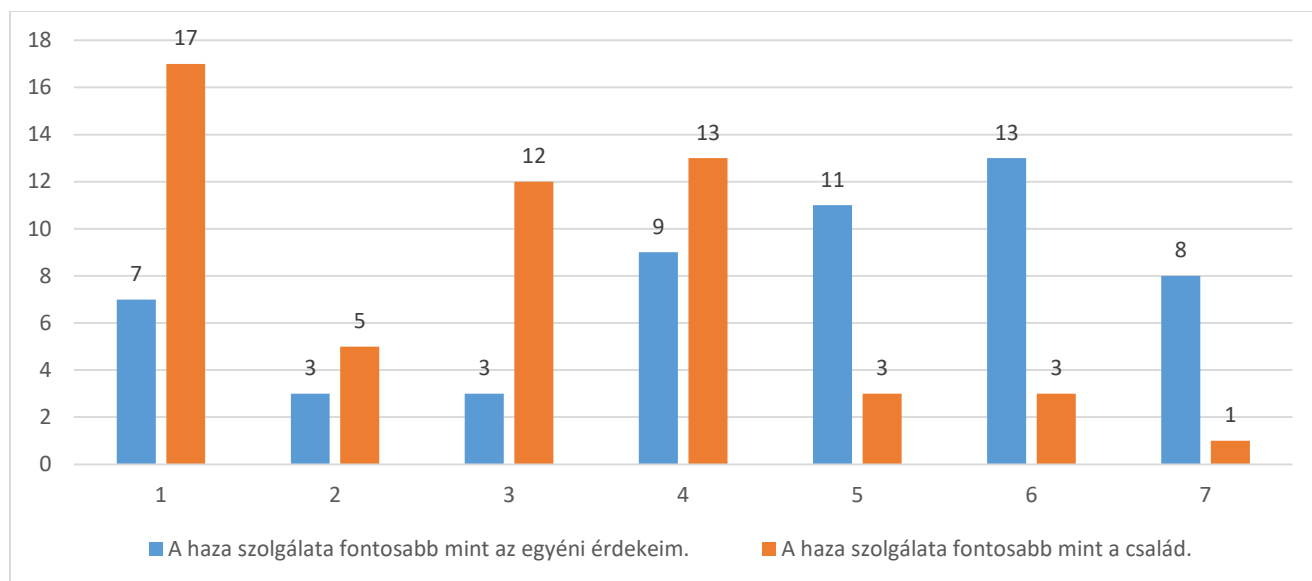
25. sz. ábra: „A honvédelem fontossága alulértékelt jelenleg Magyarországon.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban.

Érdekes, hogy a legalacsonyabb értékeket (1.-2.) a kérdőívet kitöltők 13%-a választotta. Ezen válaszadók pontos álláspontját szükséges lenne tovább vizsgálni, hiszen csupán erre a kérdésre adott válaszból nem lehet következtetni arra, hogy éppen megfelelőnek tartják a honvédelem fontosságának értékelését, vagy túlértékelnek gondolják azt. Ugyanakkor a kérdésre adott válaszok alapján megállapítható, hogy a válaszadók közel fele (48%) a 6.-7. értékeket választotta, így véleményük szerint alulértékelt a honvédelem ügyének fontossága.

3.17. „A haza szolgálata fontosabb, mint az egyéni érdekeim/fontosabb, mint a család.”

Erre a kérdésre adott válasz megmutatja a válaszadók katonai szolgálat iránti elhivatottságát, honvédelem ügyének prioritását más értékekkel szemben. Ebben az esetben a haza szolgálata nem elvont fogalomként jelenik meg, hanem szembeállításra kerül kettő, jól körülhatárolható értékkel, mint az egyéni érdek, vagy a család. Egyes egyéni jogaikról, melyek egyéni érdekként is kategorizálhatóak, a Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő katonák már a szervezetbe történő belépésükkor lemondanak. Ilyen például a veszélyhelyzet idején történő felmondási tilalom (86/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet), mely akár a családot is érintheti. Ilyen lehet még a politikai tevékenység tilalma aktív katonai szolgálat alatt. Amennyiben az egyértelmű „Nem” válaszok bármelyik kérdés esetén nagy számban jelennek meg, úgy vélhetően az altisztjelöltek egy része hiányos tájékoztatást kapott a várható feladatokról, illetve kötelezettségekről. Ha a

kutatásba bevont személy mindkettő kérdésre a legalacsonyabb értékeket adja, úgy tervezett beosztását nem harcoló alakulatnál kellene tervezni, illetve számolni lehet a jövőben a szervezetből történő kiválásával.

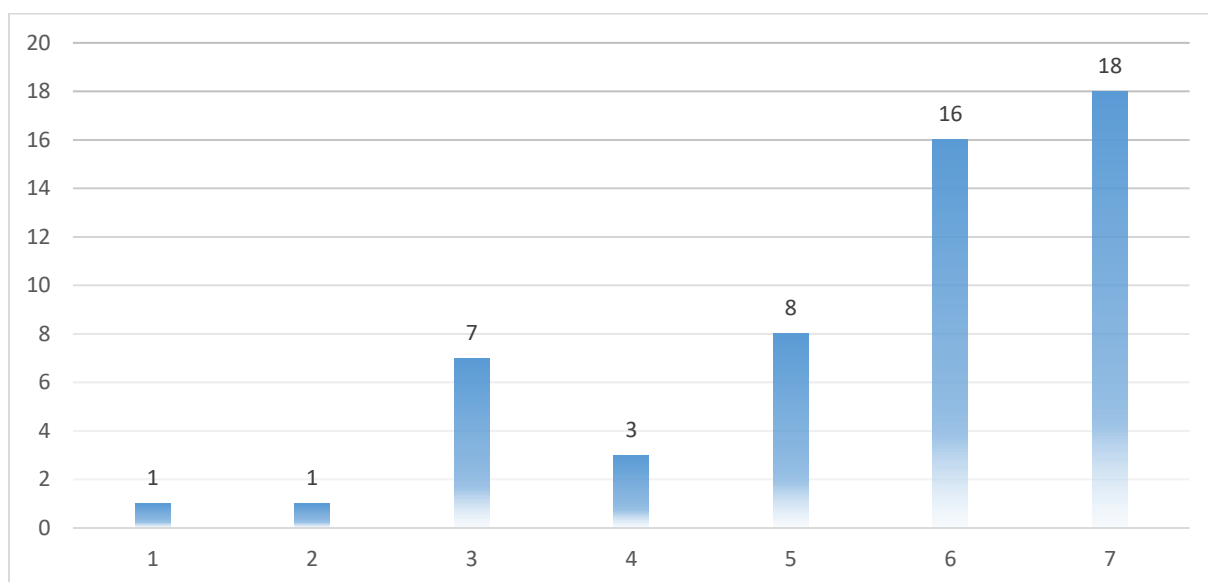

26. sz. ábra: „A haza szolgálata fontosabb, mint az egyéni érdekeim/család.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

A kapott eredmények tekintetében megállapítható, hogy jelentős különbség mutatkozik az egyéni érdek, illetve a család fontossága között. A válaszadók 26%-a „Nem” választ adott arra a kérdésre, miszerint fontosabb-e a haza védelme, mint a család. Az egyéni érdekek vizsgálatánál ez az arány mindösszesen 13%. Hasonlóan szignifikáns az eltérés a pozitív válaszadók esetében is. Csupán 4 fő ért azzal maximálisan vagy inkább egyet (6.-7. érték), hogy a haza szolgálata fontosabb, mint a család. Ugyanakkor ennek több mint ötszöröse, 21 fő értékelte pozitívan azt az állítást, hogy a haza szolgálata fontosabb, mint az egyéni érdekeim. A köztes értékeket (3.-4.-5.) – véleménynyilvánítást elkerülő opciókat – választók aránya a megkérdezettek közel fele (23 fő az egyéni érdekek kapcsán és 28 fő a családra vonatkozó állításnál). Ez magyarázható azzal, hogy az altiszti esküdtétel előtt a válaszadó elhivatottságára kérdez rá ez a pont, amelyet nemcsak a képzés sikerességének vizsgálataként, hanem a kérdőívet kitöltő egyfajta vizsgáztatásaként is lehet értelmezni. Tekintettel a katonai szolgálattal együtt járó jelentős áldozatvállalásra békeidőszakban is, ezen válaszadók számára vagy olyan feladat/munkakört szükséges választani, mellyel egyéni és/vagy családi érdekeik is biztosítottak, vagy számolni kell későbbiekben motivátlanságukra, illetve, hogy feladatra történő vezénylésük rendszeres akadályokba ütközhet.

3.18. „Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.”

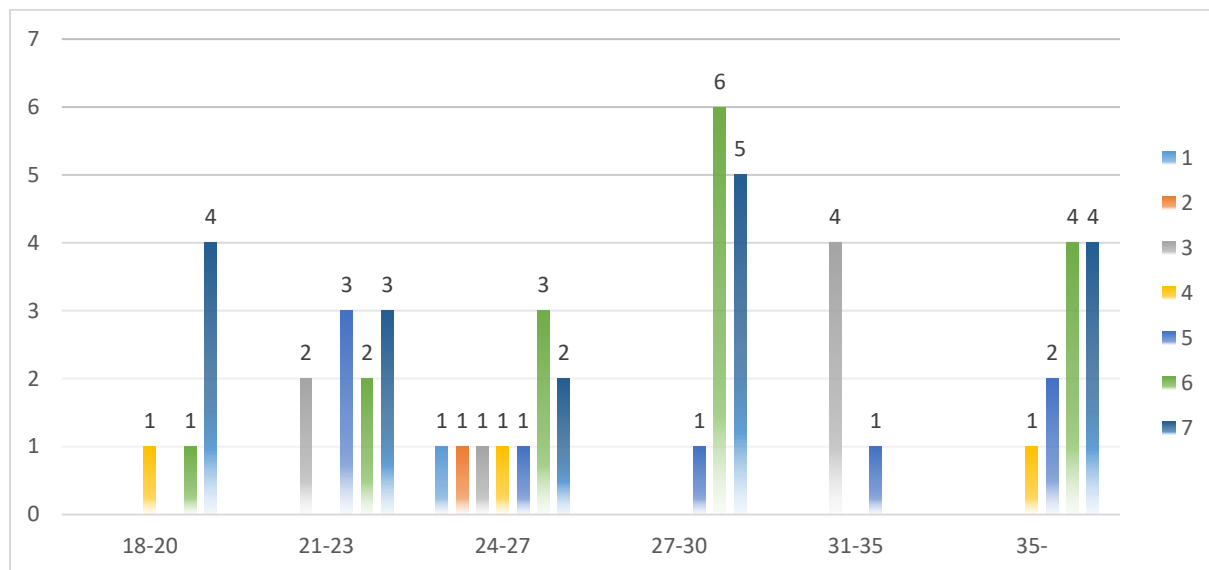
Erre a kérdésre adott válaszokat számos tényező befolyásolhatja. Különböző feladat-, illetve követelményrendszer mellett alakulatonként, vagy beosztásonként is más típusú elvárásokkal néz szembe a katona. Amennyiben ezeknek a kötelezettségeknek eleget tud tenni, illetve elvárásainak megfelelnek az adott juttatások, úgy a szervezet megtartó ereje érvényesül. Amennyiben azonban ezek nincsenek szinkronban, úgy az sem az egyén, sem a Magyar Honvédség számára nem kívánatos. Ennek megfelelően amennyiben valaki a vizsgált pontban a legalacsonyabb választható értéket adja meg, úgy rövidtávon számítani lehet a szervezetből történő kiválására.

27. sz. ábra: „Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

A válaszadók döntő többségben az „Igen” (6. érték) vagy „Határozott igen” (7. érték) opciót választották. Arányuk a teljes csoportban 63%. Tekintettel arra, hogy a kutatásba bevont csoport a képzés egyes elemeit későbbi beosztásuk helyszínén hajtották végre, feltételezhető, hogy tisztában vannak a rájuk váró feladatrendszerrel, illetve munkakörülményekkel. A kettő legalacsonyabb értéket választó személyek számára (1-1 fő) megoldást jelenthet egy másik beosztás kiválasztása, problémáik felmérése, és a parancsnok által történő intézkedés lehetősége. Feltehetőleg, azért választották a köztes értékeket (3.-4.-5.) viszonylag kevesen ennél a kérdésnél a többi elemzett ponthoz képest, mert itt az állásfoglalás, a határozott

véleménynyilvánítás az elvárt viselkedés, és a bizonytalanság, még ha őszinte véleményt is fejez ki, nem vet jó fény a válaszadóra.

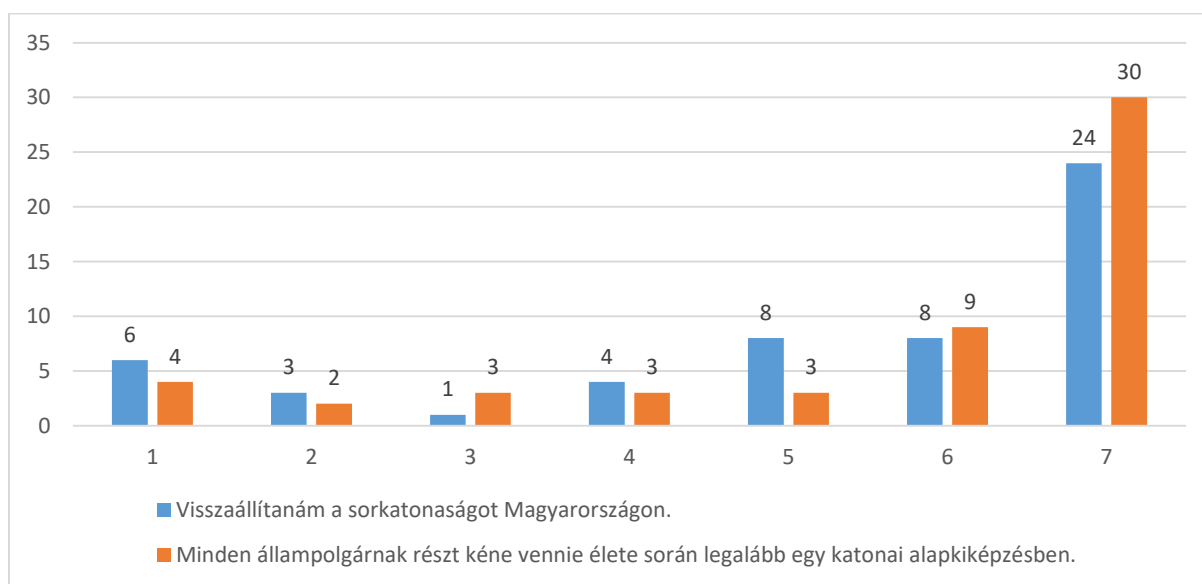
28. sz. ábra: „Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.” - életkor szerinti bontásban.

A kor előrehaladtával nem mutatkozik lineáris eltérés a válaszok tekintetében. A 18-20 év közötti korcsoport esetében 83% a 6.-7. értékek kiválasztásával válaszolt a feltett kérdésre. A 2.-3. korcsoportok esetében jelentős szórás figyelhető meg. Itt több a bizonytalan, illetve a 3. korcsoportban megjelenik az „Egyértelmű nem” válasz is (1. érték 2 főnél). A Magyar Honvédség kötelékében megvalósított szolgálat iránt leginkább elkötelezett korcsoport a 4. (27-30 év). Esetükben közel 92% azok aránya, akik a 6.-7. értékeket választották. Hasonlóan magas, 72% arányban választották a felső két értéket a legidősebb korcsoport tagjai is. A 3.13. kérdéshez hasonlóan itt is jelentős eltérést mutatnak az 5. korcsoport tagjai a pár évvel fiatalabb, illetve az idősebb válaszadókhoz képest (4. és 6. korcsoport). Bár ennek oka további vizsgálat tárgyát kell, hogy képezze, a két pontra adott válaszuk kapcsolata érthető. Ők azok, akik legnagyobb arányban nem ajánlanák egy fiatalnak a katonai hivatást, és nincs határozott álláspontjuk arról, hogy a Magyar Honvédség kötelékében maradnak-e.

Figyelembe véve a jelentős szórást bizonyos korosztályoknál, indokolt lehet a tanfolyam átalakítása olyan módon, hogy korosztályos sajátosságaiknak megfelelő képzési módszert alkalmazzanak, hogy növeljék a motiváltságot a katonai hivatás hosszú távú megvalósítására. Továbbá a fogadó alakulat kiválasztásakor szintén korosztályos igényeiknek megfelelő beosztás, illetve életpálya kiajánlása javíthatná a szervezeti kötődésüket, így a honvédelem ügyéhez történő hozzáállásukat.

3.19. „Visszaállítanám a sorkatonaságot Magyarországon.” – „Minden állampolgárnak részt kéne vennie élete során legalább egy katonai alapkiképzésben.”

A sorkatonai szolgálat egyszerre emelte Magyarország védelmi képességét, azonban ezzel együtt jelentős terhet is jelentett a társadalom számára. A gazdaságból évekre kiesett a hadköteles korba lépett személy, illetve a tömeghadsereg jelentős anyagi forrásokat vont el a nemzetgazdaságtól. Azonban a sorkatonaság megszűnésével az az ifjúságnevelési funkció, melyet ez a rendszer látott el, teljes mértékben megszűnt. A kutatásba bevont egyének friss tapasztalatokkal rendelkeznek a Magyar Honvédség képzési rendszeréről, továbbá korosztályos sajátosságaik okán maximum 20%-uk vehetett részt a sorkatonai szolgálatban. A kérdés nem vizsgálta katonai szolgálat időtartamát, ami valószínűsíthetően módosította volna a válaszok arányát. Amennyiben a sorkatonaságról szóló válaszok a katonai alapkiképzés szükségességét vizsgáló kérdésre adott értékekkel kerül összehasonlításra, úgy következtetést lehet levonni arra, hogy a megkérdezettek a sorkatonai jellegű szolgálatot utasítják el, vagy a kötelező katonai kiképzés teljes intézményét.

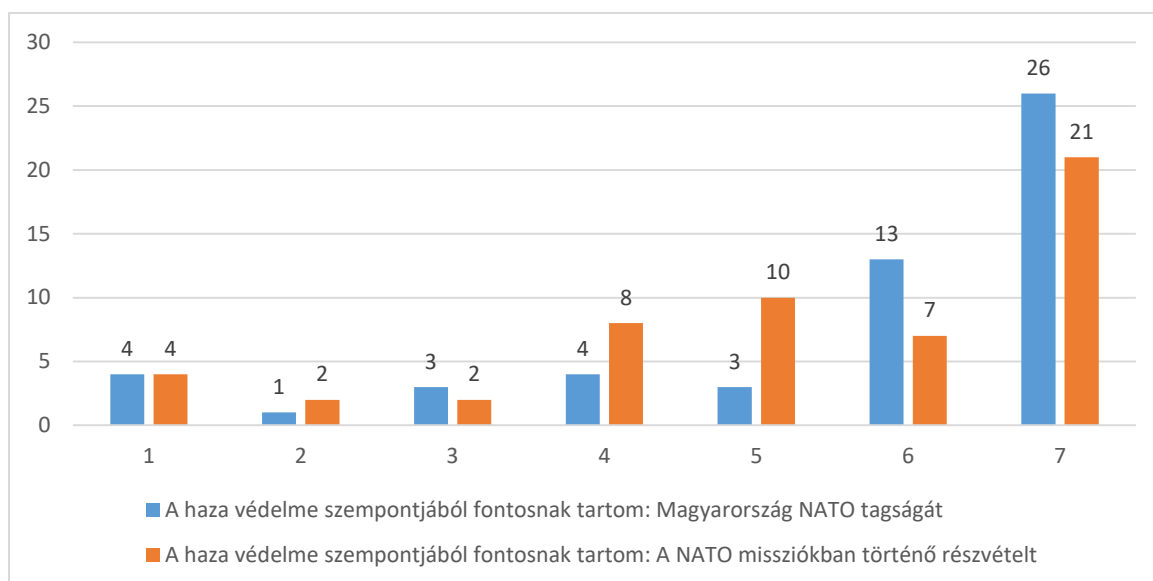
29. sz. ábra: „Visszaállítanám a sorkatonaságot Magyarországon” és „Minden állampolgárnak részt kéne vennie élete során legalább egy katonai alapkiképzésben.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

A kérdőív összes pontját figyelembe véve, ezekkel az állításokkal kapcsolatban fejezték ki legegységesebben álláspontjukat a megkérdezettek. A válaszadók 44%-a a legmagasabb választható értéket jelölte meg, tehát támogatja a sorkatonaság visszaállítását Magyarországon. A kötelező alapkiképzést határozottan támogatók aránya ennél magasabb, 56%. A következő

leggyakrabban megjelölt érték mindkét állítás esetén szintén támogatást fejez ki (6. érték), melyet a kérdőívet kitöltők 15, illetve 17%-a jelölte meg. A sorkatonaságot határozottan elutasítók a csoport 11%-át teszik ki. Esetükben előfordulhat, hogy a Magyar Honvédség jelenlegi állományának mértékét és képességeit elegendőnek tartják Magyarország megvédéséhez, vagy valamilyen elvi okból nem értenek egyet a sorkatonai szolgálat intézményével. Figyelembe véve, hogy a kötelező alapkiképzést teljes mértékben elutasítók 7%-os arányt mutatnak, így ezen csoportban az eltérést a katonai szolgálat időtartamának mérlegelése okozhatja. Fontos kiemelni, hogy ha ezekhez az értékekhez a nem határozottan, de elutasító vélemények (2. érték) is hozzáadásra kerülnek, a két legalacsonyabb értéket jelölők aránya is csak 17, illetve 11%-a a kérdőívet kitöltő teljes létszámnak. Tekintettel a „haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége” kérdésre adott válaszokra, melyben az 1.-2. értékek nem jelentek meg, míg a 6.-7. értéket választók aránya közel 70%-ot tett ki, szükséges lehet a képzés során súlyozottan oktatni a haza védelmével kapcsolatos összefüggéseket, az ahhoz kapcsolódó feladatokat. Amennyiben a különböző fogalmakat nem képesek összekapcsolni konkrét tevékenységekkel és feladatokkal a képzést elvégző személyek, úgy az oktatók feladata ezen összefüggésekre a jövőben még pontosabban rávilágítani. A két értékre adott válaszok eltérő arányának okát legeredményesebben kvalitatív vizsgálati módszerekkel lehetne felmérni.

3.20. „A haza védelme szempontjából fontosnak tartom: Magyarország NATO tagságát, illetve a NATO missziókban történő részvételt.”

Magyarország NATO tagsága biztosítja hazánk számára a kollektív védelem elvét (NATO Article 5). Mint a világ legnagyobb katonai szövetségének tagja, Magyarország is hozzájárul ehhez a védelmi képességhez. Magyarországnak, mint NATO tagállamnak kiemelten fontos, hogy katonái elhivatottak legyenek a szövetség iránt. Akár nemzetközi gyakorlatról vagy missziós feladatról van szó, a szövetség kötelékében végrehajtott feladatok során elengedhetetlen a szolidáris, sikeres együttműködés más NATO tagállamokkal. Ennek fényében a honvédelem ügyéhez szorosan kapcsolódik tagságunk, illetve a honvédek ezen katonai szervezethez történő hozzáállása, annak támogatása. Tekintettel arra, hogy a NATO tagság okán a missziós szerepvállalás elvárt tevékenység, ennek vizsgálata is indokolt a kutatás során.

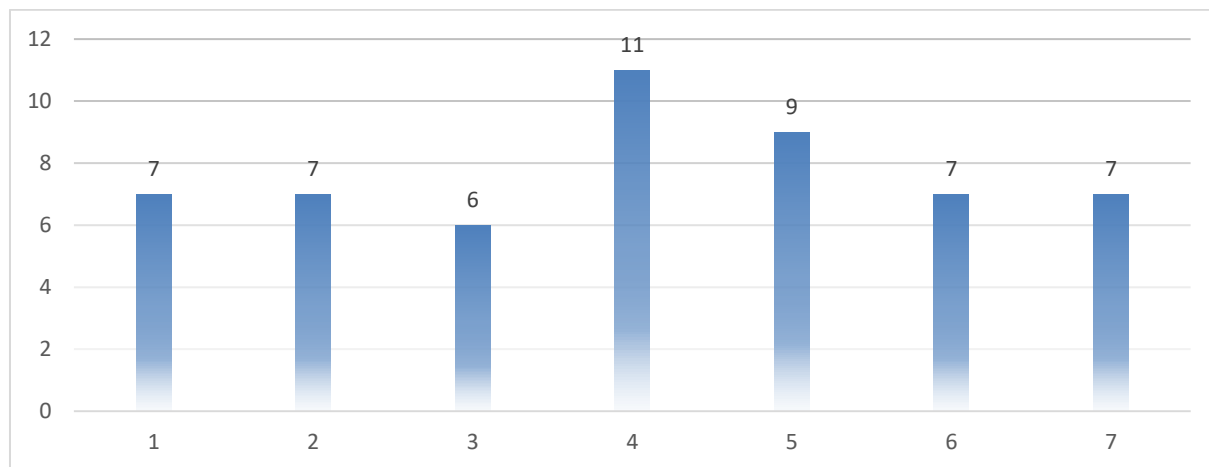
30. sz. ábra: „A haza védelme szempontjából fontosnak tartom Magyarország NATO tagságát,” illetve „a NATO missziókban történő részvételt.” -1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

A válaszadók 48%-a egyértelműen fontosnak tartja Magyarország NATO tagságát országunk védelme szempontjából. Missziós szerepvállalásunk tekintetében ez az arány 39%. Abban az esetben, ha a válaszadók pontos információkkal rendelkeznek a témaköréről, és képesek összekapcsolni a NATO tagság fontosságát az azzal járó kötelezettségekkel, úgy közel azonos eredménynek kellett volna születnie mindkét kérdésre adott válaszok tekintetében. A válaszadók között alacsony arányban vannak jelen a NATO tagságot és az azzal együtt járó feladatokat egyértelműen elutasítók (7%). Esetükben szükséges lehet összefüggéseiben bemutatni a NATO működését, és annak szerepét a haza fegyveres védelmében. Ez a NATO missziós részvételről szóló kérdésre köztes értéket adó, jelentős arányú (37%) válaszadók esetén is különösen igazolt lenne. Így elmondható, hogy bár Magyarország NATO tagságának a honvédelemben betöltött kiemelkedő szerepe ismert a megkérdezettek körében válaszaik alapján, különösen a missziós részvétel szerepének ismertetését valószínűleg hangsúlyosabbá kellene tenni a képzésben, ezzel is növelve a honvédelemi ismeretekről szóló összetett tudást.

3.21. „A haza védelme szempontjából fontosnak tartom a tartalékos rendszer felállítását, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét.”

A Magyar Honvédség tartalékos rendszere fejlesztés alatt áll, feltöltése folyamatos. A tartalékos rendszer nem kiváltja vagy helyettesíti, hanem kiegészíti a professzionális Magyar Honvédség képességeit. Ennek figyelembevételével a szerződéses és hivatásos állománynak képesnek kell

lennie együtt dolgozni, közösen feladatot végrehajtani a tartalékos állományú katonákkal, azok szerepét a rendszerben ismerni szükséges.

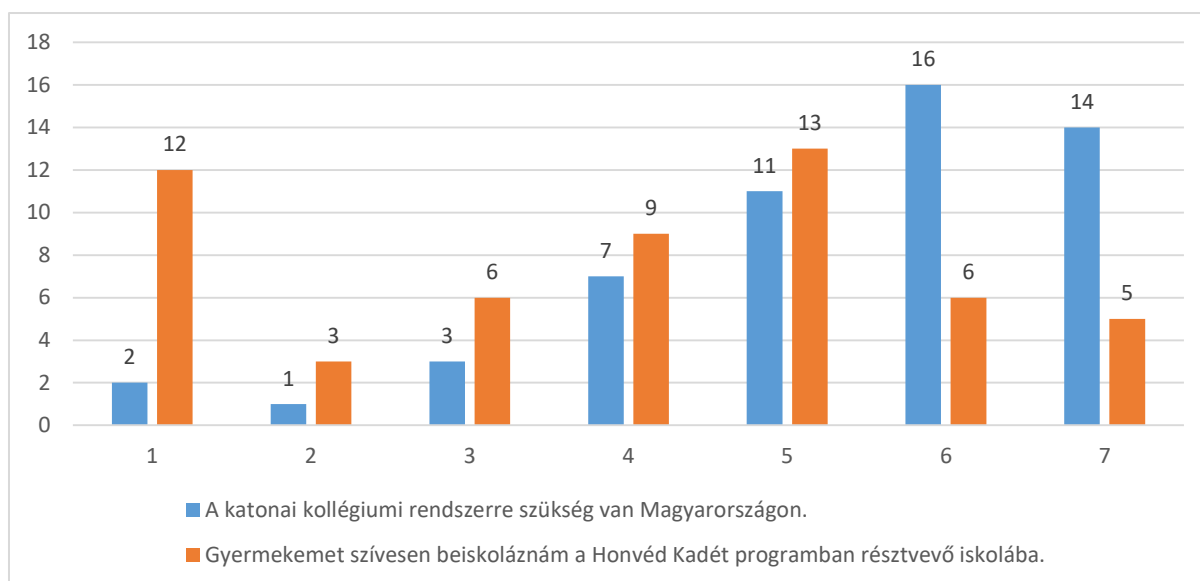

31. sz. ábra: „Fontosnak tartom: a tartalékos rendszer felállítását, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

A kérdésre adott válaszok kiegyenlített értékeket mutatnak. A tartalékos rendszert támogatók, illetve elutasítók aránya is közel megegyezik amennyiben a két szélsőértéket (1.-2. és 6.-7.) vizsgáljuk (14-14 fő). Tekintettel arra, hogy a tartalékos rendszer jelenleg is átalakításokon megy keresztül, feltételezhető, hogy a hivatásos, illetve szerződéses állományú katonák nem rendelkeznek naprakész ismeretekkel a tartalékos rendszerrel kapcsolatban. Az altiszti képzés programjának nem is része a tartalékos rendszer ismertetése, vagy valamely alakulatának meglátogatása. Ezzel magyarázható a köztes értékeket megjelölők magas aránya (28 fő, a kérdőív kitöltők több mint fele). Feltételezhető az is, hogy akiknek határozott véleménye van a tartalékos rendszerről, már a képzés előtt kapcsolatba került velük (civilként, vagy szolgálatot teljesítő katonaként). Amennyiben a képzés része lenne a tartalékos rendszer megismertetése, úgy az altisztek későbbi vezetőként sikeresebben tudnának együttműködni a tartalékos állománnyal.

3.22. „A katonai kollégiumi rendszerre szükség van Magyarországon.” - „Gyermekeimet szívesen beiskoláznám a Honvéd Kadét programban résztvevő iskolába.”

A kérdőív vizsgálta a válaszadók véleményét a katonai kollégiumi rendszer tekintetében.

32. sz. ábra: „A katonai kollégiumi rendszerre szükség van Magyarországon.” és
Gyermekeimet szívesen beiskoláznám a Honvéd Kadét programban résztvevő
iskolába.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban.

Jelentős eltérés mutatkozik a katonai kollégium intézményét támogatók, és azok száma között, akik beiskoláznák egy ilyen intézménybe saját gyermeküket. A legjelentősebb eltérés a katonai kollégiumokat határozottan elutasítók kis aránya (4%), illetve azok között van, akik saját gyermekük beiskolázását a Honvéd Kadét programban határozottan elleneznék (22%). Ez az eredmény összehasonlítható azzal a korábban elemzett kérdéspár (3.4. és 3.5.) eredményével, mely támadás esetén a haza fegyveres védelmét inkább egyéni, mint közösségi feladatnak tartja. A katonai kollégiumi rendszer szükségességének jelentős arányú (56%) pozitív megítélése megerősíti azt a korábbi feltételezést, hogy a megkérdezettek több mint fele a honvédelmet társadalmi felelősségként értékeli. Ezzel ellentétes eredményt mutat az, hogy bár a megkérdezettek 81%-a Magyarország elleni támadás esetén vállalná az esetleges önfeláldozást, gyermeküket csak 22% támogatná hasonló viselkedést elváró hivatás esetleges választására. A fenti eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek számára fontos, közösségi felelősség a haza védelme, ez ügyben önfeláldozásra is készek, azonban a honvédelem jelentőségének további erősítése szükséges, hogy ezt az értéket át tudják adni a jövő generációja számára is.

4. Kutatás eredményeinek összegzése az előzetesen elkészített interjúk és a feldolgozott szakirodalom fényében

A kérdőív elemzése során több alkalommal következtetésként került levonásra, hogy a válaszadók környezete által a sorkatonaságról akár közvetett, akár közvetlen módon szerzett tapasztalata befolyásolhatja a hazaszeretet és honvédelem értékét vizsgáló kérdésekre adott válaszokat. Ezért egy-egy félig strukturált interjú került elkészítésre ezeknek a kategóriának megfelelő személyekkel: egy katonai képzésben részesült, azonban sorkatonai szolgálatot nem teljesített, továbbá egy sorkatonai szolgálatot teljesített, de későbbi katonai szolgálatot nem teljesítő, a versenyszférában sikeres karriert befutott személy. A kérdőíves felmérésben kapott válaszok, az áttekintett szakirodalom és a vonatkozó képzések feldolgozása kiegészül a kvalitatív interjúval kapott megállapítások eredményeivel. A kérdőívhez hasonlóan a csupán két interjú még reprezentatívnak sem mondható, azonban egy mélyebb vizsgálat lehetőségére, és mint az adott problematika egy megvalósítható vizsgálati módszerének alkalmazására kíván rávilágítani. A félig strukturált interjúk a 3., 4. számú mellékletekben találhatóak meg teljes terjedelemben.

A kérdőív elemzésének összegzése alapján megállapítható, hogy az „Acélkocka képzést” elvégzett honvéd altisztjelöltek alapvetően motiváltak. Hazájukat szeretik, a 3.2., 3.3. alfejezetekben kapott eredmények alapján a frissen végzett altisztek döntő többségben akár életük árán is megvédenék hazánkat. Ehhez hasonlóan a 2019-ben meghatározott általános honvédelmi nevelés feladatai között szerepel, valamint mindkét interjú alany kiemelte a Magyar Honvédség feladataként a haza védelmét. A sorkatonai szolgálatot teljesített interjúalany külön ki is emelte, a képzés végére elért lelkiállapot-felkészültség egyik jellemzőjeként, hogy akár fegyveres módon is készek lettek volna a haza védelmére.

Az altisztképzés hazafias és honvédelmi nevelésre vonatkozó elemei azonban korlátozottan valósultak meg a képzés során. Problémaként jelentkezett, hogy a hazaszeretet értékéről a kutatásba bevont személyek jelentős része nem tanult középiskolai tanulmányai során (3.14. alfejezet), így az altisztképzés időszakában lett volna szükséges definiálni a hazaszeretet fogalmát, az azzal járó kötelezettségeket. Tekintettel a képzési idő rövidségére, illetve a képzési programban foglalt óra-tárgykör elosztásra, a hazaszeretet, mint érték feldolgozására, illetve tanóra keretén belül történő elmélyítésére nincs elegendő időkeret. A 3.12. alfejezetben megállapításra került, hogy az altisztek megközelítőleg 30%-a úgy érzi, hogy nem tanult a hazaszeretet fogalmáról a képzés során. Ezzel szemben 20% úgy érzi, tanult róla, e kettő érték

közi eltérés nem szignifikáns, ellentmond egymásnak. Más kérdésekkel együtt vizsgálva, a 3.3., illetve 3.9. alfejezetekben következtetésre került, hogy az altisztképzést elvégzetteknek több alkalommal problémát okozott konkrét tevékenységhez kötni a hazaszeretet érzését. A hazafias és honvédelmi nevelésnek egyik legfontosabb célja, hogy megértesse, és elmélyítse a hazaszeretet értékét a képzésben résztvevőkkel. Amennyiben ez nem történik meg, úgy az oktatási időtartamának növelése, az oktatás súlypontjainak változtatása, vagy a módszerek változtatása indokolt lehet. Az interjúalanyok sem használták a hazaszeretet kifejezését a Magyar Honvédség feladatai kapcsán. Kiemelten a honvédelem és az állampolgárok segítése jelent meg válaszaikban, amik a kérdőívben is megtalálhatóak voltak, mint a hazaszeretet lehetséges jelentéstartalmai. A közvetett összekapcsolódásra és a fogalom tartalmának meghatározásbeli nehézségére utalhat az is, hogy hazaszeretet a honvédelmi nevelésre vonatkozó dokumentumokban (akár Nemzeti Alaptantervet, akár a Magyar Honvédség és minisztériuma által kiadott rendeleteket vizsgálva) még nem került pontosításra. Ezen a téren a Magyar Honvédség a Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi nevelési szakstratégiája a 2022-2030 közötti időszakra tervezetének megvalósítása folyamán változás várható.

A katonai hivatás megítélése a kérdőívre válaszadók környezetében alapvetően pozitív, vagy semleges. A 3.10. és 3.15. alfejezetek értelmezését kiegészítő, annak érzelmi oldalról történő bemutatását szolgáló kérdésként hangzott el az interjú során:

„Magyar Honvédségbe jelentkezéskor hogyan fogadta a család, hogy katona lesz?”

Sorkatonai szolgálatot teljesített interjúalany válaszában megjelent a bevonulás, a katonai szervezethez való csatlakozás miatti sokk mind a bevonuló, mind családja részéről, annak ellenére, hogy az egy kötelező és várható esemény volt. A gyakorlati feladatokra már nem emlékszik az interjúalany (eszközök kezelése, üzemeltetése), azonban olyan érzelmi töltetet jelentett a bevonulás pillanata, hogy pontosan fel tudja idézni saját, illetve rokonai reakcióját, érzelmi állapotát. Az interjúalany által felidézett pillanat megfelel a bevezetőben megfogalmazottaknak, miszerint a sorkatonaság a szülőktől, gyermekkortól való elválás rítusaként is értelmezhető, melyen abban időszakban minden egészséges férfinak át kellett esnie (Somlai, 2007).

Az interjúalany emlékeivel kapcsolatban azonban kettősség mutatkozik. A bevonulás pillanatában kétségbeesés azonosítható, illetve az érzés, hogy „ez nem egy pozitív dolog.” Ezt követően, rövid időn belül „büszkeséggel töltötte el” a katonai szolgálat. Egy egyszerre várt – hiszen a törvényeket betartva, egy egészséges ember nem kerülhette el –, illetve elutasított eseménynek tekinthető a sorkatonaság, mely egyfajta szolidaritást biztosított a teljes lakosságban az abban résztvevők felé. A sorkatonák, „csórik”, ezért a stoppoló, hazafelé tartó

sorkatona felvétele az autóba érzékelteti a kettősséget, mely a sorkatonai szolgálatot végzők tapasztaltak, illetve megélték.

Altiszti képzést végzett interjúalanyt barátai, szülei támogatták jelentkezésében, melyet önként vállalt, nem kötelességként valósított meg. A sorkatonaság időszakával ellentétben nem került a kiképzés során részleges „izolációra” a megkérdezett, napi szinten tudta tartani a kapcsolatot családjával, barátaival. Feltételezhető, hogy a folyamatos kapcsolattartás enyhíti az érzelmi megterhelést a család, illetve a kiképzendő számára is a katonai szolgálati idő alatt, emiatt talán kisebb a hozzátartozók esetleges ellenállása családtagjuk katonai szolgálatával kapcsolatban. A sorkatonai szolgálatot teljesített interjúalany esetében nem támogatták a szülők a katonai szolgálatot. A család nem tekintette állampolgári kötelességnek a honvédségi szolgálatot, a hazaszeretet pedig a sorkatonai szolgálat során az ő esetében nem játszott szerepet a bevonulásban. Míg az altiszti képzést végzett interjúalany esetében speciális körülménynek tekintendő a családban szolgálatot teljesítő jelentős számú rendőr, valamint az a tény, hogy már gyermekkorában is ezt a képzést akarta választani. A kérdőív (3.1. és 3.7. alfejezetek) is vizsgálta a személyes ismeretség, illetve a gyermekkori tervek szerepét az „Acélkocka képzési programot” elvégzők körében. A kérdőívkitöltők mindkét jelenséget megjelölték, de nem jelentős arányban, így ezek náluk nem tekinthetők kiemelkedő motivációs tényezőknek. A Magyar Honvédség nagy hangsúlyt fektet toborzó feladataira, mely a fenti eredmények miatt is különösen igazolt, hiszen szignifikáns azoknak az aránya, akik személyes ismeretség, vagy gyermekkori elköteleződés nélkül jelentkeznek a Honvédség kötelékébe.

A kutatásba bevont altisztek reális perspektívaként élik meg egy fiatal számára a katonai pályát (3.13. alfejezet), azonban mindössze 20% iskolázná be saját gyermekét egy ilyen képzésre. Tekintettel arra, hogy a Magyar Honvédség társadalmi szerepvállalása várhatóan a jövőben feladatokkal bővül, úgy ez az érték kiemelt fontossággal bír, hiszen a katonák reprezentálják a Magyar Honvédséget, és véleményük a szervezetről befolyásolja környezetük megítélését is ezzel egy időben.

Volt sorállományú interjúalany határozottan ajánlaná a Magyar Honvédséget egy fiatal számára, amit azzal magyaráz, hogy számos pozitív eredményét látja a sorkatonai szolgálatnak. Ugyanakkor felmerül a bizonytalansága a tisztek kapcsán tapasztalt életviteli problémák miatt (alkoholizmus). Elmondása szerint a szerződéses katonák életében nem lát perspektívát, a tiszti életben igen, amennyiben megváltozott a tisztek életvitele az ő idejéhez képest. Erős kettősség mutatkozik ebben az esetben. A sorkatonai szolgálata alatt megtapasztalt tiszti magatartást elutasítja, azonban abban lát lehetséges karriert.

Az altiszti képzéssel rendelkező interjúalany mindenképp javasolná a katonai életpályát. Kiemelte a juttatások rendszerét, a fizetés mértékét, és hogy megbízható munkaadónak tartja a Magyar Honvédséget. Az interjúalany alapvetően az anyagi oldaláról közelítette meg a kérdést, és annak fényében mindenképp reális életpályának tartja a Magyar Honvédség kötelékében történő szolgálatot. Ez természetesen nem zárja ki a hazaszeretetet, mint belső motivációt a honvédelmi pálya választásában, azonban megmutatja az értékek súlyozottságát a jelentkezés okai között. A civil válaszadó esetében nem elvárható, hogy a hivatástudatot jelölje meg, mint motiváló tényező a Magyar Honvédséghez történő jelentkezésben. Esetében az életpálya, egzisztencia megjelölése, mint fontos szempont, érthető. A kérdőívre adott válaszok is azt mutatják, hogy az anyagi kompenzáció meghatározó tényező volt a megkérdezettek a pályaválasztásában (3.11. fejezet). A Magyar Honvédség vezetése, illetve a politikai döntéshozók tisztában vannak és tudatosan építenek a biztos anyagi háttér kialakítására például a tisztképzésben résztvevők megváltozott jogi és juttatási kerete által. Problémaként merülhet fel, hogy amennyiben ismét forráshiányossá válik a Magyar Honvédség, mint az a 2000-es években megtörtént, akkor megtartó erőként más tényezőkkel kell helyettesíteni a jelenlegi anyagi juttatások mértékét.

A Honvéd Kadét program, illetve tartalékos rendszer olyan új utánpótlási lehetőséget biztosít a szervezet számára, melyre annak fejlesztése érdekében mindenképp szükség mutatkozik (2.2.2, 2.2.6 fejezetek) és a szükséges, nem csak anyagi motiváltság kialakítását és elterjesztését biztosítja. Itt példaként lehet kiemelni a tartalékos katonák misszióban, illetve határszolgálaton történő alkalmazását, továbbá a Honvéd Kadét program által biztosított társadalmi reprezentációt és utánpótlást a Magyar Honvédség minden állománykategóriájában. Az „Acélkocka” képzést elvégzett, kérdőívkitöltő állomány esetén 56% határozottan támogatja a katonai kollégiumi rendszer ismételt bevezetését Magyarországon, azonban a tartalékos rendszert feltételezhetően nem ismerik olyan szinten a már állományban levő katonák sem, hogy egyöntetű véleményt alkossanak annak szükségességéről.

A volt sorállományú interjúalany az új kollégiumi rendszerrel még nem találkozott. Sorkatonai időszakából merített értékeket emel át a kollégiumi rendszer által feltételezett értékekre. Ilyen értékeként, tapasztalatként nevezte meg a fegyelemre és rendre nevelést, a csapatjátékot, illetve egy olyan átfogó ismeretet, ami alapján el tudja dönteni a képzésben részesülő személy, hogy hivatásként kívánja-e későbbiekben vállalni a katonai szolgálatot. A tartalékos rendszer szintén új volt az interjúalany számára, jelentős ismeretekkel nem rendelkezett ezen a téren sem. Pozitívnak értékelhető, hogy még így sem volt elutasító azzal. Az altiszti képzéssel rendelkező interjúalany mindenképp támogatja a kollégiumi, illetve tartalékos rendszert is. Az

utóbbi esetében megéri és elfogadja annak létjogosultságát a hivatásos/szerződéses rendszer mellett, sőt emelné a tartalékos katonák járandóságát. A kollégiumi rendszert maximálisan támogatja, még több kollégiumot nyitna.

Az interjúalanyok csak az alapvető értékeket, képességeket jelölték meg, mint pozitív hozadékát a kollégiumi képzésnek. A honvédelmi és hazafias nevelés fontossága, illetve a kollégiumi rendszer fejlesztésének oka feltételezhetően nem került összekapcsolásra a két interjúalany válaszaiban. Az interjúalanyok az alapján ítélték meg a katonai kiképzés értelmét, hogy bennük az milyen irányú és mértékű változásokat okozott, melyeket esetleg későbbiekben is kamatoztatni tudnak. Azért is fontos ez a kérdés, mert a sorkatonai szolgálatot teljesítők gyakran kiemelik annak haszontalanságát, ami a mai napig okozhatja a Magyar Honvédség elutasítottságát ezen generáció körében.

A volt sorállományú interjúalany bár a megszerzett katonai szakmai ismereteknek nem élvezte később hasznát, viszont számos a kiképzés során elsajátított képességet és értéket emelt ki, például a csapatmunkát, a tiszteletet mások, és a hierarchiában magasabb szinten elhelyezkedők felé. A rend szeretetét, a keretek között történő mozgást és a szabályok betartását hangsúlyozta, és teljesen hétköznapi feladatok sikeres teljesítéséhez rendelte (műhely megfelelő berendezése, az ottani rend megtartása). Olyan értékeket tulajdonít a sorkatonai szolgálatnak, mely lehetséges, hogy később is kialakult volna benne, azonban annak kialakítását nagymértékben segíthette a sorkatonai szolgálat végrehajtása.

Az altiszti képzéssel rendelkező interjúalany a kiképzés kapcsán kiemelte a csoportban történő feladat-végrehajtást, az együttműködés képességét. Megjelenik válaszában az egészséges életmód - sport - szeretete, illetve, hogy komolyabbnak érezte magát a képzés befejeztével.

Mindkét interjúalany esetében megjelenik a csapatmunka kiemelt fontossága, annak pozitív hatása, így elmondható, hogy a bajtársiasság kialakítása, mint a katonai szocializáció egyik fontos eleme és a katonai kiképzés egyik fontos feladata mindegyikük esetében sikeresnek tekinthető.

A Magyar Honvédség jelentős társadalmi jelenléttel járó feladata volt a koronavírus-járvány idején rendőr-járőrtevékenységben való részvétele, továbbá a kórházi feladatok segítése. A szerző saját tapasztalata szerint is kettős megítélés alá esett ez a tevékenység az állampolgárok részéről. A teljes elutasítás is megjelent, a katonák segítő szándékának és professzionális munkavégzésének dicsérete mellett. Amennyiben a társadalom pozitívnak ítéli meg a Magyar Honvédség tevékenységét, úgy feltételezhetően az arra fordított erőforrásokat, illetve fokozott társadalmi szerepvállalását is pozitívabban fogadja. Ezek miatt szükséges felmérni, hogy a felsorolt feladatok milyen reakciót váltottak ki az interjúalanyokban.

A volt sorállományú interjúalany családjával együtt nem értett egyet vele, nem tudták felmérni a katonák bevonásának okát, tevékenységük szerepét a járványügyi feladatok vonatkozásában. A járvánnyal kapcsolatos kérdés során önmagától kiemelte az interjúalany a határvédelmi feladatokat, illetve az orosz-ukrán háborút. Sokkal könnyebben össze tudta kapcsolni a Magyar Honvédséget, illetve feladatait a háborús helyzettel, itt a különböző katonai szervezetek tevékenysége, annak oka is egyértelmű volt számára.

Az altiszti képzéssel rendelkező interjúalanyoknak vannak rendőr rokonai, így a személyes kapcsolatokon keresztül megismert információk nagymértékben befolyásolhatták véleményét a kérdést illetően. Az interjúalany véleménye szerint: „Igazából maga rendőrség és honvédség összevonásával kordában tudtuk nagyjából tartani ezt az egészet, ami folyt”. Bár a Magyar Honvédség feladataként a két interjúalany a haza védelme mellett az állampolgárok krízishelyzetben történő segítségét nevezte meg, a COVID idején a Honvédség által megvalósított közösségi szerepvállalás nem volt egységesen elismert, amit a kérdőív adatai (3.8. fejezetben a hazaszeretet elemeként a közösségi szerepvállalás alacsony értékelése) is mutatnak.

A Magyar Honvédség társadalmi megítélése alapvetően befolyásolja a honvédelem ügyéhez való hozzáállását a társadalomnak. Bár az egyik interjúalany számos rendőr rokonnal rendelkezik, így feltételezhetően saját ismeretségi körükben is más véleményt hall a Magyar Honvédségről, mindkét kvalitatív kutatásban megkérdezett személy kihangsúlyozta, hogy úgy érzik, nem kapnak megfelelő tájékoztatást a Magyar Honvédség működéséről. Ezt a meglátást támasztja alá a kérdőív 3.16. alfejezetben elemzett része, mely a honvédelem alulértékelttségét vizsgálta. A szervezeti kommunikáció ezen szegmensének átalakítása későbbiekben szükséges lehet, hogy a társadalom teljes spektruma elfogadhassa, és támogassa a Magyar Honvédség alkalmazását különböző, nem egyértelműen katonai feladat-végrehajtás esetén is, és így a hazaszeret és honvédelem fogalmának összetettsége és fontossága is társadalmiasul.

Befejezés

A jelen kutatás tárgya a katonai hivatás betöltéséhez szükséges hazafias és honvédelmi nevelés Magyarországon, melynek megvalósítási lehetőségei és megítélése is határozott módosuláson esett át a sorkatonaság megszüntetésével, illetve a vonatkozó értékek megítélésének pluralizációja által (Simicskó, 2021). A hazaszeretet, mint társadalmi érték és nevelési feladat a vizsgálat előtt már tíz évvel rendeleti előírásként is megjelent. A megvalósításban az oktatási intézmények mellett a Magyar Honvédség is folyamatosan szerepet vállal. Bár ezek a folyamatok, mint a Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi Nevelési Szakstratégiája, jelenleg is zajlik (2022-ben indult), a már megvalósított eredmények felmérése, és a kialakított képzések hasznosulásának állapotfelmérése indokoltnak tekinthető. Ennek megfelelően a jelen vizsgálat célul tűzte ki a hazaszeretet és honvédelemi nevelés változásának feltárását Magyarországon a sorkatonaság megszüntetése után, a Magyar Honvédség új nevelési és kiképzési rendszere, az „Acélkocka képzési program” szerepének vizsgálatát az altisztjelöltek hazafias és honvédelemi nevelésében; valamint a Magyar Honvédség társadalmi megítélése és az „új” nevelési feladatai közötti összefüggés feltárását.

A kutatás folyamán elemzésre került a hazaszeretet fogalma, és annak helye Magyarországon, mint társadalmi, nemzeti alapérték. A sorkatonaság intézményének a honvédelmi és hazafias nevelésben betöltött szerepe, majd azt követően a Magyar Honvédség honvédelmi és hazafias nevelésben résztvevő fő szervezeteinek, képzéseinek és a fejlődés várható irányainak feltárása valósult meg. Megállapításra került, hogy a Magyar Honvédség szerepvállalása várhatóan további elemekkel bővül e területen. Kérdőív segítségével az „Acélkocka képzési programban” 2022-ben végzett altiszti állomány került felmérésre. Ebben az altisztképzési formában, mely 2019 óta működik, mind civil, mind legénységi állománykategóriás alapkiképzésben részesültek vehetnek részt különböző előképzettséget és életkort képviselve az ország különböző pontjairól érkezve a Magyar Honvédség Altiszti Akadémiáján és a kihelyezett egységein részesülve kiképzésben. Így ez a csoport a lehető legösszetettebb állománnyal tudja megjeleníteni a Magyar Honvédség hazafias és honvédelmi nevelését, illetve annak társadalmi megítélését a kérdőív kitöltésével. A kérdőív kvantitatív eredményeinek komplex vizsgálata mellett a kapott eredmények félig strukturált kvalitatív vizsgálat során kapott válaszokkal és a szakirodalom következtetéseivel kerültek összevetésre.

Számos befolyásoló tényező figyelembevétele volt szükséges, mint a kérdőív felvételének és idejének hatása (az altiszti képzés helyszínén, az eskütétel előtt), az önkéntes alapú felmérésben résztvevők (kérdőívkitöltők és interjúalanyok) alacsony létszáma, valamint a vizsgálat aktuál

biztonságpolitikai aspektusai. A dolgozat nem vizsgálja a jelenleg folyamatban levő fegyveres konfliktust Oroszország és Ukrajna között, valamint annak hatását a kutatási kérdésekre, annak ellenére, hogy például az interjúválaszokban ez megjelenik. Egy folyamatban levő konfliktusról, melynek dinamikája változhat, tudományos következtetések nem vonhatóak le, és a Magyar Honvédség érintettsége miatt vizsgálata sem lehetséges. A jelenleg zajló fegyveres konfliktus következmény- és hatásvizsgálata fontos és elkerülhetetlen, azonban csak megfelelő időtávlatból.

A kapott eredmények és korlátozó tényezők figyelembevételével megállapítható, hogy frissen végzett altisztek döntő többségében motivált, hazájukért áldozatvállalásra kész katonaként kerülnek avatásra, azonban számos, az altisztképzést megelőző, rendszerszintű probléma akadályozó hatásának okán a hazafias nevelés korlátozottan valósul meg. A hazaszeretet, mint érték definiálása és megvalósításának, megélésének összetettsége számos esetben nehézségbe ütközött a kérdőívet kitöltők között. Ennek oka lehet az előismereti hiányosság – középiskolai képzés során a megkérdezettek 78%-a nem tapasztalta, hogy tanára érezte volna vele a hazaszeretet fontosságát – így a kiképzőknek egy olyan értéket szükséges korlátozott idő alatt átadnia az altisztjelöltek részére, melyet a kiképzendők lehetséges, hogy nem is definiáltak magukban. A hazaszeretet, melynek átadása oktatási- és nevelési feladat, pontos definiálásra nem került a vonatkozó rendeletekben sem, ezért is lehetséges, hogy annak megvalósítási formái nem egyértelműek a megkérdezettek számára. A képzési idő növelése, a hazaszeretet, mint érték például diskurzuson keresztül történő értelmezése mind elősegíthetné a leendő altisztek számára a hazaszeretet értékének komplex interiorizálását.

A szakirodalom, a kérdőív (3.22. alfejezet), illetve az interjúk elemzése közben is megerősítést nyert, hogy a kutatásba bevont személyek támogatják a katonai kollégiumi rendszer újranyitását, annak bővítését. Bár az interjúalanyok nem minden esetben voltak tisztában a kollégiumi rendszer formai és tartalmi jellemzőivel, a kötelező katonai alapkiképzést, akár a sorkatonaság visszaállításával is preferálták. A kérdőív válaszai rámutatnak, hogy a megkérdezettek 70%-a határozottan támogatná a kötelező katonai alapkiképzés bevezetését Magyarországon. Az eredményt befolyásolhatta a tény, hogy a felmérés olyan csoportban került végrehajtásra, mely a katonai hivatást választotta. Azonban megmutatkozik, hogy a honvédelmi nevelés, és a honvédelem ügyét a haza fegyveres védelme szempontjából is fontosnak tartja a megkérdezettek döntő többsége. Így a képzés ezen eleme sikeresnek mondható, az altiszti képzés szerepe a honvédelem fontosságának átadásában is pozitívan értékelhető.

A Magyar Honvédség vezetése kiemelt figyelmet fordít a tartalékos rendszer feltöltésére, illetve annak fejlesztésére, ezzel is szélesebb társadalmi közegben megerősíteni kívánja a hazaszeretet

és honvédelem fontosságát. Így ennek a rendszernek a megismertetése lényeges kell, hogy legyen. A frissen végzett altisztek 48%-a bizonytalan, vagy tartózkodónak ítéltető értéket jelölt meg arra a 3.21. alfejezetben feltett kérdésre, miszerint: „A haza védelme szempontjából fontosnak tartom a tartalékos rendszer felállítását, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét”. Az interjúalanyok szintén nem rendelkeztek biztos tudással a tartalékos rendszerről, mégis pozitív értékeket és juttatásaik növelése által elfogadottságuk mértékének növelését szorgalmazták. Mivel a Magyar Honvédség állandó állományának tevékenységét segítő és kiegészítő katonákról van szó, úgy elkerülhetetlen, hogy a végzett altisztek pályafutásuk során együtt hajtsanak végre feladatot tartalékos katonákkal. Munkájukat nagymértékben megkönnyítené, ha ismernék a tartalékos rendszerben kiképzett állomány képességeit, alkalmazásuk lehetőségeit. Az altisztképzés programjának a tartalékos rendszer bemutatását, és az ott szolgáló katonákkal történő együttműködés oktatásának beépítését javasolja a képzési programba a tanulmány szerzője. A jelen kutatás eredményeire és alkalmazott módszereire támaszkodva jövőbeli kutatások elemezhetik a Honvéd Kadét program előnyeit és kihívásait, illetve a katonai szocializáció egyéb elemeinek átadását az új honvédelmi szakstratégia keretében.

Ábrajegyzék

1. sz. ábra: Kutatásba bevont személyek életkor szerint felosztása - darabszám szerinti bontás – Saját szerkesztés
2. sz. ábra: „Aktív katonai szolgálatom megkezdése előtt megismert barátaim, illetve közeli hozzátartozóim között van olyan személy, aki jelenleg aktív katonai szolgálatot lát el.” - életkor szerinti bontás. – Saját szerkesztés
3. sz. ábra: „A haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége.” - korosztály szerinti bontás. – Saját szerkesztés
4. sz. ábra: „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontás. – Saját szerkesztés
5. sz. ábra: „Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - korosztály szerinti bontás. – Saját szerkesztés
6. sz. ábra: Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.” - iskolai végzettség szerinti bontás. – Saját szerkesztés
7. sz. ábra: „Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, igyekezném meggyőzni ismerőseimet, hogy vegyenek részt a haza fegyveres védelmében.” - korosztály szerint bontás. – Saját szerkesztés
8. sz. ábra: „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontás. – Saját szerkesztés
9. sz. ábra: „Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.” - iskolai végzettség szerinti bontás. – Saját szerkesztés
10. sz. ábra: „Gyermekkorom óta a Magyar Honvédség katonája akartam lenni.” aktív katonai szolgálat megkezdése előtt megismert kapcsolat szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
11. sz. ábra: Kérem, válasszon ki hármat a felsoroltakból, amelyet Ön a "hazaszeretet" szóval azonosít (maximum 3). Amennyiben nem talál megfelelő választ, úgy saját szóval határozza meg a "hazaszeretetet".- Darabszám szerinti bontás – Saját szerkesztés

12. sz. ábra: „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
13. sz. ábra: „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.” - iskolai végzettség szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
14. sz. ábra: „Családom, baráti társaságom fontosnak tartja a honvédelem ügyét.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
15. sz. ábra: „A döntésemben, hogy katonának jelentkeztek a megélhetési, anyagi szempont volt a legfontosabb tényező.” - önfeláldozásra való hajlandósággal összevető vizsgálata. – Saját szerkesztés
16. sz. ábra: „Döntésemben, hogy katonának jelentkeztek a hazaszeretet volt a legfontosabb tényező.” - kompenzáció nélküli kiképzési hajlandósággal összefüggésben vizsgálva. – Saját szerkesztés
17. sz. ábra: „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
18. sz. ábra: „Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.” - „Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megértem a hazaszeretet fontosságát.” összefüggésében vizsgálva. – Saját szerkesztés
19. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
20. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - iskolai végzettség szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
21. sz. ábra: „Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.” - életkor szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
22. sz. ábra: „Középiskolai képzésem során tanáraim többször éreztették az osztállyal, hogy a honvédelem ügye fontos.” - életkor szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
23. sz. ábra: „Középiskolai képzésem során tanultam a hazaszeretet fontosságáról, annak szerepéről a társadalomban.” - életkor szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
24. sz. ábra: „Családom, baráti társaságom egyhangúan támogatta a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépésemet.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés

25. sz. ábra: „A honvédelem fontossága alulértékelt jelenleg Magyarországon.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
26. sz. ábra: „Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban. – Saját szerkesztés
27. sz. ábra: „Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.” - életkor szerinti bontásban. – Saját szerkesztés
28. sz. ábra: „Visszaállítanám a sorkatonaságot Magyarországon” és „Minden állampolgárnak részt kéne vennie élete során legalább egy katonai alapkiképzésben.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban. – Saját szerkesztés
29. sz. ábra: „A haza védelme szempontjából fontosnak tartom Magyarország NATO tagságát,” illetve „a NATO missziókban történő részvételt.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban. – Saját szerkesztés
30. sz. ábra: „Fontosnak tartom: a tartalékos rendszer felállítását, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban. – Saját szerkesztés
31. sz. ábra: „A katonai kollégiumi rendszerre szükség van Magyarországon.” és „Gyermekeimet szívesen beiskoláznám a Honvéd Kadét programban résztvevő iskolába.” - 1-7-ig adott válaszok szerinti összehasonlításban. – Saját szerkesztés

Irodalomjegyzék

Törvények, rendeletek és a Magyar Honvédség dokumentumai megjelenésük időrendi sorrendjében:

Magyarország Alaptörvénye. <https://www.parlament.hu/irom39/02627/02627.pdf>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.09.05.

Nemzeti Hitvallás.

<https://cdn.kormany.hu/uploads/sheets/a/a1/a19/a19322ac3abc563dbd1eb6b332d72b3.pdf>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.09.01.

The North Atlantic Treaty https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

Utolsó megtekintés ideje: 2022.09.18.

Non-Commissioned Officer Professional Military Education Reference Curriculum.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_10/20151013_151013-non-comm-officer-eng.pdf

Utolsó megtekintés ideje: 2022.11.04.

Nemzeti Közszerződési Egyetem. Képzések, gondozott tárgyak. [https://hhk.uni-](https://hhk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/osszhaderonemi-muveletitanszek/kepzesek-gondozott-targyaink)

[nke.hu/oktatasi-egysegek/osszhaderonemi-muveletitanszek/kepzesek-gondozott-targyaink](https://hhk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/osszhaderonemi-muveletitanszek/kepzesek-gondozott-targyaink)

Utolsó megtekintés ideje: 2022.11.06.

A Magyar Honvédség Etikai Kódexe - 67/2003. (HK 18.) HM utasítás.

[https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A03U0067.HM&targetdate=&printTitle=67/2003.+\(HK+18.\)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A03U0067.HM&targetdate=&printTitle=67/2003.+(HK+18.)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&getdoc=1)

Utolsó megtekintés ideje: 2022.09.18.

2004 évi CV. törvény A honvédelemről és a Magyar Honvédségről.

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400105.TV>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.06.12.

A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata - 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500024.hm>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.05.23.

2011. évi CXIII. törvény A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-113-00-00>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.06.18.

2011. évi CXI. törvény A nemzeti köznevelésről.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.06.14.

Honvédelmi alapismeretek kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára. https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2012_nat

Utolsó megtekintés ideje: 2022.10.16.

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.08.15.

2012. évi Nemzeti Alaptanterv. In: *Magyar Közlöny* 66. szám.

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.07.15.

64/2017. (XI. 30.) HM utasítás a katonai toborzás rendjéről.

<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozltart&ev=2017&szam=12&k=13>

Utolsó megtekintés ideje: 2022. 08.16.

Az emberi erőforrások minisztere 30/2018. (VIII. 30.) EMMI rendelete a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról. In: *Magyar Közlöny* 125. szám.

51/2019. (VII. 26.) HM utasítása A hazafias és általános honvédelmi neveléssel, valamint a Honvéd Kadét Programmal összefüggő feladatokról.

<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozltart&ev=2019&szam=4&k=13>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.08.03.

86/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet A veszélyhelyzet során alkalmazandó egyes belügyi és közigazgatási tárgyú szabályokról. In: *Magyar Közlöny* 65. szám.

2020 évi Nemzeti Alaptanterv. In: *Magyar Közlöny* 17. szám.

2021. évi CXL. törvény A honvédelemről és a Magyar Honvédségről.

<https://njt.hu/jogszabaly/2021-140-00-00>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.10.12.

2021. évi CXLI. törvény egyes törvények honvédelemmel és rendvédelemmel összefüggő módosításáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2021-141-00-00>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.08.20.

Honvédelmi Minisztérium, Oktatási, tudományszervező, és Kulturális Főosztály (2022): A Honvédelmi Minisztérium Honvédelmi nevelési szakstratégiája a 2022-2030 közötti időszakra. (Nyt. szám: 1067-1/2022).

Magyar Honvédség Altiszti Akadémia (2022): 12 hetes Alap Altiszti Tanfolyam képzési programja. Szentendre.

Magyar Honvédség, Honvédelmi tábor hivatalos honlapja.

<https://honvedelmitabor.hu/pages/ang.php>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.11.06.

Tanulmányok, tudományos folyóiratok:

Bárczi Géza, Országh László (1959-1962) szerk.: *Magyar Nyelv Értelmező Kéziszótára*. Akadémia Kiadó, Budapest. <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/elolap.php> Utolsó megtekintés ideje: 2022.08.04.

Berta Judit, Csabai Krisztina (2018): *Szocializáció gyermek- és serdülőkorban. Elakadások, zavarok és kibontakozás*. Akadémia Kiadó, Budapest.

Bodó Szabolcs (2022): *A hadkötelezettség történeti áttekintése Magyarországon*. In: *Hadtudományi Szemle*, 15. évf. 1. sz. 5-19.

Csókás Adrienn (2013): *A gyermeknek bele kell nőnie a hagyományokba*. In: *Új köznevelés*, 69. évf. 2. sz. 17-20.

Dobos Krisztina (1998): *Gondolatok a hazafias nevelésről*. In: *Iskolakultúra*. 4. sz. 59-60.

Franke Volker C. (2001): *Generation x and the military: a comparison of attitudes and values between west point cadets and college students*. In: *Journal of Political & Military Sociology* 29. évf. 1. sz. 92-119. <https://www.jstor.org/stable/45292828>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.10.23.

Fürstné Kólyi Erzsébet (1998): *Identitás, biztonság. A hazafiság és a honvédelem a NAT-ban és a helyi tantervekben*. In: *Iskolakultúra*, 4. szám. 95-100.

Gáspár Mátyás, Tétényi Éva Edit, Budai Balázs Benjámin, Tevanné Südi Annamária, Suhajda Attila, Dömötör Ildikó, Szabó Tamás, Nárai Márta, Reisinger Adrienn (2019): *A társadalmi közfelelősség alapjai*. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest.

H. Varga Katalin, Czank László (2012): *Katonai-honvédelmi nevelés a középiskolákban. Pedagógusképzések, katonai szakközépiskolák a honvédelmi-katonai nevelés szolgálatában*. In: *Képzés és Gyakorlat* 10. évf. 3-4. szám. 167-176.

Hausner Gábor (szerk.) (2022): *Honvédelmi alapismeretek*. Nemzeti Közszerződési Egyetem Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest.

Herrmann Ferencz (1866): *Tanodai neveléstan*. Heckenast Gusztáv Nyomda, Pest.

Jobbágy Zoltán (2016): *Biztonságpolitika, haderőreformok. A humánerőforrás-gazdálkodás katonai életpályával összefüggő kérdései*. In: *Hadtudomány*, 25. évf. elektronikus különszám.

30-40. http://real-j.mtak.hu/6398/1/Hadtudomany_2016_1-2_PDF-A.pdf Utolsó megtekintés ideje: 2022.09.14.

Jobbágy Zoltán, Krizbai János (2019): *Humánpolitikai kihívások NATO-tagságunk múltja és a honvédség jövője szemszögéből. – 1. rész.* In: *Hadtudomány*, 29. évf. 4. sz. 30-38.

Klobusiczky Pál (1842): *Gyermeknevelési képzés-szabályok hasznos kézikönyv szülők és nevelőknek.* M. Kir. Egyetemi Könyvnyomt. Intézet, Kalocsa.

Kümmel, Gerhard (2018): *Military Identity and Identity Within the Military.* In: *Handbooks of Sociology and Social Research.* Springer International Publishing, Cham. 477-493.

Lacsny Márton (2017): *A hazafias és honvédelmi nevelés, ahogy a középiskolások látják (2.).* In: *Honvédségi Szemle* 145. évf. 3. sz. 146-153.

Levy, Gal, Sasson-Levy, Orna (2008): *Militarized Socialization, Military Service, and Class Reproduction: The Experiences of Israeli Soldiers.* In: *Sociological Perspectives*, 51.évf. 2. sz. 349-374.

Marton Zsuzsanna (2020): *A szakképzésben tanulók jövőképe – a család mint befolyásoló tényező szerepe.* In: *Opus et Educatio*, 7. évf. 1. sz. 99-106.

Mendlik Ágoston (1864): *Főpapok és egyháznagyok életrajzgyűjteménye.* Lyceniumi könyvnyomda, Pécs.

Mező András (2017): *A Magyar Honvédség doktrínafejlesztése– 1. rész.* In: *Hadtudomány* 27. évf. 3-4. sz. 17-28.

Pap Milán (2013): *„A nép és a szülőföld igaz szeretete” - A szocialista hazafiság fogalma a Kádár-rendszerben.* In: *Politikatudományi Szemle* 22. évf. 1. sz. 68-83.

Pálvölgyi Ferenc (2015): *Az erkölcsi nevelés.* In: Kormos József, Pálvölgyi Ferenc szerk.: *A köznevelés céljai és fejlesztési területei a Nemzeti alaptanterv szemléletének tükrében.* Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Budapest. 13-34.

Restás Péter, Szabó Zsolt Péter, Czibor Andrea (2019): *A munkahelyi elvándorlási szándék pszichológiai okai.* In: *Replika* 111. sz. 119-131.

Ronen Itzik (2020): *Compulsory military service as a social integrator.* In: *Security Defence Quarterly*, 30. évf. 3. sz. 65-80. <https://securityanddefence.pl/Compulsory-military-service-as-a-social-integrator,124710,0,2.html> Utolsó megtekintés ideje: 2022.11.05.

Sári Szabolcs (2019): *A katonai felkészítés nemzetközi tapasztalatai.* In: *Honvédségi Szemle*, 147. évf. 6. sz. 72-80.

Simicskó István (2019): *Gyökerek és szárnyak - Hazaszeretetre nevelés a nagyvilágban.* In: *Acta Humana* 7. évf. 4. sz. 31-41.

Simicskó István (2021): *A hazafiság kihívásai és próbatételei a 21. században*. In: *Honvédségi Szemle* 149. évf. 1. sz. 66-74.

Somlai Péter (2007): *A posztadoleszcensek kora. Bevezetés*. In: Uő. (szerk.): *Új ifjúság. Szociológiai tanulmányok a posztadoleszcensekről*. Napvilág Kiadó, Budapest, 9-44.

Stummer Judit, Visi Tibor (2020): *Honvédelmi alapismeretek a felsőoktatásban tanulók nézőpontjából*. In: *Hadtudomány* 30. évf. 1. sz. 22-41.

Szabó Zoltán István (2018): *Aktuális-e a honvédelmi nevelés, jó-e az iránytűnk?*. In: *Honvédségi Szemle*. 146. évf. 6. sz, 45-57.

Tóth Zoltán József (2013): *Az Alaptörvény szellemisége: a Nemzeti hitvallás értékei, a jogfolytonosság és az Alapvetés*. In: *Polgári Szemle* 9. évf. 3-6 sz. 275-293.

Trencsényi László (1988): *Pedagógusszerepek az általános iskolában*. Akadémia Kiadó, Budapest.

Tucsányi Károly (2008): *A honvédelem minőségügyi értelmezése*. In: Birther Nándor szerk.: *Tanulmányok a katonai értéktan megalapozásához*. Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola és a Zrinyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Veszprém. 115-117.

Urbán Lajos (2010): *A tartalékos erők helye, szerepe, működésének aspektusai a magyar nemzeti haderőben*. Doktori (PhD értekezés). <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12196/ertekezes.pdf?sequence=1>

Utolsó megtekintés ideje: 2022.06.01.

Van Knippenberg, Daan (2001): *Work Motivation and Performance: A Social Identity Perspective*. In: *Applied Psychology* 49. évf. 3. sz. 357-371. <https://iaap-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1464-0597.00020>. Utolsó megtekintés ideje: 2022.11.01.

Varga András (2011): *A katonai pálya és a honvédelemhez való viszony szociológiai kérdései a középiskolás korosztály körében*. Doktori (PhD értekezés). <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/12229/Teljes%20sz%c3%b6veg%21.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Utolsó megtekintés ideje: 2022.06.01.

Vartmann György (2021): *Altisztzakképzés a Magyar Honvédség Altiszti Akadémián (2012–2020)*. In: *Honvédelmi Szemle*, 149. évf. 2. sz. 95-115.

1. számú melléklet: Fogalomjegyzék

- Altiszti állomány tagja: az a katona, aki altiszti vagy zászlósi (a továbbiakban együtt: altiszti) rendfokozatot visel
- Beosztással, szolgálattal egybefüggő kötelek: Az egyes katonák részletes köteleit a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatban előírtakon túlmenően a doktrínák, szakutasítások, törzsszolgálati és egyéb szabályzatok, valamint a szolgálati előjárók rendelkezései művelési területen a műveletirányító parancsnokság egységes művelési előírásai tartalmazzák
- Hazafiasságra nevelés: a hazához (szülőföld, anyanyelv, az ország lakói, az azonos nemzethez tartozók, a nemzeti hagyományok és kultúra) való pozitív viszony kialakítására és megszilárdítására irányuló nevelési törekvés. érzelmi és akarat nevelés
- Hivatásos állományú katona: az állomány azon tagja, aki élethivatásként, határozatlan időre vállalja a katonai szolgálatot
- Honvéd altisztjelölt: Altiszti szakképzésre felvételt nyert személy, aki annak időtartama alatt tanulói jogviszonyban és altisztjelölti szolgálati viszonyban áll
- Honvéd kadét: az a középiskolai tanulmányait folytató személy, aki önkéntes vállalkás alapján, a szülő vagy gondviselő hozzájárulásával részt vesz a Honvéd Kadét Programban
- Honvéd tisztjelölt: a honvédtiszti alapképzésre felvételt nyert személy, aki a képzés időtartama alatt hallgatói jogviszonyban vagy szerződéses szolgálati viszonyban áll
- Honvédelmi nevelés: a fiatalok fizikai, érzelmi és szellemi felkészítése a katonai szolgálatra, helyesebben a hazafias nevelésnek az az oldala, mely mindkét nemre kiterjedően elsajátíttatja az országban élő emberek és a nemzeti értékek megőrzéséhez szükséges tudást és attitűdöket
- Önkéntes tartalékos katona: Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő, nem folyamatos behíváson levő katona. Időszakos behívását feladat-végrehajtás, vagy kiképzés okán vállalja
- Parancsnok: A katonai szervezetek élén álló parancsnok szolgálati jogállását, általános hatáskörét és felelősségét a „honvédelemről és a Magyar Honvédségről” szóló törvény határozza meg
- Szerződéses állomány tagja: az állomány azon tagja, aki határozott időre szerződésben vállalja a katonai szolgálatot
- Társadalmi szerepvállalás: A társadalom megfelelő működése céljából, a közösség jelenének, jövőjének alakításában való felelős részvétel, felelős cselekvés. Ezzel a tevékenységgel egy időben a tevékenységet végző szervezet vagy személy hozzájárul saját szervezetének fejlesztéséhez, mintául szolgál más szervezetek vagy személyek számára
- Tiszti állomány tagja: az állomány tiszti, főtiszti (a továbbiakban együtt: tiszti) rendfokozatot viselő tagja, továbbá az a hivatásos katona, aki tábornoki rendfokozatot visel
- Varsói Szerződés: Szovjet katonai elképzelés szerint felépülő katona szövetség, melynek Magyarország tagja volt.

2. számú melléklet: Kérdőív

Tisztelt Válaszadó! Köszönöm, hogy kérdőívem kitöltésével hozzájárul a "A hazafias és honvédelmi nevelés Magyarországon, a sorkatonaság megszűnésétől napjainkig" című dolgozatom elkészítéséhez! Kérem, figyelmesen olvassa el az állításokat, és a megfelelő válaszokat karikázza be. Ahol „1-től „7”-ig terjedő skálán szükséges értékelni azt, hogy a válaszok mennyire igazak azok Önre, ott az "1" azt jelenti, hogy egyáltalán nem, a "7" pedig, hogy teljes mértékben egyetért a megfogalmazott állítással.								
1.	Az Ön neme	Férfi	Nő					
2.	Az Ön életkora	18-20	21-23	24-27	27-30	31-35	35-	
3.	Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége	Középfokú/Érettség		Felsőfokú/Alapszak		Felsőfokú/Mesterszak		
4.	Aktív katonai szolgálatom megkezdése előtt megismert barátaim, illetve közeli hozzátartozóim között van olyan személy, aki aktív katonai szolgálatot lát el jelenleg.	Igen	Nem					
5.	A haza védelme az állampolgárok egyik legfontosabb kötelessége.	1	2	3	4	5	6	7
6.	Kompenzáció nélkül vállalnék további katonai kiképzéseket szabadidőmben, hogy katonai képességeimet fejlesszem, és ezeket a képességeket a haza szolgálatába állítsam.	1	2	3	4	5	6	7
7.	Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, akár életem árán is megvédeném hazánkat	1	2	3	4	5	6	7
8.	Amennyiben egy másik ország megtámadná Magyarországot, ismerőseimet igyekezném meggyőzni, hogy vegyenek részt a haza fegyveres védelmében.	1	2	3	4	5	6	7
9.	Új emberekkel való találkozáskor büszkén vállalom, hogy katona vagyok.	1	2	3	4	5	6	7

10.	Gyermekkorom óta a Magyar Honvédség katonája akartam lenni.	1	2	3	4	5	6	7
11.	Kérem, válasszon ki hármat a felsoroltakból, amelyet Ön a "hazaszeretet" szóval azonosít. Amennyiben nem talál megfelelő választ, úgy saját (max. 3) szóval határozza meg a "hazaszeretetet".	Nemzeti jelképek tisztelete	Magyarságtudat		Népi kultúra ismerete			
		Szülőföld ismerete	Segítségnyújtás honfitársainak		Büszkeség saját hazámra			
		Közösségi szerepvállalás	Törvénytisztelő életmód		Haza fegyveres védelme			
		Egyéb:						
12.	Úgy érzem, hogy az altiszti tanfolyam végére jobban megérttem a hazaszeretet fontosságát, mint azt azelőtt tettem.	1	2	3	4	5	6	7
13.	Családom, baráti társaságom fontosnak tartja a honvédelem ügyét.	1	2	3	4	5	6	7
14.	A döntésemben, hogy katonának jelentkeztem, a hazaszeretet volt a legfontosabb tényező.	1	2	3	4	5	6	7
15.	A döntésemben, hogy katonának jelentkeztem, a megélhetési, anyagi szempont volt a legfontosabb tényező.	1	2	3	4	5	6	7
16.	Az altiszti képzés során tanultam a hazaszeretet fontosságáról.	1	2	3	4	5	6	7
17.	Amennyiben egy fiatal tanácsot kérne tőlem, határozottan javasolnám neki a Magyar Honvédségbe történő belépést.	1	2	3	4	5	6	7
18.	Középiskolai képzésem során tanárain többször éreztették az osztállyal, hogy a honvédelem ügye fontos.	Éreztették	Ellenezték		Nem beszéltek róla		Nem emlékszem rá	
19.	Középiskolai képzésem során tanultam a hazaszeretet fontosságáról, annak szerepéről a társadalomban.	Tanultam		Nem volt róla szó		Nem emlékszem rá		
20.	Középiskolai tanulmányaim során tanárain ismertették osztályommal a katonai pályára történő jelentkezés lehetőségét, és jelentőségét.	Támogatón beszéltek róla		Ellenezték		Nem beszéltek róla		
		Nem emlékszem						
21.	Középiskolai tanulmányaim során tanárain támogatták, hogy a Magyar Honvédséghez jelentkezsek.	Támogatták		Ellenezték	Nem beszéltek róla		Nem emlékszem	

22.	Családom, baráti társaságom egyhangúlag támogatta a Magyar Honvédség kötelékébe történő belépésemet.	1	2	3	4	5	6	7
23.	A honvédelem fontossága alulértékelt jelenleg Magyarországon.	1	2	3	4	5	6	7
24.	A haza szolgálata fontosabb mint az egyéni érdekeim.	1	2	3	4	5	6	7
25.	A haza szolgálata fontosabb mint a család.	1	2	3	4	5	6	7
26.	Jelenlegi terveim szerint a pályafutásomat hosszú távon a Magyar Honvédségben képzelem el.	1	2	3	4	5	6	7
27.	Visszaállítanám a sorkatonaságot Magyarországon.	1	2	3	4	5	6	7
28.	A haza védelme szempontjából fontosnak tartom:							
	A tartalékos rendszer felállítása, a haza védelmében betöltött fokozott szerepét	1	2	3	4	5	6	7
	Magyarország NATO tagságát	1	2	3	4	5	6	7
	A NATO missziókban történő részvételt	1	2	3	4	5	6	7
29.	A katonai kollégiumi rendszere szükség van Magyarországon.	1	2	3	4	5	6	7
30.	Gyermekeimet szívesen beiskoláznám a Honvéd Kadét programban résztvevő iskolába.	1	2	3	4	5	6	7
31.	Minden állampolgárnak részt kéne vennie élete során legalább egy katonai alapképzésben.	1	2	3	4	5	6	7

3. számú melléklet: Interjú sorkatonai szolgálatot teljesített, civil személlyel:

Interjú (2022.04.17.)

Attila

Attila 1975-ben született egy járszági városban. Születése óta ugyanazon településen él életvitelszerűen. 1993 augusztusában kezdte meg sorkatonai szolgálatát, mely egy évig tartott.

Gépészmérnöki, főiskolai végzettséggel rendelkezik. Nős, három gyermeke van, akik mind nagykorúak. Felsővezetői beosztásban dolgozik egy nagy nemzetközi cégnél, mint mérnök. Televíziós csatornákat nem néz, hírekről többségében online tájékozódik, azonban nem követi a híreket napi szinten.

Attila ezen adatai megosztásához hozzájárult az interjút megelőzően.

Üdvözlöm!

Sákán András vagyok, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Szociálpedagógia MA első éves hallgatója.

Jelenleg a 2023-mas Tudományos Diákköri Konferenciára készítem dolgozatomat, melynek címe: „A hazafias és honvédelmi nevelés Magyarországon”. Annak érdekében, hogy képes legyek minél szélesebb spektrumban vizsgálni dolgozatom témáját, interjúkat készítek a Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő, vagy korábban teljesített személyekkel.

Köszönöm szépen, hogy időt szakított az interjú elkészítésére, és hogy engedélyezte annak hanganyagként történő rögzítését. A hanganyag a hatályos GDPR szabályzóknak megfelelően harmadik félnek nem kerül átadásra, amennyiben bármilyen személyes adat elhangzik, azokat anonimizálva fogom felhasználni dolgozatomban. Kérésére az interjú szövegét az Ön számára bemutatom.

- *Ön szerint mik a fő feladatai a Magyar Honvédségnek?*
- Jelen pillanatban gondolkozunk? Hát ebbe beletartozik, mondjuk az orosz-ukrán háború, illetve ennek a vonatkozásai?
- *Amennyiben Ön úgy gondolja, mindenképp.*
- Hát, fő feladatai? Jelen esetben, azaz nem csak jelen esetben, alapvetően szerintem azért az ország védelme, illetve az állampolgárok védelme a fő feladata. Hát különleges alkalom ez sajnos most, hogy a szomszédunkban háború zajlik. Ilyenkor azért én úgy gondolom, hogy kiemelt fontosságot kell, hogy kapjon a határvédelem, hiszen ez azért mindennél fontosabb. Az emberek hallanak arról, hogy repülőgépek jönnek át, átcsúsznak a határon, ezeknek a megfelelő kikísérése, illetve a felkészülés arra, hogy bármikor gyakorlatilag közbeléphessenek, ha megsértik a határainkat. Támogatása a határ közeli magyar részeknek, ami szerintem szintén nagyon-nagyon fontos, illetve pillanatnyilag a menekültekkel kapcsolatos intézés, tehát gondolok itt arra, hogy őket hogy lássák el, szállítsák el, illetve megszüntetni azokat, akik átjönnek a határon. Most

jelen pillanatban én úgy gondolom, hogy ez a legfontosabb azon kívül természetesen, hogy a magyar állampolgárok, illetve Magyarország biztonságát megőrizzék.

- *Köszönöm szépen. Jelenlegi ismeretei szerint milyen szerepet tölt be a Magyar Honvédség a társadalom életében?*
- Elgondolkoztató a kérdés, és nem is túl egyszerű. Megmondom őszintén, hogy nagyon nehéz erre a kérdésre válaszolni. Igazából nem látom a különbséget a feladat, illetve a társadalomban betöltött szerep között. Számomra nagyjából ugyanaz, amit elmondtam a feladatoknál. Igazából nincs számomra különbség, hogy milyen szerepet tölt be a társadalomban, tehát a Magyar Honvédség, mint... nem tudok rá válaszolni. Ha esetleg segítene jobban kifejtetni, azt megköszöném.
- *Természetesen. Egyrészt vannak azok a feladatok, amiket Ön most felsorolt. A határvédelem, a migrációs helyzetben való szerepvállalás. Azonban vannak egyéb, nem a szervezet alaprendeltetéséhez kapcsolódó szerepe a Honvédségnek, egyfajta társadalmi megjelenése, szerepe a lakosság életében. Milyen szerepe lehet a lakosság életében a Magyar Honvédségnek?*
- Nagyon keveset hallunk mostanában a Magyar Honvédségről. Kvázi amikor én katona voltam 1993-ban, akkor az embereknek, fiataloknak a nagy részét, habár nem szerettünk volna katonák lenni, de büszkeséggel töltötte el ez az egész dolog, hogy bevonult az ember katonának... Én azt mondom önnek, hogy elértük azt az eskü idején azt a lelki állapotot, hogy akkor tényleg, ha azt mondták volna, hogy menni kell, akár háborúba, akkor mentünk volna. Olyan szinten fel tudták lelkileg „spirázni” az embert, hogy az azért jó volt. Manapság azonban nagyon keveset hallani a Magyar Honvédségről. Sőt... Hát én azért nem olvasom annyira a híreket, de nem sok mindent hallani a Honvédségről, hogy mégis milyen irányba mozdulnának, merre mennének. Szerintem sokkal jobban bezáródott a mostani időszakban, mint annak idején volt. Tehát akkor, amikor én katona voltam, akkor volt a „szajoli katasztrófa”, vonatkatasztrófa, akkor is ugye rengeteg katona vett részt, vagy az árvízvédelmek, de mostanában igazából a híradásokból sem hallani, hogy na, akkor a katonaság itt volt, ezt csinálta. Nem igazán van média közelben, én úgy gondolom most jelen pillanatban a honvédség. Ezért nagyon kevés jut abból az emberek fejébe, hogy mégis mi is a társadalomban betöltött szerepe. Persze, az alap dolgok, amiket Ön is elmondott, amiről beszéltünk a határvédelemben nyújtott segítség, emberi segítségnyújtás. De alapvetően én úgy gondolom, hogy a médiában ezek nem nagyon jelennek meg, és mivel a sorkatonai szolgálat az megszűnt, ezért már a köznyelvben sincsenek ezek. Ha leülünk a régi cimborákkal beszélni, akkor a honvédségről semmit, de semmit nem hallunk. Merre fejlődnek, merre tartanak, mivel foglalkoznak, mit csinálnak.
- *Amikor belépett a Magyar Honvédségbe, - és kérem, azt mondja el, ez mikor, hogyan történt – mit tudott akkor a Magyar Honvédség feladatairól, és ahhoz képest mit tud most. Összehasonlítva, mennyire állt akkor rendelkezésére információ a Magyar Honvédségről, és mennyire áll jelenleg?*
- Igazából valamilyen szinten mindenki tudott a sorkatonaságról mielőtt bevonult volna. Mindenki várta a behívót. Nem mindenki szeretett volna katona lenni, köztük én sem biztos. Szerettem volna továbbtanulni, de sajnos akkor nem volt rá lehetőség, és ezért 1993 augusztusában bevonultam katonának. Ugye előtte a baráti körben, akik már voltak katonák, azoktól sokat hallottunk erről, mit csinálnak, hogy csinálnak. De igazából nem magáról a katonaságról, hanem a sorkatonaságról, a katonák hétköznapijairól. Tehát például, akit levittek határőrnek, ott mit csináltak a határőrök,

akik őrsgben voltak, ott, hogy zajlott az őrsg. Volt olyan ismerősöm, akit a díszszázadba vittek, és milyen volt a díszelgés, temetésekre jártak... De igazából az, hogy ugye konkrétan mivel foglalkoztak vagy mit tanultak az idő alatt, azért erről nem igazán kaptunk átfogó képet csak akkor, amikor az ember bevonult. Amikor megkaptuk az alapkiképzést, - ami azért nem volt egy egyszerű dolog, főleg nekünk, mivel bennünket Nagyorosziba vittek -. Mi voltunk a kiképző század, és azért az elég messze volt. Meg hát alföldi gyerekeknek Drégelypalánk-Drégelyvár azért eléggé magasnak tűnt, főleg úgy, hogy már eltévedtünk az első-második napon, amit túrának nevezett a kedves - nem is tudom szakaszvezető volt, igen szakaszvezető - és a három kilométeres várlátogatásból gyorsan lett nyolc kilométer a vadonatúj surranóban, valami fantasztikus volt. Hát akkor aztán megismertük, hogy milyen is ez a Honvédség. Illetve persze az alapképzés alatt azért mindenféle tudást megkaptunk, ami ahhoz kell, hogy azért hogyha oda kell tenni magunkat, akkor akár a haza védelmében el tudjunk járni. Én légvédelmi tüzérdandárnál voltam és ott RLK-s, hát tűzvezető lokátor főkezelő. Ez volt a kiképzésem, tehát kvázi a szakirányom, nem tudom már, hogy katonai nyelven hogy mondják ezt most. De igen, akkor egy eléggé átfogó ismeretet kaptunk, és amikor hazajött az ember, vagy amikor leszerelt, akkor egy eléggé átfogó képpel tudta azt elmondani a többieknek, vagy átfogó képe volt saját magának azzal kapcsolatban, hogy mégis mit várnak el tőle, mit tudna tenni ez a katonaság hogyha bármi történne. Úgyhogy ahogy múltak az évek, és ahogy megszűnt a sorkatonaság - azt hiszem, hogy nem is olyan sokkal a leszerelésem után, talán 98-99, de ezt nem tudom pontosan, mikor szüntették meg, de utána -. Ugye ezek az információk úgy eltűntek a látókörből, azt mondom inkább, mert hát baráti körben már nem nagyon beszélünk erről. Tehát azért annak idején én még emlékszem, amikor voltak a felvonulások, még a hadsereg is felvonult annak idején. Hát bámulva gyerekejjel néztük a tévében amikor a tankok, a különböző légvédelmi lövegek ott felvonultak, akár Pesten. Utána ezek gyakorlatilag eltűntek. A médiában, jelen pillanatban semmit nem lehet nagyon hallani. Egy-két ilyen dologra emlékszem, amik megmaradtak bennem, amikor Magyarország megvette a Gripeneket satöbbi-satöbbi, de más nem nagyon. Tehát azt mondom, hogy szélesebb körben nincs a Magyar Honvédségnek nyilvánossága, és ezért az emberek nem nagyon tudják, hogy mit várjanak tőle.

- *Ön szerint milyen képességekre, értékekre neveli az egyént a Magyar Honvédség?*
- Itt gondolom arra gondol, hogy mi miket szedtünk magunkra, mint tudást, mint szokást a sorkatonai szolgálat alatt. Ami számomra nagyon fontos volt, hogy egy bizonyos fokú rendszert vitt az ember életébe. Tehát magának ugye a sorkatonai szolgálatnak a rendszere a reggeli tornával, a ruhák elpakolásával, stokizásával, maga az alaki dolgok. Az ember fejében, amikor bekerült - én is érettségi után ugye két hónappal már ott voltam - kvázi 18 éves fejjel, és egy kamasz embernek úgy gondolom, hogy ez nagyon kell. És sajnós a mai fiataloknak is nagyon tudnám ajánlani. Nem csak a szigor miatt, hanem hogy rendet tanuljanak. Én számomra az, hogy rendet tanulni, elfogadni mást, hiszen amikor egy körletben voltunk közel 30-an, és ott volt mindenféle ember. Ott volt etnikai különbség, értelembeli különbség, ott minden volt. És megtanulta ott azt az ember, hogy ez egy csapat, és igenis együtt vállaljuk a felelősséget. És pont ebből kiindulva nagyon-nagyon jó csapatjátékosnak kellett lennie ott az egész szobának - századnak, ha ezt az egészet normálisan túl akarta élni. Ha voltak kihúzó egyedek, azt azért a közösség nem nagyon szerette.

Tehát a csapatjáték az, ami szintén ide sorolható, mint pozitívum. Azért rengeteg negatívum is van. Így visszagondolva ezek értékek voltak. Persze akkor is voltak buta emberek, akik mondjuk nem engedték haza az embert, mert épp olyan kedve volt, vagy szívatták az embert, persze. Ilyen is volt, de én az előzőeket tartom a fő értékeknek inkább.

- *Van olyan képesség, amit ott sajátított el, és úgy gondolja, hogy ezeket a civil életben azóta is tudja kamatoztatni?*
- Persze, gyufásdobozzal meg tudom mérni a templomtorony magasságát. Inkább értékeket tudtam felhasználni. Igen, valószínű képes lennék még az Ak-47-est szétszedni és összerakni. De nem gondolom, hogy ha csak nincs háborús helyzet, ezt használnom kéne. Viszont, ha odakerülnék az RTK-ba, már nem tudnám kezelni, főleg úgy, hogy azon az összes felirat oroszul volt, azon egy magyar feliratot nem lehetett találni. Tehát azok a képességek nagy része, amiről beszélünk, az elveszett. Ki tudnék még ásni egy lövészárkot, bután hangzik, de tudnám, merre kell feküdni atomvillanáskor, de ez igazából semmit nem ér. Önvédelem például. Mi a légvédelmi tűzéreknél nem annyira foglalkoztunk ezzel, de igen, hogy az ember megvédi magát. Vagy, hogy csapatban tudsz játszani. De nagyon határon mozog ez a képesség és az érték között szerintem.
- *És milyen értékeket sajátított el, amit azóta is tud használni, akár a civil életben is?*
- Abszolút. Tehát a rendre nevelés az mindenképp, és amit az előbb kiemelttem, a csapatjáték. Tehát vezető beosztásban nagyon-nagyon fontos megismerni az embereimet, és azokkal együtt csapatban dolgozni, mert csak csapatban lehet eredményt elérni. Erre megtanított a katonaság. Mert ott gyakorlatilag, ha egy ember kilógott, akkor az egész szakasz látta kárát. Ott csapatban kellett dolgozni. Tehát ha nem húztuk egymást, legyen az akár egy lögyakorlat, vagy egy gázálarcban való futás, ott, ha egy ember kilógott, azt fel kellett húzni, hogy a szakasz jól jöjjön ki. És ez egy nagyon nagy érték a mai világban, amikor ennyiféle etnikum van az országban és akkor szépen fogalmaztam. Igen, ez egy nagy érték és egy nagyon nagy hatalom. Én úgy gondolom, hogy egy jó csapattal bármit el lehet érni, és ez fontos.
- Tisztelet, ami még nagyon-nagyon fontos. Tisztelet a felettes iránt, aki ért is hozzá, ezt azért hozzáteszem. Tehát sajnos nekünk is voltak olyan tiszteseink, vagy feletteseink, akikre utólag rágonddolva semmit nem értettek ehhez az egészhez, csak agresszorkodtak. De nekünk is voltak olyan feletteseink, akiknek meg kellett adni a tiszteletet, mert értette, amit csinált.
- És ahogy említettem az egymás iránti elfogadás, csapatjáték, így van. És ezek a jelen életben is borzasztóan kihatással vannak azokra, akik voltak katonák.
- Rendszeret. Tehát hogy tudjam már elpakolni a szerszámaimat a műhelyben, ne összevissza legyenek. De igen, hogyha kell, akkor tudjak elmosogatni. Igen a rendszerben való gondolkodás és az arra való nevelés ez számomra fontos volt.
- *Köszönöm szépen. Következő kérdésem az lenne, hogy amikor megkapta a behívót, és be kellett vonulnia a kötelező katonai szolgálatra – Félbeszakít az interjúalany –*
- Sírtam (vicces hangsúllyal)
- *És a környezete hogyan fogadta?*
- Édesanyám is sírt. Édesapám nem volt katona, úgyhogy neki lövése nem volt, hogy ez mit jelent. De ha tudta volna, Ő is sírt volna.
- *Barátai, ismerősei?*

- Hát sajnált mindenki. Akkor ez nem egy pozitív dolog volt. Tehát egy 18 éves gyerek, nevezzük gyereknek. Persze sokan mondták, hogy a fiú akkor lesz férfi, hogyha katona lesz. Igen, valamilyen szinten büszkeséggel töltötte el az embert, hogy katona, meg hogy leszek katona, meg voltam katona. De azért nem biztos, hogy ezt így képzeltük el. Tehát hallottunk róla sokat a baráti körben, de nem biztos, hogy erre számítottunk. Tehát amikor úgy az embert betelerelik a buszba, betelerelik a katonai központba, és ott elkezdtek velünk ordítani, ott azért átgondolja az ember, hogy mit is várt ettől az egésztől. Büszkék voltak. Meg én is büszke voltam magamra, de azért közben mindenki tudta, hogy a katonaság közben bármi lehetett volna. Tehát akkor azért azt hiszem 93 vége felé, vagy 94 elején volt a szerb válság? Tehát tőlünk nem, de a környező laktanyákból azért oda is mentek. Ez is biztos benne volt, hogy sajnálkoztak, hogy jaj, mi lesz veled kisfiam... Én azért nem voltam egy kis darab gyerek, amikor bevonultam, de én is féltem attól, hogy bírom ezt majd fizikailag is, de szerencsére ezt is megoldottuk. Tehát igen. Mindenféleképp az emberben benne van a büszkeség, tehát ahogy mondtam a beszélgetés elején, hogy olyan szintet el tudtak érni neveléssel, hogy tényleg az eskün, amikor ott állt az egész dandár, és együtt mondta az eskü szövegét, és hogy tényleg akkor azt mondták volna, hogy teherautóra fel és menni kell a frontra, akkor szerintem senki nem mondta volna azt, hogy én biztos nem megyek. Mert annyira átszellemült az ember, és az az ezer ember egyszerre verte a vigyázt, egyszerre énekelt, egyszerre mondta az eskü szövegét, az valami fantasztikus érzés volt. Valami fantasztikus érzés, azt nem lehet elmondani. Igen. Büszkeséggel töltött el, de fájt is, mert tartottam attól, hogy mi vár rám.

Igen. Kíváncsiság, büszkeség – főleg az első haza távozáskor -. Meg eleve az, hogy valaki katona, akkor teljesen más társadalmi megítélést hordozott magával. Tehát az soha nem volt kérdés - mi még katonaruhában jártunk haza -, hogy bárki egy katonát felvegyen-e, ha stoppol. Mi mindig stoppal mentünk haza. Akár Nagyorországból, akár Szolnokról, Hódmezővásárhelyről. Sose volt kérdés. Nem kellett 10-20 autót megvárni, az első második autó az már megállt és felvett bennünket. Tehát ennyit jelentett az, hogy az elismertsége milyen a katonának. Tehát tudták azt, hogy ez mivel jár. Tudták azt, hogy alig vagyunk otthon, én úgy gondolom, hogy sokkal jobban elismerték azt az embert. És nem kérdezték, hogy milyen ember vagy, csak gyere, szállj be. Autó, kamion, mindegy-mindegy. Felvették. Teljesen más volt a megítélésnek akkor még a katonának, katonaságnak, amikor lehetett látni, hogy a katona kimenőben van, és menne haza a csőri a családjához legalább enni egy jót.

- *Köszönöm szépen. Ön milyen tanácsot adna gyermekének, vagy a mostani fiatalságnak, hogyha a Magyar Honvédséghez szeretne csatlakozni?*
- Mindenféleképpen támogatnám. Nehéz a kérdés, mert nem ismerem a tiszteknek az életvitelét. Én csak azokat ismerem, akiket mi „szerdzsóknak” hívunk, és én kapcsolatban voltam velük. Azokkal igazából nem volt túl jó a kapcsolatunk, egyikkel sem. A tisztjeink közül némelyik az nagyon normális volt, a tisztesekkel volt a legtöbb baj leginkább. Mindenféleképpen támogatnám benne, hogyha elérné azt, hogy ha arról beszélünk, milyen értékeket tudna ez számára biztosítani. Viszont azt azért látni kell, hogy az én időmben ott a katonatiszteknek szerintem, hát a 60%-a az azért problémákkal küzdött, minden félével. Tehát az nem biztos, hogy egy megfelelő élet lenne neki. Azt, hogy most milyen ez az egész, mióta szerződéses állomány van, és nem csak hivatásos vagy sorkatonai állomány, azt nem nagyon tudom. De ha szeretné csinálni, mindenféleképpen támogatnám, mert úgy gondolom, hogy szükség van jó katonákra.

És ha ezt szeretné csinálni, akkor csak keresnie kell hozzá egy jó területet, ahol ezt el tudja képzelni, hogy miben tudná ezt megvalósítani. De még egyszer mondom, nincs rálátásom most arra, hogy milyen pozíciók vannak, vagy mit lehet ott egyáltalán csinálni. Tehát most, hogy ha a szerződéses katonán azt értjük, hogy olyan, mint annak idején a sorállomány, akkor azt mondanám, hogy azt ne nagyon csinálja, mert annak nem sok értelme van. Tehát akkor, ha már csinálja, akkor inkább tiszt legyen, én ezt így gondolom.

- *Köszönöm szépen. Milyen problémákra gondolt, amikor azt mondta, hogy a tiszti állomány 60%-nak volt valamilyen problémája?*
- Milyen problémákra? Hát azért elég sok tisztünk az..., hogy fogalmazza meg ezt szépen...Hát piros orrú, pocakos volt. Szerették az italt. Azért kitelepülésekkor ott lehetett iszogatni szépen. Mármost a tiszteknek. Meg hát azért szerettek ők üzletelgetni is. Úgy egymással, meg sokszor a katonákkal is. Azaz úgy a katonákkal, hogy a katonák kárára. Erre gondoltam.
- *Ismeretei alapján, milyen módokon tud egy magyar katona szerepet vállalni a jelenlegi társadalmi kihívásokban (krízis helyzetben)*
- Mit értünk társadalmi kihívások alatt? Ha most arra gondolunk, hogy itt van az ukrán háború, akkor oda kell menni, és meg kell védeni a határainkat. Krízishelyzetek ugyanaz, amikről beszéltünk, hogy árvízvédelem, vagy ott volt Szajolban a vasúti katasztrófa. Tehát bármilyen helyzetben nekik ott kell lenniük, ki kell vonulniuk, én úgy gondolom, hogy ez mindenféleképpen egy megnyugtató dolog az állampolgárok részére, ha tudják, hogy van egy ilyen szervezet, ami rossz helyzetekben - nevezhetjük ezeket krízishelyzeteknek – helytáll.
- *Tapasztalatai alapján hogyan változik a Magyar Honvédség és magyar társadalom kapcsolata?*
- Amennyiben arra gondolunk, amit már sokszor említettem, hogy kvázi én úgy gondolom, hogy a Magyar Honvédség eltűnt. Tehát amióta én leszereltem, vagy azok az emberek, akik katonák voltak kikoptak az életemből, azóta én nem sokat hallok a híradásokban róla. Nem látok esetlegesen reklámot, hogy lépjete be, ilyen kínálunk, gyertek katonának... Semmi. Én számomra teljesen el van tűnve. Nem láttam az ukrán helyzettel kapcsolatban sem magas rangú katonákat nyilatkozni, számomra eltűnt a Magyar Honvédség.
- *Mi a véleménye az Önkéntes védelmi tartalékos rendszerről, illetve katonai kollégiumi rendszerről Magyarországon?*
- Önkéntes védelmi tartalékos rendszer? Nem hallottam róla semmit. De hogy ha ez olyan, mint a munkásőrség, akkor... Nem tudom, tényleg nem tudom. Nem nagyon hallottam még erről.
- *A katonai kollégiumi rendszerről?*
- A katonai kollégiumi rendszer én úgy gondolom, hogy az már a mi időnkben is volt, már ha a szakközépiskolákra gondolunk, ahol kvázi tiszthelyetteseket képeztek talán. Azt hiszem, hogy Tápiószecsőn volt ilyen iskola, a főiskolának volt ez ilyen belépőszintje. Én abszolút támogatnám, hiszen akkor a diákok megismerkednek a rendszerrel, és el tudják dönteni még a főiskola előtt, hogy szeretnének-e mondjuk esetlegesen tisztként szolgálni, vagy mi a számukra megfelelő.
- *Milyen képzési plusz képességeket szerez a képzés során a fiatal, amennyiben ide jár és nem általános oktatási rendszerbe.*

- Én mindenképp azokat az értékeket emelném ki újra, amit a sorkatonai szolgálat adott nekünk. Tehát azért a fegyelemre nevelés, a rendre nevelés, a csapatjáték, illetve egy olyan ismeretet, ami alapján el tudja dönteni, hogy szeretné-e csinálni, nem szeretné csinálni. Ennyi igazából.
- *Veszélyhelyzet (COVID) idején hogyan vett részt a Magyar Honvédség ezen feladat kezelésében?*
- Nem nagyon hallottam miket csinálnak, de szerintem nem kellett volna katonai közbelépés arra, hogy a járványt kezelje az ország.
- *Környezetének megváltozott-e véleménye a Magyar Honvédségről a COVID helyzet megszűnését követően?*
- Nem nagyon szoktunk a Magyar Honvédségről beszélni. De mivel nem hallottam arról, hogy a katonaság hogy van benne, vagy, hogy mit tett ezzel kapcsolatban, így nem gondolom. Mivel nem beszéltünk róla, így nem tudok erre válaszolni Önnek. Annyi biztos, hogy most az orosz-ukrán helyzet miatt ott vannak az ukrán határon, és végzik a dolgukat, amit teljes mértékben támogatok. Szerintem ez egy teljesen jó lehetőség arra, hogy megmutassa magát a Magyar Honvédség, és bekerüljön a köztudatba, hogy mit csinál.
- *Köszönöm szépen a válaszokat. Van még bármi, amivel esetleg kiegészítené az eddig elmondottakat?*
- Nem igazán.

Nagyon szépen köszönöm a rám fordított időt, és a segítségét.

4. számú melléklet: Interjú altiszti képzést teljesített személlyel

Interjú (2022.04.19.)

Soma

Soma 1997-ben született egy vidéki városban. Fiatalkorában átköltözött egy nagyközségbe. Érettségivel rendelkezik, továbbá az elmúlt időszakban elvégezte a Magyar Honvédség altisztképzését. Nőtlen, gyermeke nincs. Hírekről online tájékozódik, azonban nem követi azokat napi szinten. Soma ezen adatai megosztásához hozzájárult az interjút megelőzően.

Üdvözlöm!

Sákán András vagyok, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Szociálpedagógia MA első éves hallgatója.

Jelenleg a 2023-mas Tudományos Diákköri Konferenciára készítem dolgozatomat, melynek munkacíme: „A hazafias és honvédelmi nevelés Magyarországon”. Annak érdekében, hogy képes legyek minél szélesebb spektrumban vizsgálni dolgozatom témáját, interjúkat készítek a Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő, vagy korábban teljesített személyekkel.

Köszönöm szépen, hogy időt szakított az interjú elkészítésére, és hogy engedélyezte annak hanganyagként történő rögzítését. A hanganyag a hatályos GDPR szabályzóknak megfelelően harmadik félnek nem kerül átadásra, amennyiben bármilyen személyes adat elhangzik, azokat anonimizálva fogom felhasználni dolgozatomban. Kérésére az interjú szövegét az Ön számára bemutatom.

- *Ön szerint mik a fő feladatai a Magyar Honvédségnek?*
- Én szerintem a fő feladatai mindenféleképp a haza védelme. Fő feladatának látom azt is, hogy magukat a katonai eszközöket fejlessze, és fejlessze a katonákat is. Ez mellett képesek legyenek egységben dolgozni a fegyverekkel és kiképzett emberekkel.
- *Jelenlegi ismeretei szerint milyen szerepet tölt be a Magyar Honvédség a társadalomban?*
- Itt volt például a Covid Police szolgálat, ami volt a járvány időszakában és teljesített a Honvédség szolgálatot is a kórházakban. Ez mellett, hogyha vannak árvizek, vagy katasztrófahelyzetek, akkor a Magyar Honvédség segít a népnek, az állampolgároknak. Igazából bármit, amit tesznek az mind segítség az állampolgárok felé. A Honvédségnek egy segítő szerepet kell betöltenie a társadalomban.
- *Mit tud most a Honvédség feladatairól összehasonlítva az altisztképzés előtti időszakot?*
- Hála az égnek családom nagy része volt katona, így elég sokat hallottam gyerekkoromban a Honvédségről. Nagyjából arra is számítottam, hogy igazából itt szigorúság lesz, hogy hogy itt kemény fizikai felmérések lesznek ugyebár, és hogy szinte mindent meg tudnak tanítani, amit anno ugye a szocializmusban, a rendszerváltás előtt és után is megtanítottak katonáknak. A képzés alatt igazából rájöttem, hogy hát nem mondható könnyűnek.
- *Ön szerint milyen képességekre, értékekre nevel a Magyar Honvédség?*

- Igazából próbálja a rendszer az embert fejleszteni. Az ember törekszik arra, hogy erőt vegyen magán, próbálja fejleszteni a tudását szinte mindenféle téren. Főleg fizikailag meg, szellemileg, lelkiileg is. A képzés alatt, főleg az alapkiképzés és a harcászat alatt tudtam elég sok mindent elsajátítani. Maga a fegyverkezelés, ugye lövészet eljárássok voltak újdonságok. Ezek mind új dolgok voltak számomra, és elég nagy értéket képviseltek nekem.
- *Személyiségében milyen változásokat fedezett fel?*
- Hát mikor bevonultam egy eléggé lazább stílust képviseltem, de az hála az égnek változott. Elég sokat komolyodtam a képzés alatt úgy érzem, és az elszántságom és a kitartásom is nőtt.
- *Ön szerint a civil életben a megszerzett képességeket, értéket hogyan lehet alkalmazni?*
- Hát igazából, hogy ha lejár a munkaidő, akkor én egyből a sportnak élek. Tehát ugyanúgy fejlesztem magam, próbálom az állóképességemet még fejleszteni futással, saját testsúlyos edzésekkel, köredzéseket csinálunk. Emellett nekiálltam olvasni is, fejlesztem a tudástáramat is. Hát civil életben, hogy ha az ember olyan szakterületen helyezkedik el, ami fizikai állóképességet igényel, ott is hasznát tudja venni a megszerzett képességeknek. Igazából, amit megszerezett, felépített, civil életbe szinten tudja tartani ezt a fizikai állóképességet. A tudást meg bárhol szinten tudja tartani, és tudja alkalmazni is, mert minél többet tanul az ember annál több mindenhez ért.
- *A szervezetbe lépésekor hogyan fogadta környezete a döntését, hogy csatlakozik a Magyar Honvédséghez?*
- Hát jól fogadta. Már igazából gyerekkorom óta szerettem volna ezzel foglalkozni. Ugye szakmát letettem, utána letettem egy érettségit, éjelentkeztem az Acélkockára
- *Barátai, szülei hogyan fogadták, hogy jelentkezett?*
- Hát barátaim támogattak, ugyanúgy ahogy szüleim is. Szinte minden nap beszéltem velük, adtam róla helyzetjelentést, mi történt velem. Milyen volt a képzés, vagy, hogy ők, hogy vannak. Tehát a folyamatos kontakt megvolt mindenki között.
- *Milyen tanácsot adna gyermekének vagy a mostani fiatalságnak a Magyar Honvédséghez való csatlakozással kapcsolatban?*
- Hát mondanám azt, hogy mondjuk, úgy, hogy jó az illetmény. Nagyon sok támogatás van, és ahogy apám is fogalmazott, ez egy biztos állás, mert katonára mindig szükség lesz.
- *Ismeretei alapján, milyen módokon tud egy magyar katona szerepet vállalni a jelenlegi társadalmi kihívásokban (krízis helyzetben)?*
- Önkéntes munkák végzése, és ilyenekre tudok gondolni esetleg.
- *Ön tagja valamilyen önkéntes szervezetnek?*
- Most nem. Egy időben voltam ilyen állatvédős közegben. Tehát én az állatokat nagyon szeretem, becsülöm, és sokszor többre tartom őket, mint egyes embereket.
- *Tapasztalatai alapján hogyan változik a Magyar Honvédség és magyar társadalom kapcsolata?*
- Hát mióta megszüntették a sorkatonaságot szerintem annyira nem jól. Én ezt nem is szüntettem volna meg, én a mai napig ezt a sorkatonaságot tartanám, mert úgy vélem, hogy a mai fiatalokra bőven ráfér az, hogy legalább egy kis minimális tiszteletet tanúsítsanak így bárki felé, és hát mindenkire ráférne.
- *És társadalmi megítélés részéről hogyan érzi, érezte? Mennyiben változott meg az emberek véleménye Önről, amikor megtudták, hogy elvégezte a katonai kiképzést?*

- Hát akkor kellőképp baráti viszonyral fogadnak. Mert hát nem nagyon találkoznak ilyen emberekkel, nem sűrűn, és hát meglepő számukra, és utána igazából egyből jönnek a kérdések. Mit csinálók, hol vagyok, vagy, hogy mivel foglalkozok, mik a terveim. Igazából érdeklí őket, és vannak olyanok, akik ilyen beszélgetés után akár megfontolják azt, hogy belépjenek a Honvédségbe. Több promóció az mindenféleképpen szerintem jót tenne. Tehát több toborzás, hogy jobban bele lássanak az emberek, hogy mégis mi folyik ott. Tehát hogy miért érné meg tényleg katonának menni. Még akár olyan fiatalnak is, aki nem is gondolkozott rajta soha életében, vagy nem is szeretett volna az lenni. Azt megmutatni neki, hogy ebben tényleg van lehetőség, és van értelme odamenni. Nem mondjuk egy gyárba, három műszakba 160 ezerért dolgozni, mert az, én szerintem, nem egy életcél, nem kifizetődő. És ha tud is félrerakni, de abból nem lehet megélni.
- *Mi a véleménye az Önkéntes Védelmi Tartalékos rendszerről?*
- Hát igazából bajom nincsen velük. Tehát mert ők is bent vannak a rendszerben, és hallottam olyanról, hogy valahol a tartalékos képzés keményebb is lehet, mint egy alapkiképzés. Bajom nincs velük.
- *És magáról a tartalékos rendszerről mi a véleménye?*
- Szerintem egy jó képzés, mondván, hogy ezzel is próbálják a fiatalokat ösztönözni. Ha nem is ugye szerződéses meg hivatásosoknak állnak, hanem csak tartalékosként csinálják. Annyit tennék, hogy egy kicsit talán megnövelni a fizetésüket, ezáltal is ösztönözve, hogy minél többen jöjjenek katonának és hát, hogy minél jobban nőjön a létszám.
- *Köszönöm. A katonai kollégiumi rendszerről mi a véleménye?*
- Hát több katonai iskolát csináltatnék, az biztos. Én szerintem ugye most bevezetésre került szakközépiskolákban is ilyen képzés, és ott most kadétok vannak. Több mindenhol indítanék ilyen ezáltal is ugye növelni lehetne magát a létszámot, meg volt laktanyákat, amik netalántán bezárva vannak, és az enyészeté lesznek, azokat egyértelműen újra építtetném, vagy felújíttatnám, és tölteném tele emberekkel.
- *Milyen plusz képességeket szerez a képzés során a gyerek, amennyiben ode jár, és nem általános oktatási rendszerbe?*
- Hát a kollégiumban alapból egy jó dolog. Hála az égnek én is voltam hat évet kollégista. Az összetartás az biztos, amit megtanulnak az emberek ott bent, az egymásért való élés ugye, az együttélés szabályai. Ha esetleg szűkös anyagi helyzetben van, akkor megtanulja a pénznek a súlyát, és igazából összekovácsol maga a szakkollégiumi rendszer. Főleg hogyha katonai hallgatók vannak benne, és ugye egy célért küzdenek, akkor ez még jobban összekovácsolja őket.
- *Köszönöm szépen. A COVID idején hogyan vett részt a Magyar Honvédség ezen feladat kezelésében?*
- Hát ugye maga a Honvédség kórház szolgálatot adott, és ugye létrejött ez a Covid Police is ugye, ahol a rendőrökkel együtt dolgozva próbáltak a kijárási tilalom ellen, vagy akármilyen megmozdulás ellen védekezni. Akkor ugye én külső szemmel figyeltem ezeket a dolgokat.
- *Környezetének megváltozott-e véleménye a Magyar Honvédségről a COVID helyzet megszűnését követően?*
- Nem változott meg a vélemény, nagyon sokat segítettek a katonák ebben a helyzetben ugye. Akár magán az egészségügyi vonalon, vagy a rendőrökkel való helyzetben. Ugye

a rendőrök létszáma is fogy. A fél családom rendőr, úgyhogy ott is nagyjából képen vagyok, hogy mi történik, ugye szerelnék le ott is folyamatosan. Igazából maga rendőrség és honvédségi összevonásával kordában tudtuk nagyjából tartani ezt az egészet, ami folyt.

- *Köszönöm szépen. Van még bármi, amivel kiegészítené eddigi mondani valóját?*
- Nem hiszem, szerintem mindent elmondtam, amire kíváncsi volt.

Köszönöm szépen a válaszokat.